

1693.

ANNALIUM PROVINCIAE S. JOSEPHI

Ordinis Excalceatorum SSS. TRINITATIS
Redemptionis captivorum,

LIBER III.

SYNOPSIS.

TRia in Hungaria Ordinis surgunt cœnobia. Obitus Strigoniensis Archi - Episcopi Illavienſis cœnobiaſti Fundatoris munificentiffimi ; cujus nonnulla virtutes ſuccinctò elogiò recenſentur. Primus Lapis Fundamentalis pro nova noſtra Vienneniſi Eccleſia Auguſtiſſimâ LEOPOLDI I. Imperatoris manu collocatur. Illavienſium cœnobiaſtarum noſtrarum rigida & exemplaris vite converſatio. P. Joſephus ab Angelis Miniſter Vienneniſis & Commiſſarius Generalis abdicato munere in Hiſpanias remigrat. Quarta demum abſolvitur Redemptio. Auguſtiſſima Domus Auſtriaca Albo confratrum noſtrarum adſcribi dignatur, & conventus Illavienſis donatione arcis ſtabilitur.

CAPUT I.

Varii eventus anni huius nonageſimi tertii referuntur.

A DEO ve-
gunt labo-
rum præmia.

Laboribus quibusvis etiam minimis pro Divini Nominis gloria, vel animarum ſalute aut ſuſceptis, aut exantlatis Benigniſſimus DEUS pro inexhauſtæ liberalitatis ſuæ largitate ampliffima ſemper & merita noſtra longiffimè transcendentia præmia refundere conſuevit, non ſolùm in beata æternitate, verùm etiam interdum in hac valle lacrymarum, cùm non rarò ſervis ſuis illud ab Increata Veritate promiſſum CENTUPLUM etiam in hac mortali vita conferre ſoleat : nec tamen propterea eis quidquam de cœleſti mercede ſubtrahat, aut minuat. Id fanè, ſi unquam aliàs, certè hòc annò nonageſimò tertio currentis ſæculi (cui exenterando adhuc modicè

cala.

calamum acuerit libuit) perspicuis argumentis in nobis comprobatum fuit. Conflictabatur pusillus grex noster domi forisque non una cum calamitate; huic tamen adversitatum colocynthidi Clementissimus DEUS, ut quondam Eliseus Propheta, cœlestium gratiarum farinam infudit, quâ totam ejus amaritudinem in dulcorem convertit, ut proinde haud inveniunt nobis verba illa applicari potuerint, quæ aureum Christianæ eloquentiæ flumen, S. Joannes Chrysostomus, in alia occasione protulit: *Misericors*, ait, *DEUS* *mœstis rebus quadam etiam jucunda permiscuit. Quod certè in Sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque jucunditates finit habere continuas: sed tum de adversis, tum de prosperis justorum vitam quasi admirabili varietate contexcit. Quod bic quoque eum fecisse considera.* Versabatur eo tempore, ut retulimus, Redemptio in summo discrimine, diuturno carcere tentata: inde diversæ in plebe subortæ sunt suspiciones, cum nemo genuinam adeò prolixæ moræ causam divinaret. Periclitabatur idcirco nostri Ordinis existimatio, variisque imperitorum hominum diæteriis traducebatur, quæ sinistra malevolorum judicia Viennenses Religiosos nostros in magnas angustias redigebant, cum & ipsi nullâ conjecturâ assequi valerent, ecquid P. Mauro Redemptori in mentem venerit, ut tam diu in alienis terris subsistere vellet? Vapulabamus interim quotidianâ obrectatorum mordacitate, cum a felice aut sequiore hujus Redemptionis eventu communis fama penderet. Cæterum nostrates insigni prudentiâ frivolis hominum suspitionibus obviaverant, & ignobilis vulgi murmur oppresserant adductis exemplis aliarum Redemptionum, quarum plurimæ a barbaris innumeras sustinuerent remoras, ac proinde longissimo tempore opus habuerunt, ut ex infidelium vexationibus eluctarentur: quibus verbis apud prudentiores quosvis tantum proficiebant, ut multi reperirentur, qui inspirante DEO beneficia nobis ultra solitum accumularent.

II. Interea recentiores nostri strenuam Litteris navabant operam, quidam etiam ex tyronibus in solemnia Religionis vota jurabant, alii novæ accedebant militiæ, alii eandem religiosæ vitæ ambiebant conversationem. Seniorum Patrum cura fuit, spectatæ honestatis & virtutis seligere adolescentes, eosdem pietati & Divino servitio probè adaptare, idoneos ad majorem spiritûs fervorem animare, incitare tepidos, remissos ad vitæ perfectionem accendere; ut domesticis hîsce industriis suo tempore ex illis viros effingerent, qui ad animarum culturam idonei alios quoque aliquando erudire, & religiosas colonias continuas sibi succedentium serie in alia & alia quoque loca deducere possent, ac stabilire. Verbô: quibus per traditionem tutò confiderent Decus Ordinis & Instituti. In quem etiam finem alii quoque veterani Patres partim Româ, partim ex Hispania propediem adventuri expectabantur.

III. Dum similium rerum studia inter nostros maximè fervent, Comes Franciscus Ragoctius, exteris regionibus peragratis,

1693.

4. Reg. cap. 4.
v. 41.

Evangel. 8. in
Matth. circa
finem.

Redemptio-
nis mora va-
riarum suspi-
cionum
causa.

Acta demis

Patakini ce-
nobium capis
initium.

1693. Viennam delatus est, paulò post amplissimum in Hungaria patrimonium & avita praedia aditurus. Is cum germana sorore Domina Juliana Barbara, Ferdinando Goberto Comiti Aspermontio non pridem connubiò junctà, parì desiderio exarsit sacrum Ordinem nostrum, quem peculiari devotione ob Redemptionis captivorum Institutum prosequeretur, in suis possessionibus plantandi, eique assignatis congruis proventibus novum coenobium excitandi. Re itaque cum nostris Superioribus communicata, duos postulaverunt sacrae Religionis nostrae Sacerdotes. Designati sunt P. Josephus a Matre DEI Hispanus, quem anno superiore Viennensis Coenobii praefecturam abdicasse significavimus, & P. Adalbertus a S. Andrea Bistricensis Bohemus, hic aetate integra ante triennium ferè nostris aggregatus solidae virtutis & maturitatis de se specimina dederat, ac Fundatori Patrono, cum olim ipse Novae-Domi apud Bohemos humanioribus studiis vacaret, apprimè notus condiscipulus. Trigesimà mensis Martii, quae fuit feria secunda post Dominicam in Albis, iter in Hungariam sunt auspiciati, & emenso itinere incolumes tandem Patakinum pervenerunt, ibidemque obtentò in arce diversoriò Sacellanorum munia aliquamdiu obiverunt.

Alterius in Hungaria coenobii firmatur spes.

IV. Eodem prorsus tempore Georgius Szechenius Archiepiscopus Strigoniensis, piis fortè Religiosorum precibus adjutus, recuperatis viribus coepit magis convalescere, biennio ferè victurus superstes. Is, quamprimum se a morbi molestiis liberum persensit, cum Excellentissimo Comite Sigisfrido Christophoro Breünero Cæsareae Camerae sive reddituum Praeside confecit tractatus, quorum vigore ab eodem Illaviensia bona pro octoginta millibus florenorum Rhenensium in hypothecam, & exinde proventus in censum annum recepit ad sequens decennium, & ulterius retinenda, donec restitutio in solidum facta fuisset. Huic permutationi debetur haud ignobilis origo Illaviensis coenobii nostri in Hungaria. Augustissimus Imperator LEOPOLDUS, cum intellexisset Sanctum Archiepiscopi propositum, nostri Ordinis augmento mirificè addictus, ut eum in hac pia intentione magis etiam, magisque confirmaret, eidem in nostrum favorem officiosam admodum scripsit epistolam, quam velut singulare Augustalis Patrocinii monumentum & peculiare Decus nostrum huic Historiae attexendam putavimus, non solum, quòd gratitudo id a nobis efflagitet, sed etiam, quòd talis Monarchae intercessionem pro Ordine nostro interpositam summo nobis honori ducamus, praesertim quòd haec epistola pii Fundatoris, tot aliunde meritis de Christiana Republica clarissimi, voluntatem in continuandis charitatis operibus prolixè commendet. Ea autem familiaribus verbis exarata ita sonat:

Cæsaris epistola.

Chare Archiepiscopo. Non minori satisfactione meâ, quam commendatione virtutis vestrae intelligo, videoque non cum annis senescere, imò magis indies majus incrementum in vobis capere

cha-

charitatis officia in sublevandis egenis, ecclesiis restaurandis, monasteriis etiam edificandis, dotandisque ingenti Apostolici Hungariae Regni beneficio praesertim intenta. Confirmatur id mihi imprimis laudabili vestra intentione monasterii Patribus Ordinis Excalceatorum Sanctissima Trinitatis de Redemptione captivorum, qui paucis ab hinc annis ex Hispania in hanc ditionem Austriacam adventantes sub Patrocinio & Protectione mea collocati sunt, fundandi, quam DEO gratissimam, & sub jugo Turcico gementibus Christianis saluberrimam foundationem, ut non possum non approbare, ita nullus plane dubito, quin eam ad praedictorum Patrum non aliud praeter charitatem Christianam praeserentium votum proximè sitis executioni mandaturi. Quod mihi sanè futurum est acceptissimum. Excitat Me ad id officii Caesarei genus cura singularis, quâ saluti animarum, captivorumque Christianorum prospectum ardentissimè cupio, & ipsum desiderium Patres hosce in Hungariae Regno receptos, stabilitosque videndi, eoque minùs ambigo, id apud vos optatum locum inventurum, habiturumque, dum in reliquo Gratiâ Meâ Caesareo-Regiâ vobis imprimis addictus maneo. Vienna 24. Julii 1693.

1693.

Hoc Magni Caesaris scriptum singulariter nobilitat hujus Fundationis primordia. Elucet praeterea sole meridiano clariùs ex hac LEOPOLDI epistola Imperatoris tenerrimus erga sacrum Ordinem nostrum affectus, cujus propagationi tantò studiò & industria incubuit. Hujus autem epistolae Archi-Episcopus Szechenius Fundator noster disertè meminit in suo Diplomate, quod inferiùs exhibebimus, ubi sic loquitur: *Benignè & singulariter suadente idipsum nobis Sacratissima Majestate.* Quae occasione hujus Caesareae Epistolae praemittenda putavimus, ut postea magis clarescat, quid Archi-Episcopus his verbis innuere voluerit.

Caesaris erga N. Ordinem affectus.

Epistolae hujus meminit Archi-Epis.

V. Alia quoque per otium hoc annò ad pietatis cultum agerantur, inter quae fuit illud praesertim: cum Sanctissimae TRINITATIS Confraternitas majori quotidie numero accresceret, Libellus pro instructione confratrum Latino sermone, ut tantò commodiùs in alias linguas transferri possit (quod & reapse deinde contigit) typis evulgatus a P. Josepho ab Angelis Excellentissimo Comiti Philippo Christophoro Breünero nuncupatus fuit. Receptus is hoc pium obsequium affectu luculento, quem ut magis conspicuum testaretur, vestibus subinde suis candidum pallium bicolore Ordinis nostri cruce insignitum superinduxit, quò ille amictu Equestris Trinitarii Ordinis, pridem exoleti & famaduntaxat cogniti, socium se ostendere videbatur.

Libellus Confraternitatis imprimetur, & dedicatur Comiti Breünero.

Is utitur albò palliò cum Cruce Ordinis.

1693.
Viennæ SSS.
TRINITA-
TIS obeliscus
dedicatus.

Obelisci hujus
descriptio.

VI. Inter anni hujus memorabilia, superius quoque leviter attactum Excellæ Pietatis Monumentum, pariter nobis recensendum venit, sopiti epidemici morbi, qui annò 1679. urbem depopulatus fuerat, ex Cæsareo voto Anathema: Obeliscus videlicet Sanctissimæ TRINITATI in foro herbario decimò sextò Kalendas Junii dedicatus. Surrexit is eodem quasi tempore cum nostro Sanctissimæ TRINITATIS Viennensi cœnobio tanquam Ordinis nostri in Germania antesignanus, & prodromus Gloriæ. Cujus structura, sicut ornamentum insigne urbi attulit, ita a multis pro omine nostræ Religionis Trinitariæ in Cæsareis Ditionibus feliciter propagandæ accepta fuit. Hæc autem moles Pariò constructa marmore sex & sexaginta pedes geometricos altitudine æquat triquetram figuram præferens. Hanc si inferius intuearis, videbis juxta basim Fidem sub schemate insignis Matronæ crucem manu gestantis, ad cujus pedes subjectam hæresim genius quidam flammigerâ tubâ ad ima prosternit, aquila faciem ejus involante, ut suò rostrò oculos illi evellat. Ubi verò lumina altiùs erexeris, in conspectum tuum veniet statua alabastrina Augustissimum LEOPOLDUM Imperatorem graphicè referens, laureò fertò more Cæsarum Romanorum præcinctum, ense & cataphractâ armatum, per cujus humeros regium paludamentum magnificè defluit. Pectus ornat Aurei Velleris Insigne. Hæc imago curvatis poplitibus lapideo pulvinari insistit, ad cujus alterum latus genius quidam pileatam Austriæ coronam manibus sustentat, in altero autem pulvinari haud procul a genibus Imperatoris regale sceptrum visitur. Omnia ista in ipsa Colossi hujus basi conspiciuntur. Super hanc deinde confurgit pyramis æquè triangularis, nubibus ut plurimum oblecta, quam novem Chori Angelorum naturali justì hominis staturâ hinc & inde ambiunt, ad usque ferè medium. Superius circumvolitant in nubibus multi cœlestes genii, diversis ministeriis intenti. Apicem coronat Sanctissima TRINITAS e solido fusa metallo & liquatò aurò obducta. Hic DEUS PATER Orbem terræ aqueum manu protegit; cui a dextris assidens DEUS FILIUS crucem protendit Redemptionis nostræ signum; DEUS SPIRITUS SANCTUS verò in columbæ specie deauratis radiis circumfusus utrique supervolat. Porrò in parte infima ubi hæc moles terram attingit, duo exurgunt gradus, speciosique cancelli ex eodem marmore sculpti, & æquâ distantia coni ferreis catenis innexi, totam columnæ fabricam ambitiosè circumeunt. Et ne humana improbitas tam insigni operi damnum vel irreverentiam inferre queat, miles custodiendo huic Colosso deputatus est, qui perpetuis excubiis omnes ab hoc loco injurias arceret. Exornant hanc etiam molem Symbola, Insignia & Inscriptiones; harum unam, quæ ipsius Augustissimi Cæsaris ingenio concepta & exarata fuit, tanquam Austriacæ pietatis monumentum hic subnectere placuit. Ecce illam: *Tibi Regi Saculorum Immortali Unè in essentia & Trino in Personis, DEO infinitè Bono, Eterno &*

Im.

Immense, cujus Dextera omnia sunt possibilis, cujus Sapientia nihil est absconditum, cujus Providentia in sua dispositione non fallitur, cujus Majestate impletur universum, cujus Misericordia super omnia opera. Tibi, inquam, Sanctissima TRINITATI ego Leopoldus humilis servus tuus gratias ago, quas possum maximas pro aversa anno M. DC. LXXIX. per summam Benignitatem Tuam ab hac Urbe & Austria Provincia dira pestis lue, atque in perpetuam gratitudinis tesseram presens Monumentum demississime consecro. Suscipe Clementissime DEUS Servi tui demisse Te adorantis vota, & me, Conjugem, Liberos, Domumque meam, populos, exercitus meos, regna & provincias continua Misericordiae Tuae Protectione Guberna, Custodi, Defende. Ita VoVI anno DoMNI saLVatoris nostrI IesV ChrIstI.

1693

VII. Caeterum Romae ad ejusdem Augustissimi LEOPOLDI I. Romanorum Imperatoris instantes preces hoc eodem anno per Principem Liechtensteinium Oratorem delatas in Sacra Rituum Congregatione Relatore Eminentissimo Cardinali de Judice ferventius actum fuit, ut ex Pontificio Indulto Officia & Missae Sanctorum Patriarcharum Nostrorum JOANNIS & FELICIS per Universalem Ecclesiam de *Praecepto*, ut vocant, imposterum celebrarentur, cujus rei superius jam mentionem fecimus. Huic nostrae praetensioni maximum robur conciliavit illa sententia Bonifacii VIII. hujus Nominis Pontificis *Decretali in c. unic. de Reliquiis & veneratione Sanctorum in 6.* Ubi Pontifex jubet Apostolorum, Evangelistarum & Ecclesiae Doctorum Festum celebrari, quod, nimirum, *Gloriosus DEUS illos (ut dignis digna rependat) potioribus attollit insigniis dignitatum, & praemiorum uberiori retributione prosequitur, quos digniores agnoscit, & commendat ingentior excellentia meritorum. Sic & Alma Mater Ecclesia &c.* Demonstratum itaque fuit, generalem hanc rationem a pari Sanctis nostris Fundatoribus bene congruere. Quibus cum sese Reverendissimus Promotor fidei pro suo munere opposuisset, Procuratores hujus causae ejus argumenta diluerunt adducta praxi Sedis Apostolicae, cujus Auctoritas omnem scrupulum eximit; de cunctis enim aliis Sanctis sacrorum Ordinum Fundatoribus officia de *Praecepto* recitantur, ut proinde ad servandam laudabilem Ecclesiae unitatem tali honore carere non debeant SS. JOANNES de MATHA & FELIX de VALOIS, qui sanctissimam Religionem animabus & corporibus CHRISTI Fidelium summè proficuum, & captivorum Redemptioni devotam instituerunt. Contra quam Ecclesiae praxim & excellentiam meritorum in his duobus Sanctis Patriarchis Reverendissimus Promotor Fidei nihil habuit, quod objicere potuisset. Consummatum verò hujus negotii effectum anno sequenti videbimus.

Ad Caesaris preces officia de Sanctis Patriarchis nostris, ut in tota Ecclesia de *Praecepto* celebrantur, procurantur.

Rationes & motiva. Sect. *Decretal.* lib. tit. 22. cap. unicum.

1693.

N. P. Generalis se munere abdicat

S. Laurentius Justin. lib. de cast. conub. cap. 20. Psalm. 83. v. 6.

VIII. Ostendimus superius Nostrum P. Raphaëlem a S. Joanne invitò animò admisisse supremam Ordinis Præfecturam. Et enim, ut rectè docet S. Laurentius Justinianus: *Humilis omnem altitudinem abhorret, dignitates fugit, latere appetit, apparere refugit, dejici concupiscit.* Procedente tempore bonus Senecio humeros sibi immodicè hoc onere gravari perfererat, ideòque *ascensiones suas disposuit in valle lacrymarum*, continuis gemitibus & calidis deprecationibus eòsque insistens, donec tandem pro sua reverentia exauditus, & impetratò Generalis Definitorii nostri consensu ab ingrata honoris sarcina sublevatus fuisset, quò certè illius venerabili ætati & canitie nihil optatius accidere potuit. Substitutus est eidem in munere Noster P. Joannes a S. Antonio, quem vegetior ætas, & fortè non impar doctrina, pietas & merita, præsertim in nuperna Ordinis in Poloniam introductione comparata, commendabilem reddidère; Ordinis interea Vicarius Generalis ad sequentia usque Patrum comitia futurus.

Substituitur N. P. Joannes a S. Antonio Vicarius Generalis.

Româ nostris accedit P. Josephus a SS. Sacramento.

Confessarius Card. Aguirre.

Adfert SS. Martyrum reliquias.

XI. Demum in Autumno hujus anni nonagesimi tertii ad novam hanc messem nostram in operariorum subsidium Româ Viennam delatus est P. Josephus a Sanctissimo Sacramento, qui cum Romæ plurimis annis moram faceret Eminentissimo Cardinali Josepho Saënz de Aguirre ex Ordine S. Benedicti viro Doctissimo & multis editis voluminibus commendato aliquandiu a sacris confessionibus fuit. Ne autem piissimus ille vir incomitatus ab urbe veniret, sacra Sanctorum Martyrum Lipsana secum ad Ecclesiæ nostræ Viennensis ornatum attulit; partem videlicet cruris S. Placidi Martyris, & S. Fortunatæ similiter Martyris e cœmeterio S. Calipodii eruta & vindicata, atque recognita Viennæ ab Illustrissimo D. Joanne Baptista Mayr Vicario Generali & Officiali 10. mensis Decembris. Quibus ritè per seriem memoriæ posteriorum commendatis a prolixioribus aliquantò hujus anni commentariis submovemur.

1694.

CAPUT II.

Initium Patakiensis Foundationis in Hungaria.

Quæcunque bona gratitudinis causâ sunt referenda.

I. **K** Alendis Januariis anni millesimi sexcentissimi nonagesimi quarti fausta dies Ordini nostro videbatur illuxisse, quamvis hæc fors non admodum diuturna fuerit, nec pari successu fructusque finis initio responderit. Dandum est scilicet temporum injuriis, quæ lætissimas spes in ipso quasi flore corruperunt, & eventum suo principio adeò dissimilem parturière. Neque nos decet ea præterire silentiò, quæ optima voluntate cœpta, sinistro autem postea novercantis fortunæ casu convulsa fuerunt. Ipsa sanè gratitudo postulat, ut memoriæ posteriorum litteris sollicitè commendemus, quæ alii pro Ordinis nostri augmento laudabiliter decreverunt, licet ea emergentibus sinistris casibus prohibiti opere complere nequiverint. In præsentem verò, cum felici-

feliciora tempora jam pridem vulnere cicatricem obduxerint, potissimum tamen, ut beneficiis quibuscunque receptis, licet jam antiquatis aliquam pro modulo nostro rationem habere contestemur, sequentia omnium pace commemoranda veniunt.

II. Comes Franciscus Ragoczius & Juliana Barbara soror ejus, quemadmodum superiore capite præmisimus, pia & laudabili intentione ducti, ut Apostolico, & sacrâ locis quondam florentissimo Hungariæ Regno, nunc autem per seditiones, bella, & hæreses multum attrito consulerent, ejusque ruinas aliquomodò refarcirent, e singulari devotionis affectu, quò in sanctissimæ TRI-UNIUS DEITATIS Mysterium & in Ordinem nostrum hòc gloriosò agnomentò insignitum, eidemque conjunctum Redemptionis Institutum ferebantur, in *Saros Patak* civitate & arce ad fluvium Bodrogum piscibus abundantem Diocæsis Agriensis & Comitatus Zempliniensis die prima Januarii orientis anni millesimi sexcentissimi nonagesimi quarti P. Josepho a Matre Dei (qui negotii hujus transigendi potestatem acceperat) scripturam in pergameno patenti folio, sigillis e zonis pendentibus, & subscriptionibus munitam, tradiderunt, cujus vigore in eadem civitate cœnobium Ordinis nostri condunt & institunt. In congruam Religiosorum sustentationem super prædia sua *Patak, Borfi, Tokai, & Regecz* sex & viginti florenorum Rhenensium millia assignata, quotannis ad ultimam mensis Martii ex iisdem prædiis mille trecenti floreni per modum censûs exsolvendi constituuntur. Quæ obligatio, quamvis tunc non plures quàm duo religiosi adessent, in proximo hujus anni mense Martio erat sumptura principium, ac deinceps in perpetuum duratura.

III. Assignatus præterea fuit locus pro cœnobio & Ecclesia construendis, domus nimirum lapidea a defuncta quondam Principe Susanna Lorantfi ædificata pro familia filii sui Domini Sigismundi Ragoczii, dum Principem Electoralem, Dominam Henrietam Palatinam Rheni, connubiali sibi fœdere junxit. Porro structura Ecclesiæ, ac cœnobii ex communibus Fratris & Sororis possessionibus æquali sumptu erat perficienda. Domum illam sub idem tempus incolebat Cæsareus annonæ Præfectus. Ne autem cœnobium sitûs angustiis laboraret, adjunctæ fuerunt aliæ duæ vicinæ ædes cum platea, quæ vetus quoddam & semidirutum palatium a dicta domo lapidea dividebat. Similiter in rerum domesticarum usum & subsidium concedebatur allodium jure perpetuo possidendum, assignatis præterea quinquaginta orgyis lignorum in singulos annos recipiendis. Ad hæc universa sinè defectu præstanda per easdem Litteras se, hæredes suos, successores & Legatarios, ut vocant, in perpetuum obligatos esse voluerunt, & defacto se obligarunt; atque ut hæc conventio tantò majus robur obtineret, firmitusque consisteret, decretum fuit, ut hujus Foundationis Litteræ regia auctoritate confirmarentur, liceretque nostris Patribus, si quis superius expressa tempore quocunque impostero præstare recusaret, mediante quodam ordinario regni Judice integram satisfactionem

1694.

Diploma
Foundationis.Summa Ca-
pitulis.

Census annui.

Ecclesiæ &
Cœnobii fa-
brica.

Allodium.

Ligna.

Obligatio.

Confirmatio.

Actio
facultas.

1694. postulare, tam quoad summam principalem, quàm etiam ad intermissum, neglectumque censum, interdicta præscriptionis lege, ac quacunq[ue] contradictione sublata.

Jus patronatûs.

IV. His providè præactis, cautisque, parili utrinque consensu sancitum fuit, ut Comes Franciscus Ragoczius & Juliana Barbara soror ejus, hujusque maritus Ferdinandus Gobertus Comes Aspermontius in prædicto Monasterio jure Patronatûs gauderent, ità tamen, ut prædictus Franciscus Ragoczius, ejusque Successores primi & præcipui Patroni censerentur, Domina verò Juliana Barbara, ejusque Successores perpetui quidem hujus cœnobii Patroni dicerentur, non tamen primarii; Comes autem Ferdinandus Gobertus in sua tantum persona, non item hæredes ejus, aut successores, nisi ex Domina Juliana Barbara stirpis progeniem ducerent, Patroni titulum obtinerent.

Insignia.

V. Conclusum tamen fuit, ut omnia harum familiarum Insignia in Ecclesiæ porticu & principis aræ facello affigerentur, neque alteri cuiquam iis in locis insignia apponere liceret. Erigerentur quoque ipsis in Presbyterio ad latus Evangelii sedilia, aliisque præ eminentiis, cæremoniis & privilegiis tanquam veri Ecclesiæ Patroni perfruerentur. Odeum quoque singulare in superiore Ecclesiæ loco eis addictum fuit, ubi Divinis officiis interesse possent, hac tamen conditione adjecta, ut ab Odeo Religiosorum disjunctum esset, neque his ullus ingressus ad Patronorum Odeum concederetur. Insuper, ut sepultura pro Patronis esset infra majus Sacellum, neque quisquam alius absque eorum licentia ibidem sepeliri posset, facultate nihilominus Patribus relicta, minora Sacella unà cum sepulturis, quibuscunque vellent idoneis personis in Jus Patronatûs tradendi, & in Ecclesia, sacrario, claustro ac cryptoporticu loca pro fidelium sepulchris destinandi & commodandi. Statutum pariter fuit, ut Patroni & Successores eorum tanquam genuini Ordinis fratres omnium orationum, bonorum operum & spiritualium exercitiorum, quæ tam in communi, quàm in particulari a Religiosis prædicti cœnobii peragentur, participes evadant.

Odeum singulare.

Precum & bonorum omnium operum participatio.

Sacrificia.

Exequia.

VI. Item omnibus diebus Dominicis solemne, seu, ut vocant, conventuale Sacrum pro iisdem Patronis, eorumque Successoribus vivis & defunctis applicetur. Ubi verò innotuerit, quendam ex Patronis, vel eorum Successoribus ex hac vita decessisse, illò tantum, quò decessit annò, triduanæ exequiæ, cantatò præviè ex officio defunctorum unò Nocturnò, cum solemnissima missæ sacrificio celebrentur. Solitis temporibus pro iisdem æra campana sonent, & solemne toties in Ecclesia ad erectum cenotaphium Responsorium decantetur, illòque triduo singuli Sacerdotes prædicti cœnobii pro defuncti requie sua DEO sacrificia offerre teneantur. Sumptus autem ad ceram comparandam, & cenotaphium erigendum a Patronis suppeditentur, eisque libera dispositio remaneat suis expensis funebrem pompam augendi. Cæterum assignabitur stata quotannis dies ab ipsis Fundatoribus eligenda, in qua pro omnibus Patronis defunctis so-

solemnēs & anniversariæ in perpetuum celebrantur Exequiæ, in quibus unus Nocturnus, solemne Sacrificium & Absolutio decantetur: tali æquè die omnes rursus Sacerdotes hujus cœnobii pro eorundem animabus sacram hostiam ad aras DEO offerent.

1694

VII. Ultimò demùm hic fundatus Conventus frui & gaudere poterit omnibûs & singulîs privilegiis, exceptionibûs tam de jure communi, quàm particulari. Insuper valeat possidere bona propria immobilia sive emptione, sive donatione, vel aliò quòvis justò titulò acquisita: si verò illa bona decimis, aliisque tributis, aut vectigalibus fuerint obnoxia, conventus quoque ad eadem præstanda maneat obligatus. Si verò immunitatem a talibus oneribus habuerint, cum iisdem libertatibus & exemptionibus Bonis illis uti, frui & potiri valeant absque ulla contradictione.

Privilegia
hujus cœno-
bii.

VIII. Hæc ultrò citròque inter partes fideliter conventa, pacta & ratificata fuere in septemdecim articulis, ac propriis subscripta nominibûs, & sigillis munita eodem die & annò, ut superiùs expressimus. Rectè, benèque omnia & legitimè firmis semper ac deinceps valituris litteris fuere bellè constituta. Verùm enim verò, ut pietatis operibus plerùmque infestæ sunt temporum injuriæ, hæc præclara molimina, quorum absque animi mœrore meminisse non possumus, peste, & pestis lue nocentiore bello post annos non multos exolevere, morte sublatis ibidem religiosis omnibûs. Illa igitur in ipso quasi ortu suo emarcuerunt, lugubrèque duntaxat pulcherrimæ spei memoriam aliquamdiu nobis reliquam fecerunt. Vacuus demum locus cessit Patribus Polonia evocatis, his quòque revocatis pristina successit solitudo. Tandem paucis abhinc annis, ut in fine libri decimi memorabitur, idem locus sine succo & sanguine vix umbra sui in Residentiam sex vel septem Religiosorum transit. Nunc etiam die 12. Martii anni 1737. in communi civitatis conflagratione haud levia incendii damna persensit; quid ex rebus afflictis inde boni posteris sit accessurum, soli DEO notum est.

Interit fundatio ob temporum injurias.

Resuscitatae.

Incendium cecece.

CAPUT III.

Cœnobium Illaviense Archiepiscopali Diplomate fundatur.

I. FELICIORE, ut ajunt, fidere sequens hujus anni mensis, Februarius, nobis illuxit: siquidem D. Georgius Szechenius Archiepiscopus Strigoniensis & Primas Regni Hungariæ memor pollicitationis nobis factæ fidem suam magnificè solvit. Augustissimi LEOPOLDI Cæsaris exhortatione inductus, & alioquin erga Ordinem nostrum optimè animatus, statuit denique de residuis bonis ac fortunis suis in Hungaria aliud cœnobium fundare. Neque segniùs egit, ac cogitaverat; etenim confectis donationis tabulis aditum nobis ad insigne monasterium ædificandum aperuit. Cum verò hoc Diploma rationes prolixè

Illaviense cœnobium meliore successu fundatur.

1694. adducat, quibus Archi-Episcopus ad hoc propositum suscipiendum inductus fuerat, nequaquam extra oleas vagabimur, si illud huic loco inseruerimus, quod ita sonat:

Fundationis
Diploma.

Rationes &
causae Funda-
tionis.

Numerus ca-
ptivorum ab
obsidione
Viennensi.
Olim non
fuisse Ordinem
nostrum in
Hungaria af-
feritur.

Fundationis
summa.

Hungari redi-
mantur.

NOS GEORGIUS SZECHENT MISERATIONE DIVINA Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis Archi-Episcopus, Locique ac Comitatus ejusdem supremus ac perpetuus Comes, Primas Regni Hungariae, Legatus Natus, Summus Secretarius, & Cancellarius, Sacrae Caesareae Majestatis Consiliarius intimus, &c. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis. Quod posteaquam sapius cum lacrymis considerassemus, quam luctuosa sit & acerba conditio miserorum Christianorum, qui in diram funestamque immanissimorum Christiani Nominis hostium gentilium captivitatem illabuntur; unde fit, ut propter longissimam itineris distantiam, ac pressum, & durante hoc potissimum longiori belli tempore Regnorum ac Ditionum Suae Majestatis Sacratissima statum, extremamque inter homines vigentem paupertatem vix centesimus eorundem liberationem congruam assequatur, imò inter tetros carcerum squallores plurimi ipsorum fame perire, & a vermibus miserabiliter consumantur, vel verò in desperationem acti gentiles fieri cogantur; nec mirari potest, quod milites tam pauci ad bellum conscribantur; siquidem acerbo memoratorum miserorum captivorum exemplò, dubià alioquin alea praesistente deterrentur; ut igitur hoc in passu totae Reipublicae Christianae opportunè consulatur, & provideatur, praerepetitque miserimi captivi (quorum multi ex abductis per Turcas & Tartaros sub obsidione Viennensi plus quam centum mille animabus adhuc non liberati gemunt) pridem desideratam consolationem accipiant, Reverendos Patres & Fratres Ordinis Sanctissimae TRINITATIS de Redemptione captivorum in Apostolicum hoc Hungariae Regnum (ubi nunquam haecenus fuerunt) benignè & singulariter suadente id ipsum Nobis Sacratissima Majestate introducimus, & in Bonis Illavensibus in comitatu Trenchiniensi existentibus, ac annò proximè praeteritò ab Excellentissimo Domino Comite Sigisfrido Christophoro Breüner pro summa octuaginta millium florenorum Rhenensium per Nos comparatis paternè instituimus, & fundamus. Ita tamen, ut iidem juxta laudabile ipsorum Institutum ratam tertiam partem omnium proventuum ex antelatis Bonis Illavensibus qualitercunque obvenerint in Redemptionem praeripimus quidem captivorum Christianorum ex Ditionibus ad sacram Regni Hungariae Coronam spectantibus natorum, & originem trahentium, ac

de-

demum iis non reperibilibus in aliorum quorumcunque liberationem convertere teneantur: In quo Admodum Reverendi Patris moderni Generalis, ac omnium Successorum ipsius, pariter & Priorum* & Sub-priorum in antelato Monasterio Illavienſi pro tempore futurorum conscientias oneramus. Quod si autem successivis temporibus propter revolutiones bellicas (quod DEUS clementissime avertere dignetur) aut alias legitimas & pregnantis rationes predicti Reverendi Patres & Fratres Ordinis Sanctissima TRINITATIS de Redemptione captivorum stabilem in prefato Dominio Illavienſi permansionem habere nequirent, ex tunc presentem Fundationem nostram liceat ipsis ad locum tutiorem intra gremium hujus Regni transportare, ubi verò nec ibi permansio & salus pateant, liberum erit in alia quoque regna & provincias transferre. Ità nihilominus, ut pace affulgente, & aditu aperto existente domum in Hungariam redire, & cursum presentis Fundationis modo premissò prosequi obligentur. Si verò evolutò decennio dictus Excellentissimus Dominus Comes Breüner aut Heredes & Posteritates ejusdem deposità simul & semel antelatà octuaginta millium florenorum summà, & effectuatìs juxta contractum effectuantis universis, Bona hac Illavienſia redimeret, ex tunc hujusmodi capitalem summam, & aliorum aequè utilium, ac in Regno Hungarie situatorum Bonorum cõemptionem convertere, aut ad securum interesse dotare; denique redditum illius non in alios usus, quàm presenti Fundationi Nostræ conformes usus modalitate supra specificata impendere obligentur. Praterèa statuimus, ut Insignia Nostra ex marmore exsculpta Monasterio predictorum Patrum & Fratrum super portam appendantur, & in sacris Missæ sacrificiis ac orationibus, non solum ab iisdem, verùm & per ipsos redimendos captivos Christianos frequens animæ nostræ memoria habeatur. Humillimè itaque Suis Sacratissimis Majestatibus moderno nimirum & Futuris Hungariæ Regibus, & Augustissimis eorundem Heredibus supplicamus, ut hanc piam Fundationem Nostram erga Benignam Recommendationem potissimum institutam clementer acceptando, & confirmando ulterius quoque gratiosè fovere & conservare dignentur. In cujus fidem & firmitatem perpetuam presentes Litteras Nostras Privilegiales & Fundationales propriæ Manûs Nostræ subscriptione, & pendentis Authentici Sigilli munimine roboratas toties memoratis Reverendis Patribus & Fratribus Sanctissima TRINITATIS de Redemptione captivorum extradendas

1694.

Oneratur conscientia Superiorum.

* Ministræ vocantur non sibi superiores, quod habentur in quorum erat Archi-Episcopo, non Prioribus.

Transferri potest fundatio ad alia loca propter causas.

Tota summa deponi debet.

Emi possunt alia bona vel locari ad censum.

Insignia Fundatoris ex marmore supra januam cœnobii affigantur.

Preces Religiosorum & captivorum expetantur.

Ad Reges Hungariæ commendatio tanquam protectores hujus Fundationis.

1694. *duximus & concedendas. Datum Posonii in Curia Nostra Archiepiscopali die vigesima mensis Februarii, Annò Domini millesimò sexcentesimo nonagesimò quartò. Archiepiscopatus verò nostri annò nonò.*

GEORGIUS SZECHENY
Archi-Episcopus Strigonienfis.

Aurea Bulla
aureis subin-
de scripta lit-
teris,

Ad testamen-
tum verba
codicilli.

II. Hactenus Aurea Bulla Foundationis nostri cœnobii Illavienfis, quam idcirco *Auream* appellare placuit, quia in principio, & subinde per decursum aureis litteris scripta fuit. Cæterum hoc Diploma non nisi post piam mortem Divi Archiepiscopi Fundatoris nostri, sequenti nimirum annò, effectum obtinuit. Illud verò, magnum ad stabiliendam hanc Fundationem momentum attulit, quòd Archi-Episcopus in supremis vitæ diebus ad confecti testamenti sui codicillum, ut uberius mentem suam, ultimamque voluntatem declararet, hæc verba signatè addiderit: *Illavienfis Bona lego Patribus Sanctissima TRINITATIS de redimendis captivis.*

C A P U T IV.

Viennensis Ecclesiae nostrae ichnographia designatur; pro fabrica conquiruntur facultates. Duo ex nostris Fratribus studiorum causâ in Hispanias mittuntur.

Templi majoris fabrica designatur.

Sumptus conquiruntur.

Spes in Reginam Viduam Hispanie.

I. **I**nter hæc tam auspicata rerum initia, non modica Viennensis cœnobii parte jam absoluta, & in commodam habitationem redacta, altiùs sese nostræ cogitationes erigebant, magnòque molimine gravidæ stabilem quandam augusti templi structuram parturiebant: ne autem res inter steriles duntaxat deliberationes subsisteret, operi manus propiùs admotæ, & in fundo illo, a Cæsare nobis non pridem donato, ad tectonicæ artis regulas lineæ ductæ fuerunt. Fixis proinde tensisque funiculis dimenso situ, & in latiore charta accuratè delineato, longitudo quidem congrua prodivit, latitudo tamen ædificii symetriæ nequaquam respondit. Sed cum vicina platea latitudine sua magnum structuræ additamentum offerret, loci angustia exiguam nobis sollicitudinem faciebat, quòd spes esset non dubia, urbicum Magistratum pro sua benignitate aliquam nobis terræ portionem pro dilatanda Ecclesiae fabrica cessurum, quia id absque ullo publici transitus detrimento facile fieri poterat.

II. Major itaque premebat cura de parandis sumptibus, quæ tenuitatem facultatum nostrarum nimium superabant, non tamen spem & in DEUM fiduciam tot experimentis hactenus comprobata. Occurrebat menti alias inter manus adjutrices Serenissima Regina Domina MARIA ANNA de AUSTRIA Vidua, pietatis operibus unicè dedita, Mater CAROLI II. Regis Catholici

&

& Soror Augustissimi LEOPOLDI I. Cæsaris, quæ fervente affectu Ordinis nostri incrementis studebat, ejusque propagationem in Austriam efflictim desideraverat. Hanc etiam in Hispanias usque accedere consilium fuit Excellentissimæ Matris nostræ Comitissæ Harrachianæ, quæ ejus obsequiis cæteras inter nobiles virgines quondam deputata spem largæ eleemosynæ consequendæ nobis fecerat. Tam opportuna ærarii augendi ratio minimè negligenda videbatur. Delectus proinde fuit P. Maurus a Conceptione Captivorum Redemptor, ut in Hispanias proficisceretur, Regiæque Viduæ Clementiam & liberalitatem ad nostram inopiam sublevandam imploraret. Nec tergiversatus est ille, sed tantò promptiùs hoc iter longinquum suscepit, quantò de optimæ Reginæ pietate erat securior, & de ejus benignitate certior. Abiturientem Augustissimus Imperator LEOPOLDUS, ut nullam occasionem nobis favendi prætermitteret, sequenti ad Serenissimum CAROLUM II. Regem Catholicum scriptâ epistolâ comitari gratiosissimè dignatus est.

1694.

Compertum quidem est mihi, quò locò apud Majestatem Vestram sint Patres Trinitarii ob singularem in Christianos (quorum redemptioni ex durissima Barbarorum servitute ex Instituto præsertim student) charitatem, ità ut de munificentia, propensioneque in illos Regia, nullum mihi supersit dubium, eâ tamen non obstante comitandum, hisce, obnixèque commendandum duxi Patrem Maurum a Conceptione ad implorandam, experiendamque Pietatem Regiam in subsidium Ecclesiæ Conventusque ante portas Regiæ hujus Mea exstruendi (cui proximo vere principium dare intendunt optimi Patres) a Superioribus in Hispanias expeditum, ut imprimis Majestati Vestræ constet de Mea etiam singulari propensione, gratiâque in sacrum hunc Ordinem; & si quid porrò commendationis apud Majestatem Vestram ultra propriam in eos Benignitatem egerent, mea suppleant officia, quæ dum hisce majore, quâ possum, efficaciam interpono Majestati Vestræ ad paria affectus Fraternali studio me offerens, integerrimam constantemque valetudinem cum prosperrimis eventibus ex animo precor. Viennæ 20. Martii 1694.

Cæsaris Epistola ad Regem Hispanicum.

Lætior exinde P. Maurus, cum suum propositum Cæsareis literis suffultum videret, in viam se dedit: gaudebat etiam opportunitatem nunc sibi oblatam fuisse patriam revisendi, & Majoribus Ordinis statum Religionis nostræ in Germania coram exponendi, eorumque simul consilia, de iis, quæ proximè peragenda instabant, exquirendi.

III. Commodissima hæc videbatur occasio, quâ duo ex junioribus Religiosis nostris studiorum causâ in Hispaniam deduci

Duo religiosi studiorum causâ mittendi in Hispaniam seliguntur.

1694.

Id etiam literis datis ad N. P. Vicarium Generalem suavit Comesharrachia.

N. P. Vice-Generalis responsio.

possent; quemadmodum proximò ab hinc annò similiter alii duo ex Polonia eadem de causa profecti in Complutensi nostro Collegio studiis litterarum jam vacabant. Delecti sunt igitur Fr. Conradus a Sanctissima Trinitate Austriacus Viennensis, & Fr. Eustachius a S. Josepho Italus Modiensis, qui sub idem tempus Viennæ Philosophicis disciplinis operam dabant, & non uno ingenii specimine singularem ad capeffendas litteras aptitudinem præseferabant. Hi adjuncti fuerunt P. Mauro, ut in ejus Societate Hispaniam adirent, re tamen prius, ut par erat, Nostro Patri Joanni a S. Antonio intimata, qui sub idem tempus ob spontaneam Antecessoris renunciationem Vices Majoris & Generalis Ministri obibat. Huic Decreto Viennensium Patrum pondus addidit Excellentissima Domina Comes Mater nostra Harrachia, quæ datis ad eundem Nostrum Patrem Litteris idipsum, tanquam rem Ordini nostro summè proficuam, prolixè suavit, suæque Auctoritate, cui omnes Ordinis nostri Patres plurimum deferebant, facilè persuavit. Quanta verò hujus Dominae universim in nostra sacra Religione fuerit existimatio, clarissimè elucescit ex epistola responsoria Nostri P. Joannis a S. Antonio, quæ ex Castellano idiomate in Latinum translata sic sonat:

Excellentia Vestra tanquam Ministra Generalis totius Trinitarii Ordinis disponere, ac mandare potest cum universis filiis suis & subditis pro suo arbitrio, & mecum quidem imprimis, qui profiteor, & glorior, esse me filium primogenitum; primus enim eram, qui ea in Regia Urbe ingentibus ejus olim perfruebar favoribus, quos placeat continuata serie Religiosis nostris ulterius exhibere. Hi vertuntur in linguas, quin satis eos queant referre, aut suam gratitudinem satis declarare. De omnibus Excellentia Vestra infinitas rependo gratias. Caterum cum Suae Excellentia placeat, ut P. Maurus cum duobus illis Angelis Germanis veniat in Hispanias, volupe mihi fuerit, ut Excellentia Sua protinus obtemperetur. Veniant igitur cum Bono DEO, & benè veniant fratres illi Clerici, Primitiæ magnorum fructuum, quos Ordo Sanctissimæ TRINITATIS, ut equidem spero, in Augusto, Maximoque illo Imperio proferet. Opto autem, ut Divina Majestas Excellentiam Vestram tantam Dominam & Matrem Nostram in multos conservet annos, pro cujus incolumitate DEUM orare nunquam desinam, Madriti 3. Martii 1694. Quamprimùm hæc epistola Viennam delata fuit, P. Maurus cum supra memoratis Sociis Fratribus die 20. mensis Martii iter in Hispaniam feliciter est auspiciatus.

CA-

CAPUT V.

URBIS & ORBIS Decretò *Missæ & Officia SS.*
PP. NN. JOANNIS & FELICIS de
 præcepto recitanda ad universam Ecclesiam
 extenduntur aliâque memorabilia
 recensentur :

I. **L**ongis controversiis disceptata causa, quæ de Officiis San-
 ctorum Patriarcharum Nostrorum ad Universam Eccle-
 siam extendendis sub ancipiti judicio diu pependerit, felici tan-
 dem eventu coronata fuit; etenim Sacra Rituum Congregatio
 maturè, ut solet, libratîs rationum momentîs, iisdemque tam
 in Martio, quàm Majo, hujus anni mensibûs, sæpiùs discussîs, De-
 cretoriam tandem sententiam in nostrum favorem protulit. Plu-
 rimùm ad hoc contulit ratio quædam inter postremas quidem
 proposita, sed efficaciâ suâ nulli inferior: exponebatur nimi-
 rum Curia Romanæ, officia SS. Patriarcharum Nostrorum
JOANNIS & FELICIS in toto ferè orbe Catholico sub Ritu du-
 plicis minoris ad libitum celebrari, inusitatò sanè exemplò, cum
 omnia alia officia ad libitum sub Ritu semiduplici celebrari so-
 leant. Quamobrem ut exoticum hoc & nulli alteri Sancto con-
 cessum privilegium celerrimè tolleretur, restituereturque Eccle-
 siastica uniformitas, decretum fuit, ut Officia Sanctorum
 Patriarcharum nostrorum juxta morem, quò aliorum Sancto-
 rum Fundatorum festivitates celebrari consueverunt ad Ritu Du-
 plicis Minoris per universam Ecclesiam sublimarentur. Sacra
 itaque Rituum Congregatio piis Cæsareæ Majestatis precibûs de
 Officiis SS. Patriarcharum nostrorum **JOANNIS de MATHA &**
FELICIS de VALOIS Sacri Nostri Ordinis Fundatorum ad Uni-
 versalem Ecclesiam Catholicam per totum Orbem diffusam ex-
 tendendis, quatenus in posterum ab omnibus tam Sæcularibus, quàm
 Regularibus utriusque sexûs personis Ecclesiasticis, quæ ad Ho-
 ras Canonicas persolvendas obstringuntur, sub Ritu Duplicis Mi-
 noris *de Præcepto* recitarentur, annuendum censuit. Quod, ut
 ampliùs, firmiùsque constet, juvat ipsius Decreti verba in me-
 dium producere.

Ratio urgens
 ut officium &
 Missa SS. NN.
 Fundatorum
 de Præcepto
 decernantur.

URBIS ET ORBIS.

*Ad pias Majestatis Cæsareæ preces per Excellentissimum Prin-
 cipem de Liechtenstein Ordinarium apud S. Sedem ejusdem Orato-
 rem SS. D. Nostro porrectas, Sacra Rituum Congregationi remis-
 sas, & ad perquam humillimas P. Fratris Petri a JESU*

Decretum
 Sacra Rituum
 Congregatio-
 nis.

1694. *Procuratoris Generalis Ordinis Discalceatorum Sanctissimae Trinitatis Redemptionis captivorum Instantias ab Eminentissimo & Reverendissimo D. Cardinali Judice relatas benignè eadem Sacra Congregatio posse concedi censuit, ut Officium Sanctorum Joannis de Mattha & Felicis de Valois, dicti Ordinis SS. Trinitatis Fundatorum, hactenus in toto ferè Orbe Catholico sub Ritu Duplici minori ad libitum ex pluribus concessionibus Apostolicis recitatum, in posterum singulis annis sub eodem Duplici minori in diebus eorum Festorum ab omnibus tam Sacularibus, quàm Regularibus utriusque sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, in Ecclesia Universali de Praecepto recitetur; si Sanctissimo Domino Nostro placuerit. Diebus XXVII. Martii, & XV. Maji 1694.*

Facta igitur deinde Sanctissimo Domino Nostro per me Secretarium relatione, Sanctitas Sua benignè annuit, die XLX. ejusdem mensis Maji, 1694.

A. Card. Cybo

Loco † Sigill.

B. Inghirami. Sac. Rit. Congr. Secret.

Gratia singularis inter-
ventu Cæsaris
Ordini ob-
tenta.

II. Erat hoc sanè pulcherrimum Beneficium, quò Sanctorum Patriarcharum Nostrorum in terris cultus, & accidentalis in cœlo gloria augebatur, sacroque Ordini nostro grande decus & ornamentum afferebatur, per quatuor sæcula, & quod excedit, aut neglectum, aut desideratum; demum ad instantes preces Augustissimi Nostri LEOPOLDI I. Cæsaris, ac favore Sanctissimi INNOCENTII XII. Pontificis Maximi hòc annò tantò plausibiliùs impetratum, quantò difficiliùs similes gratiæ temporis processu a Sacra Sede Apostolica sperantur, aut evincuntur, præsertim circa ea, quæ universalem Ecclesiam concernunt; ideòque prolixius commendandum, quòd sub ipso ferè ingressu Ordinis nostri in Austriam, & quasi in ipso limine propagationis nostræ decus hoc progerminaverit, quò velut prodromò aliorum favorum portendebantur gratiæ, quæ nobis ex Austriacorum Principum Benevolentia erant deinceps crebriùs obventuræ, quemadmodum non sinè gratæ mentis significatione, & tenera quadam animi voluptate sæpiùs a nobis memorabitur, studioseque in suis locis exponetur, quantum universim tota exalceata Familia nostra Augustissimorum Cæsarum patrociniis debeat.

Regula &
Constitutiones
Ordinis
imprimuntur.

III. Prætereà quia Sacrarum Legum observatio unicum est stabilimentum Ordinis; ne verò ex codicum paucitate excusationem obtendere possit ignorantia, aut palliare desidiam, Ordinis Regulæ & Constitutiones Viennæ hòc eòdem annò formis typicis excusæ fuerunt, additis in calce Bullatis Litteris INNOCENTII Papæ XII. & Declarationibùs, quæ, ut supra retulimus, Ordini nostro in Provinciis transalpinis facultas conceditur, descendentes ab heterodoxis parentibus ad solemnem votorum

Pro-

Professionem admittendi. Hæc editio ut chartæ bonitate & ty-
porum pulchritudine cæteris elegantior in lucem prodiverat ;
sic expetita magis in Poloniam primò , ac etiam in Italiam &
Hispanias se diffudit : Nostris autem vel maximè congruebat ini-
tiis & primis fundamentis , quibus perquam solerter superstrue-
retur Ordinis & propagationis ejusdem firmitas , nam ut rectè
monet Cicero : *Nihil tam aptum est ad Jus , conditionemque naturæ ,*
quàm lex , sinè qua nec domus , nec civitas , nec gens , nec hominum
genus , nec rerum natura omnis , nec ipse mundus stare potest.

1694.

Cicero lib. 3.
de Legibus.

IV. Pariformiter cum non satis populorum devotioni , at-
que desiderio consultum esse videretur , Libellum pro Sodalium
directione anno superiore Latino idiomate vulgasse , nisi pro
plurimum commodo in vernaculum sermonem verteretur : quam-
obrem , ut is ipse codex Legum , Privilegiorum , atque Indul-
gentiarum , quibus Archi - Fraternitas Ordinis nostri Sanctissi-
mæ TRINITATIS a plurimis Summis Pontificibus concessis gau-
det , nunc etiam patriâ linguâ legeretur ab universis , hõc eõ-
dem annò Viennensis cœnobii sumptibus prodivit. Qui ut cla-
rius niteret , Excellentissimorum Comitum Harrachiorum No-
men pro munimine , & Insignia Nobilissimæ Gentis pro scuto
tulit.

Libellus pro
instructione
contrarum
Ordinis typis
datur in idio-
mate Germa-
nico.

V. P. Maurus , quem in Hispaniam profectum fuisse paulò
ante dixeramus , iter cum duobus sociis suis feliciter absolvit.
Postquam autem Madritum pervenissent , duo illi juniores Reli-
giosi studiorum causâ ad Solanense Collegium concesserunt , ut
Philosophicis disciplinâ ingenium excolerent ; P. Maurus verò
in Aula Regia substitit , ut negotium , cujus gratiâ advenerat ,
suâ industriâ ad optatum finem perduceret. Accessit itaque im-
primis D. MARIAM ANNAM de AUSTRIA Reginam Matrem
Vidua , cui Litteras Domine Comitum Harrachia olim & nunc
perseverantis clientulæ suæ submississima veneratione obtulit ;
uberésque fructus a nova hac Ordinis colonia productos , tri-
plicésque in Turcia & Tartaria peractas Redemptiones
prolixè exposuit. Hæc cum piissima Regina faventissimis auri-
bus exciperet , & alioquin propensissimò animò Ordinis nostri
incrementis studeret ad futuram Ecclesiæ nostræ Viennensis fa-
bricam regie liberalitati paria contribuit subsidia. Cujus munifi-
centiâ celeriter Viennam perscriptâ , quum huic nonnullæ pas-
sim a diversis submissæ elemosynæ accederent , atque adeò do-
mesticæ facultates succrescerent , protinus conducti sunt ope-
rarii , qui ante hyemem pro jaciendis novæ Ecclesiæ fundamen-
tis humum eruerent , & designatum sequentis anni laborem ,
opusque hoc veluti progymnasmate anticiparent. Secunda igitur
die Novembris horâ post meridiem tertiâ ligonibus & bipa-
liis humus erui cœpit ; convenientibus etiam , & ad laboris so-
cietatem , Magistri sui permissu , alacriter advolantibus Novitiis ,
fratribus omnibus , & plerisque aliis cœnobitis , qui conductis
operariis permixti ingenti fervore novi templi structuræ

P. Mauri in
Hispania ne-
gotiatio.

Impetrat a
Serenissima
Regina Vidua
subsidia pro
ædificanda
Ecclesia Vien-
nensi.

Pro funda-
mentis hu-
mus effodi-
tur.

1694. auspiciatum dedere principium. Idem deinde labor continuatus fuit, quamdiu per mitiora tempora licuit.

Festum S. P. N. FELICIS prima vice per omnes Ecclesias de præcepto celebratur.

P. Maurus cum duobus Sacerdotibus Viennam rediit.

VI. Porrò cum Anniversaria solemnitas S. P. N. FELICIS VALESII ad vigesimam Novembris propius instaret, omnibus Ecclesiis & Monasteriis tam intra, quam extra urbem constitutis maturè intimatum fuit Sedis Apostolicæ Decretum, quò mandabatur, ut Festum hujus Sancti, sicut & primi Fundatoris nostri S. JOANNIS de MATHA deinceps de Præcepto, ut ajunt, celebraretur. Quod sanè nostri peculiari affectu præstiterunt exterioribus etiam publicæ lætitiæ signis, artificiosis nimirum ignibus præcedente nocte succensis, aliisque hilaritatis demonstrationibus editis. Demum IV. Nonas Decembris in S. Damasi Papæ & Confessoris die P. Maurus a Conceptione duobus rursus sociis Sacerdotibus auctus, quos in novam Ordinis messè secum ex Hispania adduxerat, salvus & incolumis Viennam attigit, omnesque Religiosos nostros Viennæ impendiò exhilaravit. Peracta sunt postmodum CHRISTI Nascensantis Festa magnò nostrorum solatiò, nec sinè fausta spe futurorum successuum; atque inter hæc alternantis fortunæ vicissitudines præsentis anni quarti & nonagesimi periodum feliciter conclusimus.

C A P U T VI.

Obitus D. Georgii Szechenii Archi-Episcopi Strigoniensis, Nostri Illaviensis cœnobii Fundatoris, & succincta ejus vite narratio.

1695.

Postrema ægrotudo & obitus Archi-Episcopi.

I. **S**uccedit annus post DEI Filium in carne de Virgine natum millesimus sexcentessimus nonagesimus quintus, rerum fœcundus, eventu varius & memorabilis. Mense Februariò ingravescens potius ætatis inclinatione, quam vi morbi ad extrema lento gradu processit mortalis vita D. Georgii Szechenii Archi-Episcopi Strigoniensis, Fundatoris nostri cœnobii Illaviensis, donec tandem XII. Kalendas Martii inexorabili necessitati succubuit, animà tam insignis Præfulis ad capeffendum cœlestis gloriæ bravium evolante, ut ingentium meritorum suorum præmium a Divina manu (ut piè credimus) reciperet. Aptissima sese quidem hîc nobis offerret occasio de singularibus tanti Viri virtutibus longam texendi panegyrim, sed quia labor iste majus volumen desiderat, nos eorum morem secuti, qui uno in circulo paucisque ductis lineis totum orbem terrarum describunt, de multis pauca duntaxat delibabimus.

Ejus ortus & Natales.

II. Natus est hic Pater Patriæ, Munificentiae Prodigium, Virtutis omnis compendium, Magnorum Præfulum Idea, & sæculi nostri Decus Gyœngyœsini, superioris Hungariæ oppidò non ignobili, Comitatus Hevesiensis, annò CHRISTI millesimò sexcentessimò sextò, annis ferè novem postquam Discalceata Trinitaria nostra Familia suæ institutionis a CLEMENTE VIII.

Sum.

D. GEORGIUS SZECHENI Strigonijs Archiepiscopus, Primas Regni Hungaricæ &c. Coenobii Illavien-
 ensis Ord. Exc. SSS. Trinitatis Redemptionis Captivorum Mu-
 nific. Fundator. Pie in Domino obiit Posonii. a. 1695. die 18. Febr.
 Hic vultus venerandus erat Szechenius olim;
 Sed Mens, et Manus est pulchrior antè Deum.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Summo Pontifice approbationem consecuta fuisset, Venerabili P. Nostro Joanni a Conceptione Ordinis Restauratori septem circiter annis coætaneus. Parentes habuit, si fortunæ bona spectentur, parùm divites, ut ea tunc tempora ferebant, assiduïs Turcarum excursionibûs & depopulationibûs calamitosa. Juvenis, quantum conjicere licet, in patrio gymnasio (quod sub idem tempus per totam Hungariam ferè unicum celebrabatur) humanioribus Litteris operam dedit; illud extra controversiam est, eum, cum ad sacram Clericalem militiam Superùm instinctu aspiraret, Viennæ Pazmanniano Hungarorum Collegio primos inter alumnos vivente adhuc Fundatore, Cardinali Petro Pazmanno e Societate JESU Archi-Episcopo Strigoniensi, adscriptum fuisse die XVI. mensis Februarii, annò millesimò sexcentesimo vigesimo quintò. Hoc autem Collegium ingressus est annò ætatis suæ decimò nonò, idque post absolutam Rhetoricam, ut ipsemet propriæ manûs scripturâ testatum reliquit, quam vide in ejusdem Collegii Albo live Matricula, ut ajunt; e qua etiam plura sequentia decerpsi: Eòdem annò die nonâ Maji solitum juramentum (pro more Alumnorum) coram Patribus Henrico Lamormainio Viennensis Collegii Rectore, & Christophoro Majero Collegii Pazmanniani Præfeto deposuit. Philosophiæ emensus curriculum Sacro-Sanctæ Theologiæ incubuit. Annò ejusdem sæculi vigesimo nonò XIV. mensis Aprilis Subdiaconatus, & IX. Julii Diaconatus Ordines suscepit. Annò verò sequenti XX. Decembris Presbyter ordinatus est. Tandem annò sæculi hujus primò & trigesimo die XXIV. Augusti ad Petrum Pazmannum Cardinalem Archi-Episcopum missus Domestici Saccellani munus apud eum obivit. Dicuntur extare litteræ, quibûs a P. Joanne Hmyrrha Pazmanniani Collegii Præfeto Eminentissimo Cardinali Pazmanno his ferè verbis commendatus fuit: Georgium Szechenium in Collegio doctrinâ & virtutibûs ita profecisse, ut dignus censeatur, qui aliquando in Archi-Episcopatu ipsi Cardinali succedat. Quod etiam reapse evenit, ut paulò post sumus visuri.

III. Elapsis deinde in minoribus Ecclesiasticis muneribus aliquot annis Ecclesiæ Vag-Uiheliensis Præpositus renunciatus, ejusdem loci Parochiam fervente studio & flagrante animarum zelò laudabiliter administravit, meritis, ut annò CHRISTI millesimò sexcentesimo quadragesimo quartò Quinque-Ecclesiensi Mitrà ornaretur; sub idem tempus Cæsarei Exercitus in Hungaria constitutus est in spiritualibus Vicarius Generalis. Labente novenniò, annò videlicet ejusdem sæculi tertio & quinquagesimo, ad Vesprimiensis Ecclesiæ Cathedram evectus, decennium in ea exegit; annò verò sequenti, tertio & sexagesimo, Jaurinensis Antistes creatus est. Fama deinde virtutum ejus quotidie magis increbrescente annò septuagesimo octavo ad Archi-Episcopatum Colocensem sublimatur. Verùm hæc nondum erat ultima meta ejus meritis præstituta; supremis siquidem virtutibus suprema Regni Tiara debebatur, unde & annò millesimò sexcentesimo

1695.

Studia in patria.

& Viennæ.

Matricula Collegii Pazmanniani pag. 9. &c.

Ordines sacci.

Saccellanum Archi-Episcopi agit. Vaticanium de illo.

Præpositus Vag-Uiheliensis.

Quinque-Ecclesiensis Episcopus & Vicarius Generalis Exercitus.

Vesprimiensis & Jaurinensis Episcopus.

Colocensis Archi-Episcopus.

1695.
Archi-Epi-
Scopus Strigo-
niensis.

Ejus elogium.

Octogesimo quinto XXI. die mensis Maji plures inter competitores a LEOPOLDO I. Imperatore Rege Apostolico Archi-Episcopus Strigoniensis, Loci ac Comitatus ejusdem Supremus & Perpetuus Comes, Primas Regni Hungariae, Legatus Natus, Summus Secretarius & Cancellarius ejusdem Regni renunciatus fuit. Felix Clerus & Populus, qui tantum meruere Praesulem & animarum Pastorem! Omnibus ipse honoribus superior ea gessit, fecitque, quae omnem humanam eloquentiam superant; non solum Dispensator fidelis, verum etiam ad auctoramentum gloriae Restaurator industrius, Disciplinae Ecclesiasticae Vindex, sanctaeque nostrae Fidei Propugnator, haesum Osor, verae Religionis, intaminataeque Doctrinae Cultor, nec non Virtutum omnium Implantator. In eo certe Ambrosium quendam, aut Chrysostomum, vel alium veterum Sanctorum Patrum aliquem revixisse arbitrare parem spiritu, & temporum eorum calamitatibus etiam superiorem.

Ejus virtutes.

Castimonia.

IV. Qui eum Archi-Myrtam ad aras, aut domi, forisque Pastorem intuiti sunt, se antiquae pietatis exemplar vidisse etiamnum fatentur. Ubicunque demum agebat, individui eidem adhaesere comites vitae Puritas, & Sanctimonia, Justitia, Charitas, Misericordia, Pietasque; item in discernendis rebus Sapientia, in perficiendis Dexteritas, Fides erga Principem, Amor in subditos, Commiseratio erga afflictos, Liberalitas adversus inopes, Divini Numinis cultus, & in pristinum statum reducendae Religionis studium. Castimonia, quae virtus nobile ac singulare Sacrorum Praesulum Decus est, per omnem vitam ita semper excoluit, ut cum altero sexu nullò unquam familiaritatis nexu, aut minima suspicione laboraverit; quinimò eodem candore, qua veritate de se aliquando dicentem audivere: *Manus hac nunquam tetigit feminam.* Memorabile profectò castissimi Praesulis de se ipso testimonium, aureis litteris in cedrina tabula scribendum. Hinc fiebat, ut tenerrimè erga illos afficeretur, quos e Clero noverat esse sui similes, quosque pudor & verecundia ab illa tetra venereae contagionis scabie fecerat remotissimos; hos ille impensius colebat, cum illis familiarius conversabatur, his nobiliora Sacerdotia conferebat, eosque pro viribus suis provehere & exaltare studebat.

Frugalitas &
Parsumonia.

V. Castimoniae vitae blandò consortiò comitabatur frugalitas, quae tam in victu, quam vestitu, caeteroque Praesulis famulatio insigniter relucebat; juratissimus siquidem osor erat luxus, a quo internecinò odio dissidebat, dicere solitus: auream mediocritatem & parsimoniam omni pompae, mundanòque fastui esse preferendam. Lautiora convivia subinde quidem in gratiam Magnorum Hospitum adornabat, sibi verò ipsi bellaria nulla, aut cupedias indulgebat, sed levi oleris obsoniò famem sedabat. Cibus illius ita erat comparatus, ut vires reficeret, corpus non gravaret, inde ei vitae longævitas obtigit, & mens ad altiora quævis Ecclesiae, ac Reipublicae negotia, tum aggredienda, tum conficienda expedita. In corporis cultu ut luxum

vita-

vitabat, ita averfabatur sordes; illum duntaxat corporis ornatum probans, qui non dedeceret Virum Ecclesiasticum, & Summi DEI in terris Ministrum. Famulos nutriebat non multos, sed bonos, longò usu cognitos, & exploratæ fidelitatis, ratus ostentationem esse noxiæ prodigalitati affinem, & mundanum, nescio quid, nimium sapere, nec convenire perfectiori Præsulum statui, quem ad CHRISTI normam & Ecclesiæ Canones exactissimè, Forma gregis factus, exprimere satagebat. Non defuere, qui eidem persuadere nitebantur, ut pro splendore ditioris Mitræ, lautioris quoque vitæ genus sectaretur: verum ille caute quavis Marpesia firmior nullis unquam adduci potuit rationibus, ut ab indictæ sibi justæ moderationis lege vel unguem deflecteret, veritus, ne minus in alios beneficus foret, si rigidus sibi esse desineret.

VI. Procul tamen ab ejus parsimonia abfuerunt sordes omnes servilis avaritiæ; non enim aurò replere studuit loculos, quos anxius custodiret, sed quos avidius dispensaret in Patriæ ac Reipublicæ commodum, pristinaque felicitatis restaurationem tot bellis & sectis labefactatæ. De ipso optimo proinde jure elogium illud prædicari poterat, quod Marcus Tullius, qui in arce stetit Romanæ eloquentiæ, de Rabirio Posthumo protulit, quando dixit: *In studio rei amplificandæ non avaritiæ prædam, sed instrumentum bonitati quæsit.* Huic nimirum fini ancillabantur amplissimi proventus & œconomicæ industriæ, ut beneficeret, aliisque ditaret, non verò ipse ditesceret. Majori sollicitudine quæsit, qualiter expenderet, quam acquireret opes: sementes spargebat aureas, ut Regno succresceret aurea prosperitas; in commune bonum sic fuit intentus, ut sui etiam immemor esset. Hoc testantur tot opera publica ejus munificentia aut excitata, aut restituta: & ut ea singillatim recenseam a Sacris ordiri libet: Monasteria diversorum Ordinum condidit septem, octo autem alia utriusque sexus restauravit, & proventibus auxit. Insuper Societati JESU, quam in salutem animarum natam esse probe noverat, Budæ in ipsa Regni Metropoli, præterea Strigonii, Jaurini, Ginsii, & Quinque-Ecclesiis nova extruxit Collegia, largissimis redditibus ditata. Agriensem domum in Collegium evexit. Ad juventutis institutionem, unde salus Reipublicæ plurimum dependet, fundavit Budæ scientiarum Universitatem, cui adjunxit duo Seminaria, contubernales nempe domos, alteram pro Clericis, alteram pro studiosis sæcularibus. His accessere alia ad eundem finem ædificia Jaurini, Leutschoviæ & Trenchinii ipsius sumptibus excitata, & dotata. Tempora plura restauravit, sacræque suppellectili ornavit. Hospitales domos pro vulneratis militibus Pesthini, ubi nunc amplissima invalidorum Domus surrexit; & Posonii condidit, quæ postrema cessit Ordini militari Crucigerorum cum rubea stella, easque amplissimis proventibus dotavit. Cantoribus, Ecclesiarumque Ministris auxit stipendia, aliasque quam plurimas memorias in diversis Templis fundavit; quæ omnia peculiariter in folio descripta ad

1695.

Ejus liberalitatis opera.

Cicero Orat. pro Rabirio Post.

1695. manus habeo ; minutim autem recensere longum nimis & ope-
rosum foret. Satis fit pro ejus munificentia declaranda dixisse,
ipsum vicies & quinquies centena millia florenorum Rhe-
nensium in hujusmodi opera pia & publica expendisse. Quan-
ta verò ex tam profusa liberalitate in Christianam Rempublicam
utilitas emanaverit, facillè subductò calculò intelligere poterit, qui
singula ad rationis bilancem appendere voluerit. Quarè cum ea
Purpuratis Romæ Patribus innotuissent, res adeò insolita univer-
sos in admirationem rapuit, ut unanimi voce Szechenium Stri-
goniensem Archi-Episcopum *Munificentia Prodigium* prædicave-
rint : de quo illud salva veritate dici potuisset, quod olim assen-
tatoriò calamò Poëta Claudianus de alio scripsit :

Claudianus de
Probin & Oly-
brii fratrum
Consulatu. v.
43.

*Hic non divitias nigrantibus abdidit umbris,
Nec tenebris damnavit opes : sed largior imbre
Sueverat innumeras hominum ditare catervas.*

Fundator no-
stri Illavien-
sis monasterii.

VII. Porrò nefas crederem, & inexcusabilis piaculi locò duce-
rem, si ignavò silentiò hinc præterirem, quod huic narrationi occasio-
nem dedit, Monasterium videlicet Illaviense Sacro nostro Ordini
ab eodem Archi-Episcopo supremis jam vitæ annis munificentis-
simè fundatum : altiùs namque, canâ experienciâ edoctus, in ani-
mum demiserat Prudentissimus Archi-Præsul ærumnas & calami-
tates innumeras, corporis & animæ pericula, cum quibus mise-
ri captivi sub Turcico servitutis jugo gementes conflictantur.
Quamobrem ut nullum hominum genus ejus Beneficentiam effu-
geret, & ut nulla esset inopia, aut necessitas, cui ipse oppor-
tunè non succurreret, & provideret secundùm familiare suum
dictum, quod à piissimo illo Fratre Jacobono mutuaverat, & ei
penè in proverbium abiverat : *Fac bonum omnibus, quamdiu po-
teris*, hinc Religiosos nostros, qui redimendorum captivorum
profitentur Institutum, cum eos suo munere laudabiliter fungi
didicisset, benevolentissimè complexus est, nihilque non egit,
quamvis depontana jam senectute gravaretur, ut eos amplissi-
ma Fundatione in Apostolico Hungariæ Regno stabiliret. Sed
quia timebat, ne præpropere mors optimo huic proposito in-
tercederet, & senilis corporis vires ante opus consummatum pe-
nitùs fatiscerent, nostros Patres idipsum metuentes etiam atque
etiam rogavit, vellent suis precibùs ab Omnipotente DEO vi-
tæ prorogationem in paucos menses sibi impetrare. Enim verò Pa-
trum orationes, & præcipuè captivorum gemitus, quorum id
maximè intererat, pondus habuisse, vel indè claruit, quòd Di-
vina Majestas tam utilem, omnibùsque proficuum vitam hujus
servi sui per annum, & quod excedit, conservaverit, donec
hoc propositi sui negotium transegisset. Arbitror autem Cle-
mentissimum Numen Archi-Episcopi liberalitatem hâc gratiâ etiam
in hoc mundo remunerari voluisse, priusquàm ei æternam in
cœlo pro tot rebus præclare gestis mercedem rependeret. In-
terim nulla obliterabit vetustas, nulla delebit oblivio, & intimis
sem-

Jacobonus in
Hymno de
mundi vanti-
tate.

Precibùs Pa-
trum ejus vi-
ta prorogatur.

semper infixæ medullis hærebunt illa memorabilia verba, quæ literis Illaviensis Foundationis superiùs allatis inferuit, in quibus ingenuè fatetur, se non finè lacrymis sæpiùs considerasse, quam *luctuosa* (ut ipsiusmet verbis utar) & *acerba sit miserorum captivorum conditio, qui in diram funestamque immanissimorum Christiani Nominis hostium captivitatem labuntur.* Subjectò deinde longò miseriarum catalogò adjecit verba omnibus Christianis Principibus consideranda, quòd nimirum: *Eorum captivorum plurimi inter tetros carcerum squallores fame pereant, & a vermibus miserabiliter consumantur, vel verò in desperationem acti gentiles fieri cogantur. Nec mirari potest (animadvertit ipse) quòd milites tam pauci ad bellum conscribantur, siquidem acerbò miserorum captivorum exemplà, dubia sortis alea præexistente, deterrentur.* Quare, ut toti Christianæ Reipublicæ opportunè consulatur, & illi pridem desideratam accipiant consolationem, Reverendos, inquit, *Patres & Fratres Ordinis Sanctissimæ TRINITATIS de Redemptione captivorum in Apostolicum Hungariæ Regnum benignè & singulariter suadente id ipsum Sacratissima Majestate, induxit, eosque in Bonis Illaviensibus paternè instituit & fundavit.* Nec dubium est, si priùs hoc saluberrimum institutum ad ejus notitiam pervenisset, aut ipse aliquot annos in hac mortali vita superstes mansisset, illum plura nobis in Regno Hungariæ cœnobìa fundaturum, Ordinèmq; latius propagaturum fuisse, ut afflictis Christianis captivis copiosiora pararet redemptionis subsidia, e quibus ad corporis animæque salutem tot Reipublicæ commoda scaturire noverat.

VIII. Satagebat demum Præstantissimus Archi-Præsul, quod non minùs frequenter in ore habebat, quàm opere demonstrabat, ut nimirum *provideret bona coram DEO & hominibus.* Idque liberè, candidè & confidenter. Ratus suarum esse partium invigilare Religionis, Regis & Regni commodis. His ille studiis curas omnes suas, consilia, auxiliæque dicavit: de universis optimè meritis, sive Sacrorum Præses, sive Reipublicæ Administer, sive Populorum Rector, in quolibet horum undequaque Magnus; quidquid enim dixit, fecitque, Magnum erat & Principe dignum. Hunc LEOPOLDUS I. Cæsar ob gestorum Magnitudinem omni Jure Magnus Imperator, accuratùsque Virorum ac Virtutum Arbiter, & Cenfor, honoris gratià *PATREM* compellavit, sèque *FILIUM* dixit, quò amoris & fidei monimentò, nescio, si quid illustriùs excogitari queat. Rarò aut nunquam solet esse in cæteris finè invidia virtus; hæc tamen in eo rara felicitate ità eminebat, ut nec hiscere, nec mutire contra eam auderet quisquam adversariorum, quantumvis ille potens esset, & viribùs tumidus. Lucem Soli noctuæ non minùs invident, quàm fugiunt. Scilicet Justitia & inculpata vitæ integritas contra quoslibet novercantis fortunæ insultus triumphant. Ipse porrò juratissimus vitiorum hostis inimicos Fidei & Crucis CHRISTI Auctoritate sua & Nominis dignitate ità percellerat, ut eos arenà

1695.

Verba memorabilia

Boni publici studiosissimus Princeps.

Imperator se ipse Filium dixit; ipsum Patrem compellavit.

Fidei hostes persequitur.

1695. decedere, & palmam relinquere coëgerit. Hos ille infectari nunquam desit, eosque nullibi locorum consistere passus est, sed vires omnes ingenii sui eò contulit, ut latebras illorum detegeret, robur elideret, resistentes Regno exterminaret, ac profligaret, contempto etiam quovis propriæ vitæ discrimine; nihil enim publicæ tranquillitati æquè infestum asserebat, ac hæresim. Decantatam conscientiæ libertatem nihil aliud esse, quàm effrenatam licentiam vitæ, morum corruptelam, ex qua innumera scaturirent dissidia, animorum aversiones, simultates & civium seditiones, tantorum hucusque in Hungaria malorum causæ ac iliades.

Ejus facta dictaque æstimentur.

Regem coronavit.

IX. *MORIBUS ANTIQUIS* (ut *RES EST ROMANA*) inhærens, quidquid vel publicè, vel privatim dicebat, rationum pondere, & verborum efficaciâ stabilivit, cordibusque audientium impressit adeò, ut effata ejus Oraculi locò haberentur: nihil tamen ex abrupto, sed benè priùs apud semetipsum æqua lance trutinatum dixit, fecitque; hinc eadem dicendi, agendique libertas, quo candore imbutum erat pectus; in omnibus Regina Prudentia sensum moderante. Id quidem in pluribus occasionibus eluxit, præcipuè tamen in sorte felicissima, quæ ipsi suo tempore obtigit, coronandi Serenissimum JOSEPHUM Regem Apostolicum hujus Nominis Primum. Hæc felicitas sicut non omnibus Archi-Præsulibus in manus venit, ita singularis fuit nostri Szechenii honor & gloriæ auctoramentum; ille siquidem die IX. mensis Decembris annò Domini 1687. adstantibus duodecim Episcopis, quatuordecim Abbatibus & Prælatibus, ac reliquò ornatissimò Clerò, præsentibus quoque cunctis Regni Statibus & Ordinibus Novi Regis verticem inter Missarum Solemnia Posonii Sacro Diademate redimivit, coronationisque cæremoniis perfunctus pro recepto more ad nobilissimum suum Auditorium luculentam habuit orationem, quæ hætenus extat apud Lunig *Parte 3. Orat. 206. pag. 30.*

In extremo morbo codicillum testamenti addidit, & subscribit.

Ausonius in Diogenis similitudo.

X. Octenniò ab hac Coronationis solemnitate elapsò mortalis vitæ cursum absolvit Magnus Archi-Episcopus ad cœlestem tendens bravium, & ætate confectus, propè nonagenarius, immortalitati natus est, sedatò pridem sensuum tumultu, abiitque ad meliorem, ut piè credimus, vitam ingentibus meritis cumulatus. Illustris in suo occasu resplenduit; si tamen ille occumbere dici potest, qui oritur æternitati. Supremus languor in labascente sensim corpore nec fuit gravis, nec diuturnus, ut solet iis ex Ausonii mente evenire, qui *abeunt, non obeunt*, & migrantes transferuntur in Patriam. Urgente autem morbo supremò simul & fatifcente senili corpore curas suas omnes eò convertit, ut inchoatum de sublevanda Christianorum captivorum calamitate negotium inconcussis basibus stabiliret: unde, ut ultimæ voluntati suæ firmiter robur adjiceret, languente licèt dextera, vires tamen suppeditante charitate pro Testamenti coronide hæc verba exaravit: *Illaviensia bona lego Patribus Sanctissima Trinitatis de redimendis captivis.*

XI. Exactis demum conscientiae rationibus sese totum in Divinam voluntatem resignans Sacrum accepit Viaticum, in supremam quoque luctam sacro unctus oleo Posonii die XVIII. Februarii anno saeculi hujus nonagesimo quinto decessit in pace, ingenti apud omnes desiderio sui relicto. Justis perfolutis in Collegiata Sancti Martini Episcopi civitatis ejusdem Ecclesia Patribus appositus universalem expectat resurrectionem. Elapsis deinde paucis diebus solemnibus exequiarum apparatu iterum tanto Archi-Præsuli parentatum fuit. Igitur ad hanc funebrem pompam quatuor ex nostris cœnobii Viennensis Religiosis Posonium concesserunt, gratum animum totius Ordinis nomine piissimo Fundatori testaturi, suarumque precum subsidio ac Sacrificiis ejus animæ opitulaturi. Nos ultra Imaginem tanti Viri moderno-antiqua methodo, styloque lapidario in perpetuam gratitudinis memoriam exaramus sequens Epitaphium.

1695.

SS. Sacramen-
tis munitus
obit.

D. M. G.

NATUS IN PUBLICUM BONUM
REDIVIVE PANNONIAE STATOR,

PATER PATRIÆ,

INCONTAMINATAE VITÆ ARCHI-PRÆSUL

D. GEORGIUS SZECHENIUS

MORUM INNOCENTIA, PRISCO CANDORE

GREGIS COMMISSA CURA

NEMINI SECUNDUS.

FUIT.

SOBRIUS. JUSTUS. SANCTUS. CONTINENS.

PER VIRTUTES PRINCIPE DIGNAS

AD SUPREMAM REGNI TIARAM

GRADUM SIBI STRAVIT.

SUCCESSIVE

V. ECCLESIAEN. VESPRIMIEN. JAURINEN. EPISCOPUS.

ARCHI-EPISCOPUS COLOCZEN. ET STRIGONIEN.

ANNIS LI.

ECCLESIAIARUM PASTOR ET RECTOR,

VILLICUS UTILIS,

CUJUS MEMORIA IN BENEDICTIONE CLUET.

QUIA

REGEM SACRO DIADEMATE REGNO COPULAVIT,

HUNGARIAE SPLENDOREM RESUSCITAVIT,

TEMPLA, MONASTERIA, NOSOCOMIA, COLLEGIA PLURA

EXCITAVIT, RESTAURAVIT, ORNAVIT.

URBES MOENIBUS CINXIT,

BUDE UNIVERSITATEM FUNDAVIT,

MARTIS ET PALLADIS ARTES

SUBLIMAVIT.

QUEM ROMA MUNIFICENTIAE PRODIGIUM MIRATA

LEOPOLDUS I. ROM. IMP. PATREM COMPELLAVIT,

SE FILIUM ADDIXIT.

C c c

VI-

1695.

VIRO INCOMPARABILI
OB PIO SUMPTU ILLAVIÆ INSTITUTUM COENOBIIUM.
AD REDIMENDOS CAPTIVOS.

XII. KAL. MARTIAS AERA **X** **M. DC. XCV.**

POSONII CORPORIS VINCULIS EXSOLUTO
AD ÆTERNA MERITORUM IN COELIS PRÆMIA

EMIGRANTI

IN POSTERORUM MEMORIAM
MONUMENTUM HOC ÆTERNITATI

SACRUM

FUNDATORI SUO BENE MERITO

PERENNES POSUERE CLIENTULI

FF. ORD. SSS. TRINITATIS

REDEMPTIONIS CAPTIVORUM.

Insignis Ar-
 chi-Episcopi.

Et ne quis jure nos infimulare valeat, tanquam aliquid ad præsentem materiam pertinens a nobis prætermisum fuisset, etiam Gentilitiæ hujus Archi-Episcopi columbæ in cæruleo campo oleaginum fertum ore gerenti, & de trium verticum monte in cælum subvolitanti breve subscribimus Hexastichon; nam dignum laude Virum Musa vetat mori. Nos itaque pedum involucro compeditos Christianos & simul Trinitarium Redemptionis Ordinem Munificentissimo Mæcenati uberius his versibus devincimus.

Horat. lib. 4.
 ad. 2.

*Hic olea fertò SZECHENT candida gesta
 Cælum subvolitans Alba Columba docet;
 Captivis reducem dum nunciat illa salutem,
 Mox surgit TRIADOS Fratibus Alma Domus.
 Eruta de mortis tenebris jam libera Turba.
 Corde Columbino Laurea ferta capit.*

Aliud ejus Imagini in Aula Communitatis Viennæ subscripseram.

Szechenii r.
 & s. syllaba
 communitatis ef-
 ferri potest.

Præfule SZECHENIO non est præstantior ullus,
 Munificus Populo munificusque DEO.
 Hic Pater est Patriæ, cujus venerabile Nomen
 Vulgatum terris & super astra sonat.
 Aureus Antistes plusquam celebrabitur aurum,
 De quo Christicolis aurea dona fluunt.
 Illaviam TRIADOS Patribus Largissimus ornat;
 Hinc captivorum vincula solvit adhuc.

CAPUT VII.

1695.

Illaviensis nostri cœnobii Fundatio in effectum
deducitur.

I. **O**pus præclarè institutum, ut quàm maturrimè sortiretur effectum, & piè defunctus Fundator suprema voluntate decrevit, & præsentissima Ordinis necessitas postulavit; omnis enim mora in talibus negotiis suò non vacat periculò; cùm infensissimus omnis boni osor diabolus nunquam non similia pietatis opera (si possit) disturbare satagat, nisi versipelli astutiæ ejus tempestivè occurratur. Scilicet *nocuit semper differre paratis*, & ut Togatissimus Cato cecinit: *Fronte capillata est, a tergo occasio calva*. Ne itaque elapsam nobis tam bellam occasionem frustra aliquando deploraremus, Testamenti tabulas & Foundationis Diploma paulò post obitum suprà laudati Archi-Præsulis ad Augustissimum LEOPOLDUM I. Romanorum Imperatorem & Hungariæ Regem detulimus, enixissimè precibùs flagitantes, ut Sua Majestas supremam Optimi Fundatoris nostri voluntatem ratam habere, eamque Regia sua Auctoritate confirmare dignaretur. Gavisus est Clementissimus Imperator suam Epistolam (quam superiùs adduximus) apud Archi-Episcopum pondus habuisse, novamque sibi de Ordine nostro benè merendi occasionem oblatam gratulatus, jussit quamprimùm Regias Litteras expediri, eisque supradietas Foundationis Tabulas inseri, quas ratas, gratasque declaravit, & benignissimè approbavit, suoque Decretò confirmavit; id est, Ordinis Introductioni, contentæque Institutioni & Foundationi Regium præbuit Assensum, ut latius patet in Cæsareo diplomate dato Viennæ Austriæ die XXII. Martii, Annò, in quem præsentia commentamur, quintò & nonagesimò currentis sæculi.

Urgetur executio Illaviensis Fundationis.

Cato in difficultis moralibus.

II. Quoniam verò præfata Illaviensis Bona Jure Hæreditario pertinebant ad Excellentissimum D. Sigisfridum Christophorum Comitem Breünerum & Successores ejus, proinde Ordini nostro inscriptitio duntaxat jure tradi poterant, sicut per modum Hypothecæ oppignorata fuerant ad decennium; nunc verò nobis ad sequens residuum octennium concessa sunt, vel donec credita nomina a prædicto Comite dissoluta fuissent. At quia ruralium prædiorum œconomia viris Religiosis, & præsertim novis in Regno hospitibus minimè congruere videbatur, tanquàm res plurimis mentis evagationibus obnoxia; hujuscemodi enim curis animus a cœlestium rerum contemplatione avocatur, ut jam nihil loquar de aliis non paucis incommodis, quibus in regione nobis peregrina expositi eramus, rerum & regionis experientiã etiamnum destituti, ideò adnitentibus potissimùm Comitibus Breünerianis, & ad repetendam possessionem Bonorum anhelantibus, cùm illi nobis præter constitutum censum, etiam

Reservatò annuo censu Patres se bonis abdicant.

1695. fitum pro ædificando templo & cœnobio, aliâque plura emolumenta pollicerentur, seseque Compatronos hujus cœnobii efficere vellent, facile Patribus persuasum fuit, ut se Bonorum Dominio abdicarent certis annui censûs proventibus contenti. Transactum est igitur inter utramque partem certis quibusdam conditionibus, temporum tamen injuriis postmodum non mediocriter convulsis, & Illaviense Dominium cum Jure Possessionis transcriptum est Breünerianis Comitibus, eorumque Successoribus per Litteras subscriptas die VI. mensis Aprilis ejusdem anni nonagesimi quinti.

Acceptata Bonorum possessio & sub patris conditionibus rursus abdicata.

III. Porro recti ordinis & solidæ transactionis ratio postulabat, ut pro majore firmitate hujus mutæ conventionis prius nostris Patribus piæ Legationis titulô Bonorum Possessio publicis & consuetis solemnitatibus iniretur, ac deinde parili ritu eorundem Dominium abdicaretur, hinc P. Josephus ab Angelis Commissarius Generalis P. Josephum a Sanctissimo Sacramento, & alterum P. Josephum a JESU Maria eo tempore in nostro Conventu Viennensi tyronum Magistrum, utrumque natione Hispanum & Fr. Jacobum ab Angelis vitam activam professum, patriâ verò Austriacum Viennensem, cum requisitis facultatibus Tyrnaviam ablegavit, eisque in mandatis dedit, ut porrecto supplici Libellô pro Regni more a Venerabili, Metropolitanano Strigoniensi Canonorum Capitulo peterent Ordinem nostrum ad possessionem Bonorum Illaviensium introduci, & facultatem evincerent eadem sub certis conditionibus mox rursus abdicandi. P. Commissarius Generalis, ad quem Ordinis nomine pertinebat, propria in persona his actibus adesse, dum supradicti Religiosi Tyrnaviæ hoc negotium urgent, ut XVIII. die ejusdem mensis Aprilis alteri non minùs nobili functioni, videlicet Primi Lapidis pro fundamentis novæ Viennensis nostræ Ecclesiæ Collocationi (de qua sequenti capite nobis erit sermo) assisteret, requisita interim disposuit. Tyrnaviæ autem productis legitimis documentis & comprobatis omnibus Patres ad nutum impetraverunt universa. Ablegatus fuit continuò è canonicorum Strigoniensium gremio Illustrissimus & Reverendissimus electus Episcopus Almiensis, Præpositus S. Thomæ de Monte Strigoniensi, D. Ladislaus Biber, ejusdem Metropolitanæ Ecclesiæ Canonicus & Curio civitatis Tyrnaviensis, ut nomine Strigoniensis Capituli introductioni, traditioni, & abdicacioni Bonorum Illaviensium pro more assisteret, qui etiam XXI. ejusdem Aprilis cum suprâ nominatis Patribus Illaviam pervenit. Sequenti die P. Josephus ab Angelis Commissarius Generalis cum P. Emmanuele à S. Maria properato itinere Illaviam attigit. Aderat ibidem quoque Excellentissimi D. Sigisfridi Christophori Comitis Breüneri Ablegatus procuratorio nomine. Promulgatâ itaque eorum adventus causâ, facta fuit ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Nobilium Virorum convocatio, ut si quispiam Introductioni præsentis Patrum jure quid opponere posset, potestatem haberet reclamandi, suamque protestationem intra præfixum tem-

temporis terminum palàm faciendi : nemine verò contradicente itum est ad propositi negotii executionem , & præmissis de more cæremoniis die XXIII. dicti mensis publico præsentè Notario Patres pacificam Illaviensium Bonorum Possessionem acceptaverunt, & eodem die sub certis pactis & conditionibus eadem Bona Excellentissimo D. Comiti Breünero resignaverunt , iisdem ferè ritibus , quibus eorum Dominium paulò ante susceperant. Sumpta postmodùm meridiana refectione concio dimissa fuit. Demum in pactorum vicem & initium per Ablegatum D. Comitum Compatroni in novam Fundationem Religiosi nostri solemniter introducti sunt , accedente quoque Illustrissimi & Reverendissimi D. Blasii Episcopi Nitriensis Diocæsani & Ordinarii Facultate. Assignatus est locus Religiosorum habitationi in palatio exterioris arcis versus Vagum fluvium ; arx enim interior propter ruinas & parietina vitia nemini tutam stationem promisit. Religiosis nostris ibi degentibus sub Præsidis nomine præfectus fuit P. Josephus a Sanctissimo Sacramento , Vir laudatissimis moribus conspicuus , & vitæ Sanctimoniâ commendatus. Quibus ritè peractis Pater Commissarius Generalis, relicto ibi P. Emmanuele a S. Maria , cum P. Josepho a JESU Maria tyronum Magistro Viennam remeavit, quò III. mensis Maji feliciter pervenit , reliqua Ordinis negotia ibidem curaturus.

1695.

Primus Præses cœnobii Illaviensis.

C A P U T VIII.

Primus lapis in fundamentum pro Ecclesia nostra Viennensi solemnè ritu ponitur.

I. **P**ostquam hyems desævissset , & amœni Veris propinquitas mitiorem aërem reddidisset , resumptus est fodientorum fundamentorum pro nova Ecclesia nostra Viennensi labor , & continuatum fuit opus , donec fossores octodecim pedes geometricos profunditatis assecuti fuissent , viamque ad ima per æquabilem declivitatem excavatam & satis latam aperuissent, quæ ut descendentes commodius admitteret , tabulis infernè contracta , atque ex utroque latere benè fulta & coagmentata fuit , ne quid telluris in scrobem rueret. Calcis , arenæ , lapidumque apparatus aderat non modicus ; quibus omnibus ritè dispositis , Cæsareæ Majestati humillimis precibus supplicavimus , vellet ad hoc DEO gratum , & nobis pro immortalè beneficio futurum officium sese demittere , ac primum pro prima in Austriacis Hæreditariis Regionibus Ordinis nostri Ecclesia Lapidem ponere. Has preces Cæsar consueta Benignitate excepit , & peragendæ adeò memorabili celebritati XVII. Aprilis diem præfixit , quæ eò annò incidit in feriam II. secundæ post Pascha hebdomadis. Hæc illuxit solitò serenior , totaque cœli facies ad publicam hilaritatem tam aptè se composuit , ut candidis nutibus instanti solemnitati suffragari videretur.

Fundamenti pro nostra Ecclesia Viennensi fossa.

Invitatur Cæsar ad I. ponendum lapidem.

1695.
Dispositio ad
ponendum
lapidem.

II. Eodem die manè juxta latè hiantis fundamenti fossam Crux magna erecta fuit; ipsa verò fossæ latera, per quæ patebat descensus, pretiosa ambiebant peripetasmata. Propè ingressum ad ipsam fossam mensa in modum aræ consistebat candidis cooperta linteis, in qua Crucifixi Salvatoris nostri effigies duos inter ardentes cereos prostabat. Ad ejusdem Crucis pedem Lapis albus marmoreus in quadratam formam redactus jacebat, in cujus medio concavitas orbicularis magnum nummum aureum decem aureorum Hungaricorum pondere continebat Cæsaris liberalitate donatum. Nummus parte una Imperialem bicipitem Aquilam præferebat, ex altera sequentem inscriptionem ostentabat:

LEOPOLDUS I. ROMAN. IMP. SEMPER AUG.

CEU

ALTER JACOB PRIMUM LAPIDEM HUIC TEM-
PLO COLLOCAVIT IN TITULUM.

DIE XVIII. APRIL. M. DC. XCV.

Porro foramen illud, quod aureum hunc nummum suo sinu exceperat, plumbeâ claudebatur lamellâ, cui sequentia verba insculpta visebantur:

LEOPOLDUS Primus Augustus me locavit:
Romanam Sedem justè moderante
Duodecimô INNOCENTIO, atque sacravit
Pietate ipsius fidem comitante:
JOSEPHO Primô, quem Cæsar generavit,
Romanas faustè habenas jam captante.
TRIADOS Redemptionis Excalceatis
Per Joannem Sancti Antonii moderatis.

Die 18. Aprilis 1695.

In eadem mensa sive ara partem unam occupabat Ecclesiasticorum Rituum volumen, alteram situla lustralis undæ cum aspergillo ex viridis hyssopi herba.

Loco & primi
lapidis be-
nedictio.

III. Præstitutâ horâ adfuit Celsissimus Princeps Ernestus Episcopus Viennensis sacras cæremonias peracturus. Hic itaque Pontificalibus vestibus ornatus ad erectam Crucem, quam diximus, cum ministris accessit, & elata voce Antiphonam: *Signum salutis pone Domine.* inchoavit. Hâc absolutâ *Psalmus 83. Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum*, alternatim recitatus fuit, dum interea religiosa Communitas nostra in supplicationis formam ordinata præcedente cœnobii cruce locum ædificandæ Ecclesiæ circumivit, quam proximè cum suo Reverendissimo Clero subsecutus est Princeps Episcopus, situm & designata fundamenti loca lustrali undâ respergens, cisque consuetis juxta

juxta Romanum Pauli V. Pontificis Rituale precibus benedixit; deinde pariformiter Primum Lapidem in fundamenta ponendum peculiari benedictione sacrauit.

IV. Hac functione ad calcem perducta, paulò post advennerunt Eminentissimus Cardinalis Kolloniczius, Illustrissimus & Reverendissimus Nuncius Apostolicus, Legati Hispaniarum Regis, Venetæ Reipublicæ, Ducis Sabaudia, alique plures aulae Cæsareæ Procures Suae Majestatis adventum præstolaturi, quos undans innumerabilium civium Viennensium multitudo cingebat. Aderant quoque non pauci e diversis Regionibus advenæ, quos rei novitas ad infrequens spectaculum exciverat. Post horam nonam cum dimidia splendidâ multorum Magnatum turbâ stipatus adfuit Augustissimus LEOPOLDUS Imperator cum Serenissimis JOSEPHO Romanorum & Hungarorum Rege Filio, & MARIA ELISABETHA Filia Archi-Duce Austria: Augusta tamen ELEONORA in hac occasione ad nos non venerat, verita fortassis, ne si ipsa quoque compareret, longo nobilissimi gynæcei firmate, quod pro statûs sui dignitate post se traxisset, exiguum parvæ Ecclesiæ nostræ spatium nimium compleretur.

V. Rebûs omnibus ritè comparatis Augustissimus LEOPOLDUS Imperator, & JOSEPHUS Rex Filius cum paucis Aulae Ministris præcedente Principe Episcopo in angustam fundamenti fossam descenderunt. In hac postquam Celsissimus Præsul Ecclesiasticas cæremonias absolvisset, præcipuus fabricæ architectus cæmentum in ornatam trullam receptum super terram effudit, cui Augustissimus Cæsar Primum construendi templi Lapidem immerisit, tribus ictibus in honorem Sanctissimæ TRINITATIS argenteo malleolò impactis. Quò factò tympanotribæ cum tubicinibus faustum in omen hilariter applausere, & festivo sonitu omnium corda in multiplicia jubila permoverunt. Primus iste Lapis ibi jacet, ubi hodiè altare S. Annæ conspicitur. Opus in hunc modum magnificentissimè cœptum muratores alacriter profecuti sunt. Inde cum Principe Episcopo & Sacris Majestatis longò, decentisque ordine Religiosa nostra Communitas præcedente cœnobii cruce, ovantium more, per substratas tabulas, pontem vulgò nominant, ad veterem sacram ædiculam nostram perrexit, ibidemque post solemniter decantatum Hymnum Ambrosianum Missæ Sacrificium ab eodem Antistite inter concentum palatinæ symphonie peractum fuit. His circa meridiem ad finem perductis, P. Josephus ab Angelis Commissarius Generalis Religiosorum cœtu stipatus ad Ecclesiæ Januam Augustissimum Cæsarem LEOPOLDUM & JOSEPHUM Regem, atque MARIAM ELISABETHAM Serenissimam Archi-Ducem Austria exeuntes præstolabatur. Quibus in transitu subsistentibus P. Commissarius Generalis gratias prolixè dedit omnibus singillatim pro speciali hoc favore nobis exhibito, simul & rara quædam munuscula singulis obtulit, nimirum Imagines JESU NAZARENI pretiosè ornatas, & urceos e decumanis India juglandibus artificiosè laboratos, suisque argenteis & deauratis circulis, ansulis

1695.

Confluxus
Aulae Procere-
rum cum Cæsare,
Rege Filio & Archi-
Duce Filia.

Imperator
primum lapidem
ponit.

Offeruntur
munuscula.

1695.

& operculis decoros. Hos Domina Comes Mater nostra Har-
rarchia ex cimeliarchio suo depromptos nobis in hunc finem sup-
peditaverat. Diētis xeniolis additus fuit parvus liber castellanis
versiculis concinnatus, quō Religiosa Gratitude Cæsareo devin-
sta favore publicum edidit applausum. Nam *dicenda bono sunt*
bona verba die. Atque hōc pactō solemnitas adeō memorabilis
finem fortita est. Ipsa verò templi structura ingenti calore pro-
perata magis quotidie ex imo eluctabatur.

Ovid. Fast. 1.

CAPUT IX.

In Comitibus Generalibus Ordinis separatur Gubernium Germaniæ a Polonia. Situs templi Viennensis beneficiō Magistratūs ampliatur.

In Comitibus
Ordinis Gene-
ralibus P.
Jeannes a S.
Antonio eligi-
tur Major, ac
Generalis Mi-
nister.

I. **P**Ridie Kalendas Maji Sabbatō ante quartam Dominicam
post Pascha juxta dispositionem Sanctæ Regulæ Ordinis
nostri Patres Toleti in Hispania Generalia celebraverunt Comi-
tia, in quibus noster P. Joannes a S. Antonio, qui post spontē
depositam a Nostro P. Raphaële supremam Ordinis dignitatem,
ut jam meminimus, Vicarii Generalis nomine ferè per sesqui an-
num Ordinem gubernaverat, consonis suffragiis Major, ac Ge-
neralis Minister salutatus fuit. Debeatur hic honor tanti viri
meritis, qui nuper Ordinem nostrum Poloniæ invexerat, ejus-
que in Austria, nunc feliciter succrescentis, stabiliendi primam
curam susceperat.

Primus Mi-
nister Viennæ.

II. In iisdem Comitibus primus cœnobii Viennensis Minister
electus fuit P. Josephus ab Angelis prorogato eidem Commissa-
rii Generalis munere in ditionibus tamen duntaxat Cæsareis, in
quibus occurrebant tres constitutæ Domus, Viennæ nimirum,
Patakini & Illaviæ. Ille hucusque & Germaniæ & Poloniæ con-
ventibus sub Commissarii Generalis nomine præfuerat, quod hi
verò ab illis distarent longiùs, pro Polonia electus fuit alter Com-
missarius Generalis, P. Maurus a Conceptione, qui sex Ordinis
nostri conventus in illo Regno fundatos, Leopoli videlicet, Var-
saviæ, Casimiræ ad Cracoviam, Stanislaoviæ, Beresteski, &
Vilnæ in Lithuania eadem potestate gubernaret; translato ab
illo Redemptoris captivorum munere in P. Joannem a S. Augu-
stino, Præsidis officiō in Viennensi cœnobio prolixè perfunctum,
Acceptavère quique delatas sibi provincias exceptō P. Josepho
ab Angelis, qui plurimum tergiversabatur; huic enim tam gra-
vis accidit electio, ut aliquot diebùs mœroris magnitudine ab-
sorptus publicō abstinuerit. Demum a Patribus seriō monitus
tantam in parendo difficultatem ei haudquaquam esse decoram,
tandem ne Divinæ voluntati ultrò adversaretur, aut sibi, aliis-
ve periculum crearet, humeros oneri subjecit, mente tamen in
resignationis proposito ita obfirmata, ut certum haberet delatum
Magistratum quamprimùm abdicare, quod etiam paulò post
reapse præstitit, & ardentissimis precibus Majores Ordinis tam
diu

Separatur
Gubernium
Germaniæ a
Polonia.

Redemptor
captivorum.

P. Josephus
Ordinis Præse-
cturam recu-
sat admittere.

diu fatigavit, donec missionem impetrasset; quamvis nunquam liquidò explorari potuerit, quas ille rationes allegaverit, ut ingratam honoris sarcinam ab se excuteret. Id tamen DEO displicuisse (si conjecturæ locus est) ex variis calamitatibus colligitur, quæ ipsi e vestigio supervenerunt.

III. Crescebat interim novi templi ædificium quotidianis augmentis, & ex una parte, quæ adhæret cœnobio, suis fundamentis innitens jam e solo emergebat. Ex adversa parte juxta parallelismum prosequi ædificium opus erat. Cùm verò augustius templum meditaremur, quàm fundus noster patiebatur, & vicinum ad Orientalem plagam spatium, templi lateribus exterius adhærens, satis amplum esset, ut proinde absque publici transitus detrimento aut incommodo magna terræ portio detrahi posset, quam designata Ecclesiæ latitudo efflagitabat; ideò supplex libellus civico Magistratui oblatum, & facultas postulata fuit situm prorogandi; præcipuè cùm vacuum illud plateæ spatium ob reverentiam templi nec domibus ædificandis, nec aliis aliquando usibus posset deservire. Auditi sunt nostri in senatu, qui confestim duos viros ablegavit, ut loci situm sollicitè inspicerent, & quid? quantumque plateæ spatium absque publico incommodo detrahi posset, ad Senatum referrent. Re deinde in Magistratûs consilio ventilata hoc responsum prodivit: *Fundum illum Ecclesiæ superaddendum pretiò pensandum esse.* Quia verò instantius Patres illum donò sibi dari postulabant, eò quòd ad dilatationem templi in honorem Sanctissimæ TRINITATIS ædificandi hic fundus peteretur, adeoque pietati tanti Magistratûs conveniret, ut eum pro amplificanda Divina gloria gratis concederet, polliciti, se hoc beneficium suis precibus cumulatè pensaturos, suasu tandem Illustrissimi urbis Consulis Senatores emolliti fuerunt, & ex dicto illo fundo publico nobis quantum petebamus, pedes Geometricos nimirum centum sexaginta quatuor in longitudine, & viginti in latitudine gratuita benignitate attribuere. Precariæ hujus donationis Decretum expeditum est VI. mensis Junii currentis anni quinti & nonagesimi; quod debitæ gratitudinis ergò in hoc loco commemorare volui, quatenus tam insigni beneficio suis honor & memoria habeatur, quemadmodum in aliis occasionibus a nobis observatum fuit, ac deinceps observabitur.

Situs templi
Magistratûs
beneficiò am-
pliatum.

CAPUT X.

Illaviæ res in cœnobii formam reducuntur. Exemplaris Religiosorum ibidem vita, & Sanctissimæ Eucharistiæ collocatio.

I. **A** Pud Illavienses, dum rudia rerum initia in meliorem ordinem rediguntur, præcipuam sibi curam vendicavit structura sacelli, in quo pro loci opportunitate Divina officia peragerentur; nam hucusque Patres Parochiale templum quotidie

Sacellum in
arce disponi-
tur.

1695. accefferant, ut Missarum Sacrificia ibidem celebrarent. Prominebat in castro Illaviensi angularis quaedam turris nostrae habitationi contigua, angusta quidem & paucorum hominum capax, decens tamen, in qua secundum primitivam exigentiam ara posita fuit. Sacrarum vestium paramenta, & argenteum calicem nobis donò dederunt Reverendi Patres Societatis JESU Trenchinenses, a quibus ea prius mutuati fueramus, quod rursus ex gratitudinis titulo referimus. Primum Missae Sacrificium, ut felix simul auspiciis accederet, in diem trigesimam Maji delatum fuit, in quam eò annò incidit Dominica Sanctissimae TRINITATIS, Festum totius Sacri nostri Ordinis Titulare. Ut autem hae Sacrorum Primitiae ob solemnitatis splendorem tantò celebriores evaderent, invitati sunt quidam magni nominis hospites, in quorum praesentia tres Ordinis nostri Sacerdotes Missas celebraverunt, quamvis eventus expectationi non satis responderit, cum praeter illos pauci omnino essent, qui Sacellum adirent, majori scilicet incolarum parte Lutheri dogmate infecta, qui ne constituta die Illaviae reperirentur, fors ex composita fraude Trenchinium, duabùs inde leucis distitam urbem, ex odio Sacrorum Catholicorum discesserunt, suae sectae ministellum ibidem audituri: rarus proinde fuit, qui ea die in oppido cerneretur. Heris autem longiùs absentibus famuli, ut fieri solet, domi insolentius agebant, quorum incuriam eadem die duabùs post meridiem horis exortum fuit domorum incendium, quò totum oppidum conflagravit, parochiali duntaxat templo, & arce, in qua Religiosi nostri habitabant a flammarum saevitie intactis, quod plerique in poenam oppidanorum ob aversionem erga res Catholicas evenisse interpretabantur.

PP. Societatis JESU in Illavienses nostros benefici.

Illavia incendio conflagrat.

Duo Religiosi adveniunt Illaviam in subsidium.

Ad alteram arcis partem se nostri transferunt.

Tyrocinium Ordinis.

II. Vigesima mensis Julii accefferunt Illaviensibus nostris in subsidium P. Adalbertus a S. Andrea & Fr. Joannes a S. Felice Clericus. Caeterum quamvis eo tempore quinque solum Religiosi Illaviae degerent, universa tamen, quaecunque poterant, Ordinis exercitia accuratè obibant: observabatur itaque inviolabile jejunium, rigidum colebatur silentium, duae quotidiè mentali orationi horae impendebantur, & Divinum officium suis temporibus in choro recitabatur. Quod supererat tempus studio, aut spiritualium librorum lectioni tribuebatur. Porro ut vitae Regularis normam perfectius sequerentur, in altera arcis regione dispositae fuerunt seorsim parvae mansiunculae asseribus discretæ, ac simplici opere in Religiosarum cellarum formam aptatae; Sacelli vices explebat decentior locus in altera consimili turri paulò majore. Quibus accessit postea coenaculum aequè tumultuario opere exstructum, aliaque officinae, quae Religiosis ultima Octobris patere coeperunt. Inducta simul fuit novae habitationi exactissima vitae Regularis disciplina; duobus etiam aggregatis tyronibus, quibus ad Ordinis instituta formandis designatus fuit Magister P. Emmanuel a S. Maria. Duo illi tyrones cum aliis duobus recenter professis, alter namque Viennam non ita pridem advenerat, cum suo Magistro, ut moris est, in sejunctam a

cæte-

cæteris habitationem reclusi, arctioris vitæ posuere fundamenta. Fidem superat, quanto spiritus fervore illi in hoc recessu virtutis tramitem sectati fuerint: a creaturis omnibus abstracti, cœlestibus & Creatori DEO solum intenti orationi, vel meditationi continuè vacabant, aut manuali quodam opere exercebantur. Adhibita demum sunt omnia, quibus secundum perfectæ asceseos methodum sensus tam interni, quam externi edomantur, & spiritui subjiciuntur. Licet autem inter illas angustias perpetuis incommodis conflictarentur, nefas tamen putabant vel solum oculos levare, blandamque viridantium camporum faciem intueri, clavò etiam obfirmatis fenestris, ne viderent, quæ foris sunt, & ne ab exteris viderentur; hoc enim propius piaculo censebatur. In omnibus pariter elucebat summa paupertas, animis omnium tanto fervore ad perfectionem anhelantibus, ut necessariis etiam haud gravatè carerent. Totius loci ornatus erat parva Crux lignea cum Dominicæ Passionis insignibus: Beatissimæ Virginis DEIPARÆ Icon designabat odeum, coram qua in genua provoluti consueta obibant spiritualia sua exercitia. Quò versus tyrocini januam transitus patebat, ex utroque cellarum latere uncialibus litteris inscriptæ fuerant pluribus in locis sacre Scripturæ, Sanctorumque Patrum sententiæ, crudis arborum corticibus in quadrum marginatis, ut earundem lectione mens jugiter ad DEI amorem, & mundanarum rerum contemptum excitaretur. Hæc inter regnabat tranquilla pax, reciproca charitas & omnium voluntatum concordia. Propriæ cognitioni unicè intendebant, unde fiebat, ut quisque opinionioni suæ cedere, & alter alterum humilitate vincere studeret, & vinci gauderet. Non murmur, non querimonia, nec lamenta inter asperros etiam labores audiebantur. Neque ullus inter eos mœstus, aut pusillanimis videbatur; mens omnibus una hilaris, promptaque cupiditas multò plura pro CHRISTO Redemptore sustinendi. Vita profectò horum Religiosorum angelicam vivendirationem referebat, utpotè quorum tota conversatio erat in cœlis; & gestus ipsi, motusque omnes DEI Præsentiam, eorum oculis obversantem, testabantur. Paucis: Priscos eremi Patres hac nova in Thebaide, si non superabant, æquabant saltem, aut æmulabantur. Hoc vitæ genus quamquam privatos inter parietes ita occultaretur, ut soli DEO notum esse ipsi crederent, Fama tamen, ut est vocalis, virésque acquirit eundo, longè latèque divulgavit, & complures nobiles adolescentes allexit, ad idem vivendi institutum ambiendum: quinimò inter Heterodoxos Sanctimonia Illaviensium Religiosorum in veneratione fuit, passimque, ut quidpiam insolitum, per ora plurimorum celebrabatur.

III. Esuriebamur tamen hætenus in Eucharisticis speciebus Panem Angelorum. Suavissimus animæ cibus & dulcissimus Dominus, Præsidium & Custos, Pastorque noster desiderabatur; proinde P. Præses intenta sollicitudine in id incubuit, ut votorum nostrorum quamprimum compotes efficeremur. In hunc igitur finem

1695.

Rigida Illaviensium Religiosorum vita.

Venerabilis
Eucharistia
7. Novembris
collata.

1695.

elegantis operis conditorium (tabernaculum vocant) coloribus, auroque obductum, quatenus tantus Hospes decentius in eo exciperetur, fieri curavit, cujus utrinque latera ambiebant opere statuario Sanctorum Patriarcharum Nostrorum effigies, quos tanquam Nostros in caelis Patres & fidissimos apud DEUM Intercessores filiali affectu venerabamur. Licentiâ tandem ab Illustrissimo Nitriensi Episcopo (cujus jurisdictioni Illavia subest) obtentâ die VII. Novembris, quæ erat XXIV. Dominica post Pentecosten, cum Evangelica parabola de bono semine legeretur, ipse loci Præses P. Josephus Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sacro conclavi primitus intulit, nulla quidem, aut certe permodica exteriori pompa adhibita, majore tamen, quantum fieri potuit, cordis affectu & devotionis sensu. Huc deinceps cunctis studium fuit accedere frequentius, de genibus caelestem sub faris specie DEUM adorare, largius fundere preces, ingeminare pia suspiria, horulas aliquot nocte diæque usitatis occupationibus suffurari, easque in obsequium Divini Numinis impendere, spiritualibus animum pascere deliciis, pietatis & religionis sensum acuere, caelestibus igniculis mentem fovere, sacro calore pectus succendere, de consortio Domini exultare, gestire, ovare. Et hæc quidem fuere præclara primorum Illavien-sium nostrorum exordia, norma subsequenti, nobilæque vitæ religiosæ prototypon, ad quod futuri hujus loci incolæ nunquam non oculos reflectere deberent.

C A P U T XI.

Quarta Redemptio captivorum rursus Belgradum destinatur.

Utraque manu laboratur & in templi fabrica, & in redemptione captivorum promovenda. 2. Esdræ 6, 4.

I. **V**iennae interea quamvis præcipui conatus nostri tenderent ad promovendam novi Templi structuram, nihil tamen in spiritali ædificatione prætermissum fuit; neque enim ædificandi studio nos adeo immerferamus, ut non identidem mente versaremur qualiter miseris captivis Christianis opitularemur. Renovabatur tunc in nobis veteris Testamenti Historia, quæ refertur, Israëlitas in restauratione Templi Hierosolymitani una manu laborasse, altera verò gladium tenuisse, ut hosticas incursiones arcerent. Idipsum a nobis fiebat, qui altera manu templi structuram urgebamus, altera autem spirituales gladium exerebamus, quatenus viva CHRISTI membra ab infidelium injuriis vindicaremur. Quamobrem neo-electus Redemptor P. Joannes a S. Augustino, ut primùm conventus Viennensis Præfecturam deposuit, e vestigio consilia sua & cogitationes omnes eò contulit, ut novam iterum Redemptionem perficeret, quæ foret in serie quarta.

Quarta Redemptio promulgatur.

II. Conquisitis itaque ad hoc propositum maturandum subsidiis, tum in foro, tum in templis causa profectiois a P. Redemptore fuit evulgata, simulque edictum, ut si qui sive con-

consanguineos, sive notos vel amicos in Belgradensi tractu haberent, quos redemptos vellent, eorum nomina indicarent, aut opem aliquam in tam pium opus conferrent. Eminentissimus Cardinalis Kolloniczius re intellecta quindecim mancipia Turcica pro Christianis permutanda submitit, agitatūque fuit in Cæsareo Bellico Consilio, qua ratione cæteris omnibus tam hoc, quam superiore bello in captivitate abductis Christianis, non modò Turcicorum mancipiorum permutatione, verum etiam collatiis pecuniis libertas conciliaretur. Quod ut facilius perficeretur, P. Redemptori hanc in expeditionem propediem abiturienti commendatum fuit, ut omnium captivorum computum Belgradi faceret, ac notatis singulorum nominibus, ætate, patriâ & dignitate accuratum eorum syllabum reportaret. Eidem negotio supra laudatus Cardinalis solerter intentus, Belgradum ad Turcicum Governatorem litteras dedit perquam officiosas, quibus rogabat, ut, cum Redemptio captivorum in utriusque gentis commodum cederet, Governator ipse omni sua ope ac industriâ tam salutare negotium adjuvare, & in communem causam sedulò incumbere vellet; his adjecit: non pauca inter Christianos Mahometicæ stirpis mancipia reperiri, quæ nostri pro suorum libertate afferenda haud inviti essent permutaturi, cæteros autem tolerabili pretiò Turcis vendituri.

III. Hæc epistola spem magnam fecit hosticam tellurem penetrandi, ac intra Albæ Græcæ mœnia cum ipsis barbaris de lytro, & de mancipiorum utriusque gentis permutatione transigendi. Cæterum, ut res tanta ad votum succederet, inchoatūque Redemptionis negotium tantò citiùs ad felicem exitum perduceretur, opus erat Auctoritate insignis cujusdam viri, qui P. Redemptorem suis consiliis fulciret, & ad rem opportunè conficiendam manuduceret. Hæc secum volventi primus occurrit Excellentissimus Dominus Baro Nehmius Cæsareus ad Turcarum limites Castrî Petro-Varadinensis Governator. Huic itaque P. Redemptor missis literis suam intentionem exposuit, eundemque interrogavit: quis modus servandus esset, ut bonâ adversæ partis veniâ Taurunum adire liceret? addidit quoque, sibi persuasum esse, id faciliè impetrari posse, si Turcico Præfecto significaretur, varia Mahometanæ gentis mancipia pro Christianis permutanda Belgradum adductum iri, & imposterum adducenda esse non sinè magno utriusque gentis commodo, & luculenta ambarum Nationum utilitate. Egit per expeditos nuncios Excellentissimi Viri solertia, ut Governator Belgradensis votis nostris annueret rescriptâ ad hanc propositionem epistolâ, quæ ex turcico idiomate in latinum versa ita sonat:

Postquam Populi in Jesum credentis Columnen nostrum honorandum sincerumque vicinum & Amicum Generalem Varadinensem, cujus extrema sint felicia, sciscitati sumus, quomodò valeat, & erga nos affectus sit; amicè significatur: quòd Litterarum nobis

Fff

alla-

1695.

Agitur de impetrando ingressu Belgradum.

Opera Generalis de Nehmi.

Responsio Turcæ Governatoris.

1695. *allatarum tenorem ritè perceperimus, noverimusque duos Religiosos unà cum duodecim suis mancipiis orthodoxa fidei cultoribus Varadinum appulisse, & indè hac intentione se huc Albam Gracam conferendi licentiam petere, ut captivos fideles cum Germanis permutent, verùm aliundè constat, quòd non nisi tabellariis diditiis, vel captivis vadimoniò datò instructis in utriusque partis consiniis hinc indè redire, ac venire liceat. Si autem re taliter se habente Religiosi apud vos detineantur, & captivi fideles datis idoneis vadibus ad has partes mitterentur, isti a suis hic loci existentibus, & lytrum eorum solventibus exacto tempore & hora Divina favente gratia a captivitate liberabuntur; & si econtra quis ex hic locorum servituti addictis Germanis hic non existeret, sed ad aliam provinciam abivisset, Vestri tamen vicini & amici, nostri gratià expressè quis expedietur, & liberatio ipsius omni studiò procurabitur. Intereà DEUS Benedictus & Excelsus largiatur constantem amicitiam: Et Salus super illos qui sequuntur viam salutis.*

In Præsidio Belgradensi.

Animadversiones in præcedentem Epistolam.

IV. Hæc Turcici Gubernatoris epistola primò Petro-Varadinum ad Nehmium, indè Viennam missa, etsi partim grata, non tamen ad rem, nec ad propositum, nec etiam secundum rei veritatem, & in pluribus obscura fuit, tantùm abest, ut votis P. Redemptoris perfectè responderit, idque propterèa, quia Turca rem aut non intellexit, aut intelligere noluit; nam cum opes Turcarum in mancipiis consistant, providè cavere voluit, ne illorum numerus propalaretur; tum etiam, quia nonnulli Turcarum reperiuntur, qui mancipia vendere recusant, nec ad eorum venditionem jure adigi possunt. Idem de permutatione mancipiorum sentiendum est. Vocat Turcicos captivos orthodoxæ fidei cultores & subinde fideles, idque more suo, & secundum sectam Mahometicam; Christianos enim omnes ut infideles & gentiles idololatrias averfantur, idque ex suis Mahometicis erroribus. Prætereà de licentia Belgradum adeundi a P. Redemptore petita tam ambiguis verbis agit, ut nihil certi indè erui possit, quinimò voluisse videtur, ut Christianorum captivorum liberatio internunciorum operâ & vadimoniis perageretur, quod rursus nostro proposito e diametro adversabatur. De duodecim tantùm mancipiis Turcicis mentionem fecit, fortè quia tria reliqua postea primò accesserant. Opponebatur autem veritati, Patrem cum mancipiis Petro-Varadini detineri, cum adhuc Viennæ responsum præstolaretur. Epistola utprimùm per expeditos veredarios Viennam perlata fuit, P. Redemptor, ut res se haberet, de Divina providentia confisus itineri se accinxit, & assumptò sociò fratre Ildephonso a S. Josepho post solitas

in

in Ecclesia factas comprecationes in ipsa brumalis cœli inclementia viam ingressus est XV. mensis Decembris, ductis secum pariter quindecim mancipiis Turcicis.

V. Quantò verò longiùs itinere suo ab urbe discesserant, tantò clariùs P. Redemptor, ejùsque socius agnoscere cœperunt, quosdam ex Turcicis mancipiis perfidæ gentis more clandestinam fugam moliri, avidèque opportunitatem captare quâ vi, quâ fraude ad suos evadendi. Horum propositum subodoratus P. Redemptor, ut eorum consilia enervaret, vigiles adhibuit, qui eos diu noctûque diligentissimè custodirent. Alia deinde ratione eos aggressus, & de æterna salute illorum sollicitus tentavit ferocia pectora cicurare hac eis conditione proposita, ut si animum inducerent ad abjurandam Mahometanam superstitionem, & salvificam CHRISTI fidem amplectendam, ipsò factò a servitute absolventur, & libertati restituti facultatem haberent ad quascunque voluissent Christiani orbis provincias se conferendi: illis autem pervicaciter tam salutarem conditionem respicientibus, eosdem arctiore fræno & majori adhibitâ curâ in officio continere studuit. Tandem rebûs omnibûs salvîs Budam Hungariæ Metropolim feliciter tenuerunt. Cùm autem P. Redemptor animadverteret, se ob custodiam mancipiorum in suo itinere retardari, simulque metueret, ne inter vastas solitudines & deserta loca, quæ eis peragrandâ nunc erant, perfidæ gentis immanitate, ac perditorum hominum conjuratione ipse ac tota Redemptio periclitaretur, & scelerati Mahometani paricidali scelere ad cupitam grassarentur libertatem; quid enim non audet hostilis animus loci, aut temporis opportunitate adjutus, & dulci spe ingentis prædæ allectus? maluit impendentia discrimina providè avertere, quàm eorum formidine diutiùs torqueri. Egit itaque cum Præfecto Budensi, impetravitque ex supra dictis rationibus, ut mancipia tam diu in arce hujus civitatis custodirentur, donec occasio sese offerret ea pro Christianis commutandi. His itaque transactis P. Redemptor assumptis secum aliquot militibus, qui se in via adversus latronum incursiones tuerentur, iter suum tantò celerius deinceps est profectus, quantò liberior erat a molestissimis curis, quibus priùs ob Turcicorum mancipiorum versipellem calliditatem perpetuò vexabatur. Petro-Varadinum delatus spe lætabatur minimè dubia, salvi conductus litteras a Governatore Belgradensi accipiendi, atque adeò Redemptionis negotium proximè auspiciandi. Ast inania fuere Patris vota; vix enim Petro-Varadino pedem intulit, dum protinùs certis nunciis intellexit, iisdem diebus, quibus ipse Petro-Varadinum profectus fuerat, alium Belgradi Governatorem priori successisse. Nova suboritur curarum seges, eoque difficilior evadit conatus, quò minùs exploratus erat novi Governatoris animus. Quæ inter consilia postremi dies anni quinti & nonagesimi ad finem pervenerunt.

1695.

Cura ne fugerent mancipia.

1696.

CAPUT XII.

In diversis locis occasiones fundandi Cœnobia Ordini se offerunt, sed operariorum defectu præpediuntur.

Bona fama Patrum Viennensium facit, ut Ordo ad plura loca evocetur.

Conventus in Hungaria.

Alter in Moravia.

Tertius in Styria.

I. **D**Um interim in principio hujus anni millesimi sexcentissimi nonagesimi sexti P. Redemptorem in præsentis Redemptionis negotiatione ad Petro-Varadinum pro viribus luctari, zelare, & agonizare sinimus, ad alia quædam nascentis nostræ Provinciae momenta expedienda stylum animûmque convertimus. Jam pridem plerosque in amorem & admirationem rapuerat Patrum Viennensium sanctitas & eruditio insigni modestiæ conjuncta. Suspiciebant præsertim homines in eis accuratam regularis vitæ disciplinam, laudabilem cum exteris conversationem, & indefessam in redimendis captivis sollicitudinem, ut proinde non pauci reperti fuerint, qui idem Institutum suis regionibus implantare, & in plures Ordinem colonias deducere efflictim discuperent. Præprimis autem Eminentissimus Cardinalis Kolloniczius, anno superiore pridie Idus Julias in Hungaria orbatæ per mortem D. Georgii Szechenii Metropolitanæ Strigoniensis Ecclesiæ dignissimus suffectus Archi-Præsul, crebrius cum nostris sermonem contulit de novo in eodem Hungariæ Regno Ordinis Cœnobio condendo. Parili desiderio exarsit Excellentissimus D. Philippus Christophorus Comes Breünerus Præsidii Spilbergensis ad Brunam Moravorum Præfectus, Vir Trinitario Ordini nostro adeò devotus, ut, quemadmodum superius insinuavimus, albô palliô, quô frequentius utebatur, rubram cæruleamque ordinis Crucem pro more veterum (ut fama tulit) Trinitariorum Equitum assui curaverit. Hic itaque repetitis precibus aliquot Ordinis nostri Cœnobitas sibi concedi postulavit, quos eadem in urbe Brunensi totius Moraviæ celeberrima stabiliret. Græcium, quæ Metropolis est Ducatûs Styriæ, parem in nostros fovebat devotionem: morabatur nimirum ibidem quidam e primoribus illius urbis, qui commodum indicabat locum a Magistratu facilè impetrandum, & condendo Monasterio aptissimum, pollicitus, se suò suffragiô, quod erat instar plurimorum, effecturum, ut hujus loci compotes efficeremur. Vivebat sub idem tempus ibidem Nobilissima Vidua e Comitum Monroyorum Familia, quondam MARGARITÆ Imperatricis, primæ LEOPOLDI Imperatoris Conjugis, Asseda honoraria, quæ ejusdem foundationis in effectum perducendæ desiderio ardebat, atque in hunc finem e suis opibus sex florenorum millia illis juvandis initiis destinaverat. Locus hic est in monte ad Græcium, in quo Ecclesia Virgini DEIPARÆ, sub titulo Consolatricis afflictorum, consecrata visitur, magnaque affluentis undique populi religione ob plurimas impetratas gratias frequentatur, quæ postea Religiosis Patribus S. Pauli primi Eremitæ attributa fuit, qui ibidem celebre sui Ordinis monasterium condiderunt. Ad Imperii Ditiones, Rothenburgum nimirum, civitatem Neccaro fluvio assidentem, pari-

pariter evocabamur feliciore voto quàm successu, nostris cunctantibus Templum & cœnobium cessit Patribus de Monte Carmelo. Urebant equidem anxiam mentem has inter tam beatas opportunitates omnibus satisfaciendi desideria, sed obstabat messis ubertati operariorum penuria; Patres enim, qui ex Hispania in Austriam pervenerant, numerò erant pauci, & insuper per varia loca dispersi, utpotè quorum alii Viennæ, alii Patakini, alii verò Illaviæ degebant, nec revocari facile a suis stationibus sinè incommodo aut detrimento poterant, cum eorum præsentia ibidem ad ritè formanda nascentium cœnobia initia summè foret necessaria; etenim, ut communi fertur adagiò: *Non convenit unum altare spoliare, ut alterum ornetur.*

II Imò, quòd res nostras maximè afflixit, & Ordinis progressum sufflaminavit, P. Josephus ab Angelis cœnobii Viennensis Minister, & tam hujus, quàm aliorum in hac Provincia Conventuum Generalis Commissarius, penès quem rerum summa maximò Religionis emolumentò hæctenus fuerat, non modò de munere suo extricare sese, verùm etiam in Hispanias remeare anhelabat, ut proinde omnia sensim in pejus ruerent, & Ordinis propagatio haud vulgarem cladem acciperet. Aderant quidem Religiosi ex Germania oriundi, sed hi velut recentiores plantulæ studiis litterarum distinebantur, & ob ætatis imbecillitatem gravioribus negotiis peragendis impares censebantur. Unicum supererat remedium, ex Hispania in subsidium laborantis Provinciæ accersere viros pietate, ac doctrinâ præstantes, qui ad hujusmodi expeditiones idonei possent præsentī necessitati frontem objicere. Qua de causa Excellentissimus Comes Harrachius, qui sacræ nostræ Familiæ his in oris stabilimentum & propagationem veluti rem suam propriam considerare solebat, ad nostrum Patrem Joannem a S. Antonio Majorem & Generalem Ministrum ferventissimi zeli plenas dedit litteras, quæis urgentissimam strenuorum operariorum necessitatem exposuit, & Religiosos novæ vineæ excolendæ aptos in Germaniam submitti postulavit. Hanc epistolam, quæ veritatem dictorum ubertim comprobat, & propensissimum Excellentissimi Viri studium erga Sacram Religionem nostram ostendit, ex idomate Castellano in Latinum iisdem ferè verbis, etsi neglecto Latinitatis cultu transvertere congruum duxi, & subtexere. Ecce illam:

REVERENDISSIME PATER.

Cognoscens magnum Reverendissima Vestra zelum in propagatione Sacræ suæ Religionis, utpotè qui primus in has oras venerat ejusdem dilatandæ causâ, non possum non eidem exponere plures esse in hac Aula & in his Regionibus primæ Nobilitatis Magnates, qui Religiosis Hispanis singulariter afficiuntur; plerique illorum a P. Ministro expetunt Patres, ut eosdem ad sua deducant oppida, vel civitates spe Sacrum Ordinem propagandi, fundandique plura Cœnobia, & Hospitia. Verùm quia dictus P. Minister eorum paucitatem

Ggg

causa-

1696.

Quartus in Imperio ad fluvium Næcarum.

Nihil fit ob defectum operariorum.

P. Josephus in Hispanias redire postulat.

Comes Harrachius ex Hispania evocandis Religiosis operam dat.

Epistola Comitiss Harrachii ad N. P. Generalem.

causatur, negatque, integrum sibi esse, aliquos dimittere, nisi alii veniant ex Hispania; itaque ad meam recurrunt intercessionem, ut id solatii, me opitulante, consequantur. Ego vero eis obsequi cupiens, simulque de commodo & augmento hujusmodi Cœnobiorum sollicitus in considerationem Vestrae Reverendissimae pono, videlicet, in hisce principiis de Conventu isto Religiosos Hispanos extrahere, idem esse ac eundem destruere; sunt enim propter exemplum & religionem suam admodum necessarii; ita quidem, ut sint Aulae hujus objectum, ex quo mihi non modicum vana gloria subnasitur, quia in eorum primo adventu illis serviendi mihi obvenerat felicitas, ac propterea, sicut & ob peculiarem devotionem eosdem magni aestimo. Profecto, ut Reverendissimae Vestrae probe cognitum est, sine Religiosis idoneis Religiones in notitiam non veniunt, nec propagantur. Hac autem, ut spero, non exigua capiet incrementa, quia tot sunt, qui meum comitantur affectum. Unde cum Patres Hispani tantam sibi nominis existimationem pepererint, dubitare non licet, eos multas Fundationes consecuturos. Ad hunc finem obtinendum judico, ut Reverendissimae Vestrae aliquot huc submittat Religiosos; quos enim hic habemus, pauci sunt, & pro isto Conventu necessarii. Germani, quamvis juvenes, multa tamen sunt expectationis. Qua de causa Vestram Reverendissimam etiam atque etiam obtestor, velit hoc negotium expendere, nosque consolari aliquos Patres submittendo doctrinam & eruditione, ceterisque dotibus ornatos, quos his Sacrae suae Religionis cœnobiis censuerit convenire, oroque, ut DEO meam commendet Familiam. Desidero, ut Dominus DEUS noster Vestram Reverendissimam Paternitatem in plurimos annos conservet. Vienna 31. Januarii 1696.

Bonaventura Comes Harrach.

Unus solum
mittitur ex
Hispania Re-
ligiosus.

P. Maurus
ex Polonia
Viennam re-
dit.

III. Cæterum expectationi & justis desideriis Excellentissimi Comitatus eventus minimè respondit; cum enim celeritate opus esset, & repentinus faciendus delectus, ne fortè tantæ Supplicationi, quæ imperii locò erat habenda, Noster Pater Generalis Minister nihil deferre videretur; unum solummodò Patrem in Germaniam ablegavit, donec plures seligeret, quos opportuno tempore in eandem vineam mitteret operarios. Equidem hoc postea præstitit, sed parè nimis & tardè, calva plerùmque occasione. Hæc inter P. Maurus a Conceptione, quem anno superiore Commissarium Generalem pro nostri Ordinis in Polonia cœnobiis creatum fuisse diximus, post paucos in Sarmatia exactos menses Magistratum abdicavit, & primo Vere hujus anni se Viennæ reddidit spe messis fors uberioris, aut quia speratum ex Hispania subsidium tardiùs advenire videbat.

CAPUT XIII.

1696.

*P. Josephus ab Angelis Commissarius Generalis
& Viennensis nostri Cœnobii Minister periculosò morbò
laborat; sanitati restitutus in Hispaniam tendit.
Quædam ejus dotes referuntur.*

I. **F**requenter morborum symptomata, priusquam in alia corporis membra descendant, caput infestant. Id usu venire cernimus in omnibus ferè hujus mundi Rebuspublicis, cujus Moderatores dum animò non rectè valent, haud procul a civibus periculum distat; indè sequuntur tot lugubres rerum vicissitudines, & publici statûs convulsiones, qui nutante capite rarò firmis pedibus consistit. Eodem tempore, quò res nostræ florere maximè videbantur, Primicerius noster P. Josephus ab Angelis molestò ac periculosò morbò impetitus aliquot hebdomadis ingentes inter corporis cruciatus decubuit, a præstantissimis tamen Archiatris & Cæsaris Chyrurgo dexterrimè, unaque feliciter restitutus pristinam sanitatem recuperavit. Hac infirmitate superata, magnum in eo exarsit patriæ repetendæ desiderium, ut proinde instantissimis precibus missionem apud Ordinis Majores urgere nunquam desierit, causatus regionis auram & frigidius cœli clima suæ saluti adversari. Impetravit tandem, quod tam ardentè flagitaverat, sed non sinè maximo Ordinis nostri, in Germania tum primò veluti nati, incommodo, ne dicam detrimento, cum eo tempore vel maximè tali opus esset Pastore, quò meliorem substituendum nemo sperabat; erat enim vir ille non solum generis nobilitate conspicuus, sed etiam religione, sapientiâ & doctrinâ vix alicui suò sæculò secundus. Prælegerat olim magno omnium plausu Fratribus nostris Vallisoleti Philosophiam, ac deinde Salmanticæ Theologiam. Utriusque facultatis speculationes integrè consecutus ita exhauserat, ut in qualibet materia, omnique eventu non minùs aptè, quàm copiosè differeret. Accidit aliquando, ut e Polonia redux Olomucium, celebre illud scientiarum Athenæum in Moravia, pertransiret; diversorium ibi nactus est apud Virum principem ejusdem civitatis, & munificum Musarum Mæcenatem, cui non ita pridem Theses quædam Theologicæ nuncupatæ fuerant. Accidit autem prorsus opportunè, ut Pater ea die Olomucium perveniret, quâ dictæ Theses certamine litterario ventilandæ erant. Officiosè itaque ad hunc actum scholasticum invitatus fuit, rogatusque, ut, si quid ei adversus illas propositiones in mentem veniret, proponere non gravaretur. Paruit vir modestissimus, quod tamen potissimum fecit, quatenus benignissimi Mæcenatis hospitalitati gratam vicem rependeret. Lyceum itaque ingressus, postquam aliquot argumenta audivisset, cœpit tanta subtilitate, doctrinâ & eruditione disputare, ut Magistros universos & discipulos in magnam admirationem rapuerit, fassique sint non semel (idque paulò postquam hoc accidisset, cum in congressum eorum

Morbi prius
caput infestant.

P. Josephus
graviter segras-
sat.

Sanitati res-
titutus in Pa-
triam redire
cupit & ob-
tinet.

Ejus dotes,

Olomucii re-
pente invita-
tus promptè
& cum laude
disputat in
Universitate,

1696.

fortuito venissem, qui huic certamini litterario interfuerant) se haecenus ei similem nunquam audivisse, addebantque, sibi visum fuisse, ac si quendam e numero veterum Sanctorum Patrum intuerentur, & coram disputantem audirent. Universitatem quoque Viennensem saepius ad amicorum preces scholasticis concertationibus honoravit, quas Doctissimorum Virorum applausus semper excepit. Hic ei crebrius ultrò delata fuit Doctoris Laurea nullis ejus sumptibus capeffenda, idque suadebant amici, & importunis precibus urgebant, ut tantum decus huic Universitati assererent; quibus tamen ipse minimè acquievit, sed modestissimis verbis oblatum honorem constanter repudiavit, sanctissimas Ordinis sui Leges opponens, ad quarum praevaricationem nulla ratione induci potuit Vir religiosissimus. Corpus illi fuit obesulum quidem, solidum tamen, atque vividum & venerandam praeferebat pulchritudinis Majestatem, ut in pulchro corpore pulcherrima mens diversari haud obscure notaretur. Magnis quibuscunque rebus agendis simul & perficiendis idoneus & expeditus: affabilis erga omnes, facundus, promptus, benignus, in cunctis prudens & circumspectus, perspicax circa caetera; singularis fuit ei quoque in verbis gratia, & in gestu modestia.

Doctoris insignia Viennae delata non admittit.

Statura ejus atque dotes reliqua.

Nostris Principibus gratias.

II. Has ob eximias tum naturae, tum gratiae dotes, praestantiamque ingenii LEOPOLDO Caesari apprimè notus, eidemque in pretio fuit, nec non Serenissimis Filiis JOSEPHO Regi & CAROLO Archiduci in veneratione versabatur, ut haec est Austriacis Principibus erga bonos & pios innata clementia. Apud alios Proceres & Aulæ Optimates singulari pollebat gratia & Auctoritate, cujus imago non sine jucunda tanti viri recordatione omnium mentibus obversatur, quibus felicitas obtigit ejus consuetudine familiariter perfruendi. Adeò denique sibi hominum corda devinxerat, ut memoria ejus plurimum annorum intervallò obliterari nequiverit. Profectò si, ut communi sermone jaectatur: *Principibus placuisse viris non ultima laus est*, hanc ipse non sine multorum invidia cum majore nominis sui gloria consecutus est.

Ejus abitus minimè consultus Ordinis propagationi.

III. Intempestivum verò discessum abiturienti dissuadere conatus est Augustissimus Imperator LEOPOLDUS disertis verbis contestans, eum hac sua praematura demigratione Ordini grande damnum accersiturum, cujus ipsum aliquando frustra poenitudo esset subitura. Ex Apollinis tripode haec verba processisse videri poterant; adeò sagaciter Prudentissimus Imperator futuros eventus praesagierat. Id ipsum suadebant, & inculcabant omnes ejus amici, quibus unice in votis erat tanti viri praesentiam diutius retinere. Ast surdo fabula cantabatur; ipse enim animum suum in abeundi proposito tantoperè obstinaverat, ut etiam reclamantibus plurimis in Augusto Viennam excesserit. In cujus locum alter P. Josephus a Matre DEI successit, qui Patakinò evocatus Commissarii Generalis & Ministri Viennensis munus aliquamdiu sustinuit.

Mediolani & Alexandriae domos visitat.

IV. Dicitur autem P. Josephus ab Angelis in Italiam perrexit, ibidemque Mediolanum & vicinam Alexandriam adivit, ut quasi tran-

transseunter novas in Lombardia Ordinis colonias jussu nostri P. 1696.
 Ministri Generalis lustraret, recognosceret, ac minutim omnia
 in Hispaniam perscriberet. Romam indè delatus subsistere pau-
 lisser decreverat, urbis amplitudine, Templorum magnificentia,
 Sanctorumque memoriis & copiâ, ut arbitror, illectus; sed non
 multò post supervenientibus novis mandatis in Hispaniam avoca-
 tus, summo ibi honore excultus fuit, utpotè, qui in proximo
 Generali Patrum Conventu Salmanticensis Minister renunciatus,
 & postea suæ Provinciæ (quæ ab Immaculata Beatæ Virginis Conce-
 ptione titulum obtinet) Præfecturam consecutus est, gessitque
 præterea una alteraque vice munus Definitoris Generalis. Reliquam
 vitam suam calamo devovit, Generalis Ordinis Chronographus ef-
 fectus, in quo ille officio, quod muneris ratio postulabat, patrio
 stylo in uno volumine expressit vitam & res gestas P. Josephi a S.
 Maria, qui communi famâ nuncupabatur *Sanctus Minister Valli-
 soleranus*. Hoc autem opus ejus inter manuscriptos codices etiam-
 num delitescit.

Romam ve-
nit.Munera in
Hispania.

V. Non tamen propterea, quod sinè compassionis sensu re-
 ferre nequeo, calamitates illas effugere potuit, quas ei amici ip-
 sius dudum vaticinati fuerant; suborta namque lugubri illa Regno-
 rum in Hispania convulsione, quâ duo potentissimi Reges de le-
 gitimo Imperio armis inter se disceptabant, ipse, cum suæ Provin-
 ciæ singulari omnium solatio & utilitate præesset, variis imprimis
 suspicionibus & æmulum diceris impetitus, tandem alterius
 factionis odio crescente militari manu comprehensus, & cum
 duobus aliis nostri Ordinis Religiosis Pampelonæ absque ulla culpa
 sua in tetrum carcerem compactus fuit, ubi præter plurima mili-
 tum ludibria, innumeras alias miseras & frequentissimas mortis
 minas invictâ patientiâ & excelsò prorsus animò pertulit. Causas
 tanquam fati ubique notas sciens volensque silentiò prætereo.
 Istud duntaxat dico: si culpa quæritur, alia illi imputari non po-
 tuit, quàm quòd Germaniam deseruerit, & Hispaniam adiverit
 importuno prorsus tempore præcedente, & pejore postea succe-
 dente. Ob id etiam, reditum nempe suum, in quæstionem voca-
 tus vir cæteroquin vitæ integerrimæ, & ab omni crimine immunis;
 qualis demum post longam in squalido ergastulo macerationem
 agnitus & absolutus fuit. Verùm jam ad alios ex instituto nostro
 properamus captivos, & alia ex causa incarceratos.

Ob regni vic-
cissitudines
carceres susti-
net.

CAPUT XIV.

*Quarta Redemptio Belgradi multis superatis diffi-
cultatibus ad finem deducitur.*

I. PETRO-Varadini P. Redemptor a principio mensis Januarii
 nullum non movit lapidem, ut a Turca Belgradensi Gu-
 bernatore, qui priori in officio subrogatus fuerat, publicæ fidei
 Litteras extunderet, quarum præsidio Belgradum tutò adire, &

Difficile Re-
demptionis
negotium ad
Belgradum.

H h h

ibi.

1696. ibidem tum de mancipiorum permutatione, tum de aliorum Christianorum lytro coram transigere liceret. Sed actum agere visus est; & ut fertur proverbio, Æthiopem lavare, apud hominem egregie barbarum, juxtaque suspiciosum. Belgradum tamen assidue mittebantur, remittebanturque nuncii. Verum tota hæc tractandi ratio nil nisi jurgia & altercationes parturivit. Illud vero P. Redemptori molestissimum fuit, quod ad alias Ottomanici Imperii provincias divertere non posset, quia Turcica mancipia, quæ secum adduxerat, ut plurimum e tractu Belgradensi erant oriunda, atque adeo alibi eorum permutatio exiguum commodum allatura videbatur, ut proinde præsens negotiatio non sine magno temporis dispendio, ac perpetuâ litterarum & tabellariorum missitatione peragenda fuerit. Mittebantur quidem subinde ad P. Redemptorem emendi captivi, sed pretio tam enormi, ut necesse fuerit, eos re infecta e vestigio remittere; captivi enim, quibus id maxime in votis erat, ut quam celerrime ab impotenti tyrannide crudelissimorum hominum liberarentur, imprudenter spondebant, P. Redemptorem pro eorum libertate grande lytrum gratanter persolaturum, sed cum iste nollet eos tanti emere, nec Turcæ de pretio quidquam minuere vellent; hinc Turcarum clamores & lamenta captivorum libertatem suspirantium confuse audiebantur, ad quæ non sine magno tamen cordis dolore aures fuerant obdurandæ, ne inconsulte lytrum prodigeretur, & pretium, quod tribus aut quatuor captivis redimendis sufficeret, pro unius forte redemptione profunderetur. Ad heros itaque suos constanter sunt remissi, donec in pretium justum descendissent.

Justo pretio
novus alterve
redimuntur.

II. Intellecta proinde Patris mente remissi captivi heris suis renunciaverunt, P. Redemptorem justo pretio velle convenire, injustum perinde averfari, ac immodicam eorum avaritiam: hinc novæ ex moris subortæ sunt moræ & comperendinationes, utraque parte in sua opinione obfirmata, cumque nullus alteri cedere sustineret, tempus inutiliter terebatur, & tædiosis frustrationibus Redemptionis negotium sæpius suspendebatur, donec tandem unus, alterve captivorum glaciem fregisset, qui pretio satis moderato in libertatem asserti fuerunt. Universim tamen magna opus erat cunctatione ad emolliendam Turcarum pervicaciam.

Pro 15 Turcis
8 Christiani
permutantur.

III. Non minori disceptatione res agebatur de permutatione captivorum; Turcæ siquidem tria, aut quatuor suæ Nationis mancipia unico solum captivo Christiano licitabantur, tantique faciebant unum Christianum, ut eum tribus, quatuorve Turcis æquipararent, atque adeo ostenderent, quam vilia censerent gentis suæ capita. Ex adverso autem P. Redemptor tota mentis contentione in id incubuit, ut singuli Christiani pro singulis Turcis permutarentur: Sed Hylam inclamavit, utpotè, qui post diuturnas verbielitationes ægrè tandem impetravit, ut pro quindecim illis Turcis octo manumitterentur Christiani. Tandem post longam altercationem, quinque & quadraginta Christiani redempti fuerunt. Horum quinque solum erant Austriaci (plures enim hujus

In omnibus
45 captivi redimuntur.

Natio-

Nationis, quidquid Pater conniteretur, obtinere non poterat) Hungari tredecim, cæteri verò e diversis Germaniæ Provinciis oriundi.

IV. Reliquum erat, ut, quod P. Redemptor ab Eminentissimo Cardinali Kolloniczio, & Consilio Bellico in mandatis habebat, catalogus texeretur omnium Christianorum captivorum in Belgradensi territorio existentium, quemadmodum superius insinuavimus. Verum procul abfuit, ut hac in re mos ei gereretur, cum panicus timor ex inani suspicione ortus multos jam pervasisset, atque adeò nemo præsumeret captivorum calculum inire; interpretabantur enim meticulosi Turcæ, Christianos hac arte eorum facultates scrutari, & res domesticas velle explorare, cum eorum divitiæ præsertim consistant in mancipiis Christianis, & ille censeatur locupletior, qui plura possidet mancipia; quorum operâ pecuariam & agriculturam exercent, gens ipsa, si militiam demas, otio supra modum dedita; captivos autem tenui victu, & nullis ferè sumptibus alunt, ac sibi lucrosis laboribus premunt. Ideoque nihil prorsus hac in re perfici potuit.

V. Mense Majo Redemptionis negotiò ad finem jam vergente, postquam P. Redemptor quinque mensium intervallò innumera devorasset tædia, sustinisset incommoditates & ærumnas, Frater socius ardente febris correptus in discrimen venit importuno prorsus tempore: fuit hoc perinde, ac quod communi fertur adagiò: *Inter casa & porrecta aliquid oneris addere.* Verum id etiam DEO disponente P. Redemptori pro exercitatione patientiæ & meritorum augmento evenisse putandum est. Paucis diebus F. Ildephonus socius febris malignitate per momenta crescente ad extrema pervenisse videbatur, adeò, ut susceptis Ecclesiæ Sacramentis, quæ moribundis conferri solent, muniri debuerit. Non est facile dictu, quantoperè Patris animum inopinata hæc socii calamitas penitus oblivisceretur, sensu toto præsentis mali imagine absorpto. Humanò itaque consiliò destitutus ad preces confugit, quo asyli genere se semper contra novercantis fortunæ assultus tueri consueverat. Clementissimus autem DEUS, ut Rex Prophetarum loquitur: *Mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit.* Vel, ut ipse P. Redemptor in suis ad hanc Redemptionem notis scriptum reliquit: *Minatur ut justus Judex, indulget ut piissimus Pater, Fratrem socium graviter ægotantem brevi temporis intercapedine pristinæ sanitati restituit; quod penè prodigium videbatur iis, qui paucis diebus antè illum cum morte luctantem conspexerant.*

VI. Gratiis pro tanto beneficio Salvatori Numini persolutis alacriter cum Redemptorum hominum manipulo Viennam repetierunt; quamvis in via, ubi nunquam absunt, non pauca ipsis incommoda exantlanda occurrerint, quæ tamen omnia auxiliante Numine feliciter superaverunt. Igitur III. Nonas Julii in festaluce S. Barnabæ Apostoli e nostro Viennensi cœnobio ritu supplicantium longo, decentique ordine ad persolvendas Sanctissimæ TRINITATI gratiarum actiones, ducta est processio, quæ cum

H h h a

in

1696.

Cur captivorum Indicem non potuerit consequi.

Fr. Socius ægotat.

1. Reg. cap. 2. v. 6.

Sanitati mirabiliter restituitus.

Viennam revertuntur.

Processionis ordo & nova norma.

1696. in quibusdam circumstantiis diversum quid a prioribus habuerit, ut in rerum principiis fieri consuevit, ubi pro cujusvis arbitrato res in varias formas finguntur, donec successu temporis constantior norma stabiliatur, paucis referre necessarium duxi. Præcedebat elata cruce puerorum & puellarum innocens turba, quæ in honorem Sanctissimæ TRINITATIS dulcissima carmina modulando spectatores universos tenerrimo quodam devotionis affectu imbuebat; parvulorum agmen sequebatur P. Redemptor labarum Redemptionis portans: post hunc gradiebantur redemptæ mulieres proles suas in ulnis gestantes, viri demum redempti omnes alta voce alternatim Beatissimæ Virginis DEIPARÆ, Matris Redemptoris, laudes e precatoriis globulis (Rosarium vocant) persolventes. Hos excipiebat cœtus Religiosorum nostrorum, qui triginta erant numero, & notissimum ac devotum JESU NAZARENÏ simulacrum super pægma lucentibus cereis decenter ornatum in suorum medio humeris bajulabant. Agmen clausit devota utriusque sexus multitudo. Hoc ordine præcipuas urbis plateas transeuntes, postquam ad Colossum Sanctissimæ TRINITATIS in foro herbatio pervenissent, omnes simul substiterunt, ubi rursus P. Isidorus a Visitatione noster ad circumfusam, spectaculi causâ, populi multitudinem magna cunctorum Auditorum approbatione elegantem patrio idiomate dixit orationem. Demum Hymnus Augustino-Ambrosianus ibidem inter exquisitos phonscorum modulos fuit decantatus, consuetisque precibus absolutus. Deinde nubibus obducto æthere densa pluvia ex alto decidit, ac si ipsum coelum pias fidelium devotionis sensu eliquatas lacrymas imitari voluisset: unde tota processio, eodem, quò venerat, ordine in Cathedralem S. Stephani Proto-Martyris Basilicam, inde non longè distantem se ad modicum tempus recepit, donec aëri nativa sua serenitas redivisset, qua succedente omnes tandem in forma supplicationis ad nostrum cœnobium remeârunt.

Quidam heretodoxi convertuntur.

Regi Roman. nomina deducuntur.

VII. Hos inter redemptos septem fuere Lutheri, plures autem Calvinii dogmatibus a puero innutriti, qui hoc insigni charitatis opere commoti, & illustrati Salvificam CHRISTI veritatem maturius examinantes, fidem quoque Catholicam sunt amplexi; tres reliqui signa dederunt proximæ conversionis. Omnes tandem non contemnenda stipe in viaticum donati parentes & amicos revisuri, in patriam suam discesserunt. Nomina captivorum, e Turcarum servitute hac occasione liberatorum, inscripta sunt Serenissimo JOSEPHO I. Romanorum & Hungarorum Regi, eique pro hostimento nostræ gratitudinis oblata. Et sic quarta hæc Redemptio ad Sanctissimæ ac Individuæ TRINITATIS gloriam & honorem optato fine coronata fuit.

CAPUT XV.

Varia memorabilia hujus anni sexti & nonagesimi.

Imperfecta pars cœnobii Viennæ perficitur, & novitii admittuntur.

I. Spicilegium reliquorum hujus anni memorabilium eventuum. Sinituro primò occurrit structura nostræ Ecclesiæ Viennensis, quæ cum ob subsidiorum defectum lentius aliunde procederet, super-

superveniente postea graviore necessitate penitus ad tempus intermissa fuit; nonnulli enim e saeculo melioris notae adolescenter, dum Ordinis Institutum afflante DEO complecti discuperent, illis autem recipiendis numerus cellarum non sufficeret, eminentior aedificii pars, quae haecenus solum in magistralibus muris ruditer consistebat, ampliandae communi habitationi adaptata fuit, quatenus tyrones, quamprimum fieri posset, commoda haberent domicilia, in quibus spiritualis vitae rudimenta condiscerent. Atque hoc pacto veterani Patres futurae Ordinis successioni satis prospectum esse rebantur.

II. Ibidem memorato anno Liber, Ecclesiasticos Ordinis ritus in se continens, qui a nostris usitato vocabulo *Manuale* dicitur, postquam ex Hispano in latinum idioma translatus fuisset, tandem typhothetarum opera in lucem prodivit. Codex quoque, qui *Officia propria* Festivitatum & Sanctorum Ordinis nostri complectitur, eodem hoc anno typis Aghelianis excusus fuit, ut multiplicatis horum librorum exemplis multitudini fratrum quot annis magis accrescenti consuleretur.

Ordinis Manuale & officia propria typis mandantur.

III. Inter anni hujus infausta sequens eventus jure sibi locum postulat. Illaviae temere quispiam Ordinis tyrocinio se adjunxerat, corvus inter columbas, vestem, non vitam mutaverat dyscolus & refractarius; nullis amicorum precibus, contubernalium exemplis, nec Superiorum piis monitis ad meliorem frugem reduci potuit, sanioris disciplinae impatiens. Excusio tandem non post multos dies suavi CHRISTI jugo ad priorem redivit vitae licentiam, & contemptis salutaribus consiliis scelera sceleribus auxit. Nec tamen diu vindicem Divinae Nemesis manum effugit, sed paulo post in atrocibus flagitiis comprehensus, iusto DEI, hominumque iudicio, ut poenas criminibus commensas lueret, ad mortem damnatus, & ultimo affectus supplicio, corvis in escam cessit; idque in ipso juventutis flore, vix annos viginti natus. Nec novum hoc quis mirabitur, nisi qui hospes sit in Historiis; docuit enim frequens experientia, vocationem etiam qualemcunque temere deseruisse, raro bonum finem habuisse.

Vocationem deserentis supplicium.

Qui deserit vocationem raro bonum finem consequitur.

IV. Item apud Illavienses eodem anno recenter professis fratribus Collegium Philosophiae instituitur: Praeses vero hujus Coenobii P. Josephus a Sanctissimo Sacramento, qui a limine foundationis singulari religiosae conversationis exemplo praefecturam gesserat, cum subesse potius, quam praesse cuperet, quae erat insignis hujus viri humilitas, missionem flagitavit, quam tandem post iteratas preces ab Ordinis Majoribus extorsit potius, quam intravit, in cujus locum successit alter P. Josephus a JESU Maria, qui Viennae tyronum Magistrum haecenus egerat; hic cum ad suos Illavienses Fratres plenas paterni amoris litteras praemisisset, in principio mensis Novembris Collegii regimen est auspicatus. Has inter blandientis, interdum autem saevientis fortunae vicissitudines praesens annus saeculi sextus & nonagesimus ad finem decurrit.

Illaviae Philosophia praelegitur.

Collegii Praeses unus resignat, alter succedit.

1697.

CAPUT XVI.

Augustissima Domus Austriaca Viennæ Albo Confratrum nostri Sacri Ordinis adscribitur.

Nostræ Confraternitati adscribuntur Augustiss. Majestates.

I. **I**nsequitur annus CHRISTI millesimus sexcentessimus nonagesimus septimus, in cujus exordio sub hybernis frigoribus, quæ hõc annõ vehementius inhorruerant, & diutiùs asperitatem suam protraxerant, calor tamen pietatis in cordibus fidelium magis etiam exarsit, & inter frequentia domi consilia non vacabant foris nostri a negotiorum studiis. Accessit autem in ipso hujus anni ferè vestibulo insigne decus Ordini nostro, Augusta nimirum nomina Augustissimæ Domûs Austriacæ, syllabo confratrum Ordinis nostri addita; LEOPOLDUS siquidem I. Gloriosissimæ Memoræ Romanorum Imperator nativa propensione in omnem pietatem pronus, quæ ei non minùs agnomentum PII, quàm gestorum præstantia MAGNI peperit, ut Sanctissimæ TRINITATIS favoribus largiùs perfunderetur, Ordinis Trinitarii Confrater effici voluit. Nec privata sua erga hoc Divinissimum Mysterium devotione contentus, totam Augustissimam Domum, Stirpémque Suam ad id consilium suscipiendum permovit, quatenus TRIUNIUS DEITATIS Majestas, cujus se humilem servum alibi in publico urbis loco scripserat, consona Austriacæ Familiæ religione ampliùs, uberiùsque glorificaretur. Hõc igitur annõ die XXIV. mensis Februarii, quæ primam Quadragesimalis jejuniî Dominicam Ecclesiæ induxerat, Augustissimus Imperator Augustissimâ Dexterâ Nomen suum cum Tessera magno Confraternitatis nostræ Libro inscripsit; quam pietatem omnes, qui sub idem tempus ex Augustissima Stirpe & Progenie aderant, secuti sunt, ùt videre licet in peculiaribus ejusdem Libri foliis sequenti formâ.

Consiliõ & Industriâ.

LEOPOLDUS.

Fortunante DEO.

ELEONORA MAGDALENA THERESIA.

Amore & Timore.

JOSEPHUS.

Patrum Virtute.

CAROLUS.

Pietate & Charitate.

MARIA ELISABETHA.

MARIA JOSEPHA ARCHI-DUX AUSTRIÆ.

MARIA MAGDALENA ARCHI-DUX AUSTRIÆ.

MARIA ANNA ARCHI-DUX AUSTRIÆ.

II.

II. Hæc Magna Nomina in uno eodémque dicti Libri folio, elegantibus picturis & Cæsareis Insignibus ornato exarata conspiciuntur: in alio verò folio variis similiter picturis conspicuo parili pietatis ardore nomina sua scripserunt alii Augustæ hujus Stirpis Surculi, & imprimis quidem Serenissima D. ELEONORA Imperatoris LEOPOLDI I. Soror, Regina Poloniarum, & eo tempore Serenissimi CAROLI V. Ducis Lotharingiæ Vidua, ejusdemque Serenissimi Filii in hunc modum:

1697.

Inscribunt se
& cæteri Prin-
cipes, qui ad-
erant.

In DEO Solatium.

ELEONORA,

DEO Duce, Virtute Comite.

JOSEPHUS LOTHARINGIÆ PRINCEPS.

FRANCISCUS LOTHARINGIÆ PRINCEPS.

LEOPOLDUS DUX LOTHARINGIÆ.

CAROLUS DUX LOTHARINGIÆ.

Eandem pietatem ad hæc usque tempora nihil remissio devotionis studio Augustissima hæc profapia retinet.

III. Porrò candidum illud tegmen bicolore Ordinis cruce insignitum, quod scapulare vulgò nominant, tanquam genuinam & vetustissimam Tesseram Trinitariæ Confraternitatis Augustissimis Majestatibus, atque Serenissimis Confratribus, Sororibusque P. Joannes a Cruce noster singulari sanè felicitate consuetis ritibus imposuit. Fortuna hæc fuit, & gratia cui similis nemini ad illa usque tempora Religiosorum nostrorum obtigit, cum nullus ante ipsum gloriari potuerit, se hujusmodi officium Imperatori Romanorum exhibuisse; quâ gloriâ certè nulla major in terris Ordini potuit conciliari. Ex eo tempore statim illis quinque per annum diebus, in quibus pro recepta Ordinis antiqua consuetudine, atque Sedis Apostolicæ privilegio *Absolutio Generalis* Sacræ Religionis nostræ Confratribus impenditur, nostri Cæsaream Aulam accedunt, & inter solemnes comprecationes Augustissimas Majestates, Serenissimos Principes & Archi-Duces tanquam Confratres & Sorores Ordinis nostri omnium bonorum operum, Sacrificiorum, spiritualium exercitationum, laborum etiam pro redimendis captivis susceptorum, aliorumque rectè factorum & meritorum, quæ per DEI gratiam in Ordine nostro fiunt, juxta Privilegiorum Apostolicorum tenorem, ac Sanctæ Sedis Apostolicæ dispositionem participes efficiunt ad Sanctissimæ TRINITATIS honorem & gloriam.

Imponitur
Scapulare te-
gimen.

Absolutio
Generalis im-
penditur.

C A P U T XVII.

Ilavienensis nostri Collegii visitatio, loci ejusdem incommodis consulitur. In conflagrationis ibidem periculo mira DEI Protectio.

I. Ineunte Vere, cum hybernum tempus rigorem suum jam remississet, & Cælum mitiori aëre nostrum hemisphærium

Ilavien-
Collegii visi-
tatio.

1697. exhilarasset, P. Josephus a Matre DEI Commissarius Generalis, & Viennensis nostri cœnobii Minister Collegium Illaviense secundum Ordinis statuta visitare decrevit, quò cum exeunte Aprili pervenisset, ut spirituali fratrum suorum profectui consuleret, singulos cœnobitas singillatim accersit, ut eorum candida relatione disceret, quid in hoc loco corrigendum, quidve stabiliendum foret. Comperta verò eorundem religione, ac pietate impensè illos est cohortatus, ut in via salutis constanter persisterent, & ad perfectiora se extendentes in omni virtutum genere magis etiam se exercerent, sermone ad hunc finem usus efficace, prout ad cuiusvis genii aut virium diversitatem opus fuit. Domesticis deinde negotiis in discussionem adductis reperit præter alias plures molestias, quæ regularis vitæ disciplinæ incommodabant, summam loci difficultatem; illa namque habitatio, quam religiosi incolebant, temporaria solum fuerat, videlicet usque dum alio in loco monasterium construeretur. Stabat in vicinia vetus castrum ob ruinas, squalorem & situm adeò deforme, ut reputaretur prorsus inhabitabile, foricum, glirium & vespertilionum tutum receptaculum, quod ingredientibus movebat horrorem, insuper & nocturnis lemurum ac spectrorum tumultibus infame passim ferebatur. Cæterum quia locus intra oppidum struendo monasterio aptus nullibi reperiebatur, putabant aliqui, ædificium cœnobii in proximam camporum planitiem esse transferendum; sed & hinc quoque absterrebant pericula grassatorum, quibus locus ab oppido parum remotior expositus manebat, atque adeò vel solo situ rapaces latronum manus ad opulentam prædam invitabat. Acuebat timorem, quòd sub idem tempus collectitia perditorum hominum turba cum suo duce diceretur inter nemorum recessus latitare, viatores tensis insidiis aggredi & spoliare, plerosque interimere, per omnem viciniam in ditiorum ædes grassari, parœcias nocturno tempore effractis postibus perrumpere, & æruscandi causâ homines exquisitis tormentis subjicere. Quid autem de hoc solitario conventu fieret? si populus in seditionem concitaretur? si tumultus & bella orirentur? quæ mala in hac regione non sunt infrequentia; quod etiam clanculum per ora hominum circumferebatur, & quemadmodum flamma non procul abest a fumo, ita post paucos annos hunc rumorem subsecuta sunt prælia, pluriùmque cædes: igitur nunc eligendum esse, quod fuisset prævidendum. Tot difficultatum involucris præsentis questionis status erat circumseptus.

Vetus castrum inhabitabile.

Pericula ob grassatores & imminentiâ bella.

Insuperabiles aliæ loci difficultates.

II. Curâ deinde ad Religiosorum habitationem conversâ, P. Visitator, cum singulos domus angulos perlustrasset, suismet oculis vidit ingentes ærumnas, quibus singuli in hoc malè materiato domicilio conflabantur. Satis autem agnoscebat, fieri non posse, ut eas sinè aperto sanitatis detrimento, imò & vitæ discrimine diutiùs toleraremus; siquidem Ordini cognata paupertas, aliæque austeritates malum augebant, & hyberno præsertim tempore exitium nobis intentabant. Nam præter extimos parietes cætera tignis, tabulisque compacta vetustate & carie fatiscebant, frigoribus undi-

1697.

undique pervia ſic, ut quandoque noctu lumen in menſulis ventorum afflatu extingueretur. Quocunque ſe quis verteret, præter alias perpetuas incommoditates exiguum aut nullum reperiebat adverſus gelu munimen. Quamvis enim P. Præſes lignum affatim ſuppeditaret, totaque die continuè fornax arderet, & ſæpè ad inſtar candentis ferri exardeſceret, frigus tamen juxta parietes prædominabatur, & fenestræ die noctuque glacie obductæ rigeabant. Obſonium e foco in triclinium patellis delatum, ſubito calorem remiſit, potus inter edendum vertebatur in glaciem, cujus cruſtas dentibus comminuentes (dictu mirabile) potum maſticare, ac mandere potiùs, quàm bibere videbatur. Vix dici, minus autem credi poteſt, quantas calamitates aliquot menſum decurſu habitantes ibi pauperes CHRISTI invictò animò pertulerint. Nòrunt, qui etiamnum inter vivos agunt, & miſerias illas coràm intuiti fuerunt, me nihil per exaggerationem ſcripſiſſe, & fortaiſis parcius, quàm ærumnarum magnitudo poſtulabat, ejus loci difficultates enarrâſſe.

III. Cæterum licèt nobis omnia adeò anguſta & incommoda eſſent, nihil tamen de conſueto Collegiorum rigore remittebatur, aut ratione quavis indulgebatur: tertiâ poſt mediam noctem horâ, cum vix quatuor vel ad ſummum quinque horis corpus neceſſariò ſomnò refocillâſſent, de ſtrato ſurgere, & codicibus incumbere adigebantur omnes, nulla proficiente tenellæ juventutis, aut diurni laboris excuſatione. Divinæ ſolum gratiæ & Clementiſſimæ protectioni Numinis tribuitur, quòd in tanta vitæ auſteritate nemo noſtrum occubuerit, quinimò neque graviter decubuerit, ſani omnes, eſſi vultu non nihil palloris præferrent, conſtanter permanſerant, parati plures pro DEO & ſacra Religione labores & ærumnas tolerare. Nemo molliter ingemuit, nemo ad ſæculi illecebras reſpexit, nemo in decurrendo virtutis ſtadio ſegnius evaſit, tam magnò carnis edomandæ deſideriò omnes æſtuabant, DEO vires cœleſti munere mirabiliter ſuppeditante, qui athletas ſuos tantò copioſius ſupernis confirmavit deliciis, quantò magis illos avulſerat a terrenis commoditatibus.

Regularis obſervantia in pleno rigore.

IV. Et fanè prodigio ſimilis fuit aliquo in caſu luculenta Superùm tutela, ut nunc narrare aggredior. Kalendis Februarii, in ipſo pervigilio feſti *Candelarum*, ſive DEIPARÆ Virginis Purificatæ ex fratribus quidam vitam activam profeſſus eadem noctis horâ, quâ cæteri Religioſi lectulos ſomni cauſâ petebant, grandius conclave, Collegarum habitationi proximum, quod *viride* antiquitus nominabatur, pertranſire neceſſe habuit. Servabantur ibidem præter alia utenſilia candelæ, quibus adhærebat arcula, in quam reponebantur deſſuvia candelarum, quæ hîc de ſebo, ſeu boum pinguedine plaſmantur. Ex hac arcula dictus frater minutam candelæ particulam deprompſit, ut eâ accenſâ lucem haberet, ne alicubi in tenebris impingeret. Negotiò abſolutò, dum in reditu idem conclave perambulabat, oris flatu lumen reſtinguit, & candelæ reliquum in eandem arculam, ubi ſebum collectum erat, projicit, ac deinde frigoris acrimoniâ victus feſtinanter in ſuam

Maniſeſta Numinis protectionis referuntur.

1697. cellam contendit. Sed dum candelam, quam extinctam putabat, inconsultè projecit, in ipso jactu lychnus, etiamnum scintillans, a motu & ambiente aëre, quasi anhelitu adjutus, pristinum ignem concepit, & flammula resuscitata fuit, fratre id minimè advertente. Cæteri quiescebant jam omnes absque ulla sinistri alicujus eventus suspitione, vel cura. Nec mora: ignis in sebo alimentum nactus protinus vim suam exercere, & in ipsam ligneam capsam, tanquam aptissimum incendii pabulum grassari. Comburitur itaque arcula, vicinæ verò candelæ, quæ in usum longi temporis denso ordine ibi asservabantur, flammæ calore liquefcunt, & defluunt. In cineres redactâ arculâ (quæ plus damni dedisset, nisi propitiâ fortunâ in muro stetisset) ligneum tamen tabulatum, olim pro musicis ad exhilarandos convivas constructum, quod supra combustam arculam prominebat, intactum permansit, nisi quòd fumus atra fuligine illud undique obduxerit. Carbo- nes tamen exustæ arculæ in pavementum ligneum delapsi haud paulò plus damni & periculi creaverunt; pavementum enim candelarum pinguedine largè perfusum ignem facillè concepit, flammisque circumfusum sebum avidè lambentibus, totum conflagravit. Huic subjecti erant lignei gradus, qui viam ad equile forinsecus pandebant. Ad hos quoque flammæ deciderant & carbones; sed, quod mireris, inter fœnum & stramen, gradibus instratum, ardentes adhuc manè carbones innoxii subsisterunt; sopore nocturno Religiosis ex diurna lassitudine ita oppressis, ut nemo eorum fumi nidore expergisceretur, aut immane periculum adverteret. Ante auroram, dum fratres horâ consuetâ a somno excitantur, fortuitò contigit, ut quidam ex nostris idem conclave pertransire vellet. Lucebant adhuc in tenebris ad terrorem ardentes carbones & pavimenti exustum foramen figurâ sphericâ hiabat, scintillæ verò super inferiores gradus ligneos ad equile inter fœnum & stramen jacebant indemnes. Ad ignis periculum Religiosus ille attonitus in amphoris allatâ aquâ restantes carbones extinxit, atque hac ratione ulteriori periculo obicem posuit. Misericordia Domini fuit, quòd ea nocte non omnia conflagraverint, aut gravius nullum damnum acciderit. Profectò ex tot periculorum indiciis, quæ sub ortu diei clariùs conspeximus, si unquam aliàs Divini Numinis, Divæque Virginis DEIPARÆ protectio patuit, quæ quidem in hoc Marianæ Solemnitatis pervigilio tantò evidentiùs resplendebat, quantò tectiùs erat discrimen. Laudes sint Altissimo DEO Protectori nostro debitæque pro tutelæ beneficio gratiarum actio.

C A P U T XVIII.

Dum agitur de Illaviensis cœnobii in alium locum sive civitatem translatione, mirabiliter succedit veteris ibidem castri Donatio. Cœnobium construi cœptum subito tumultu interturbatur.

Confilia de
transferenda
Illaviensis
translatione.

I. **I**gitur cùm P. Commissarius Generalis sollicitudinum pondere pressus in varias abiret cogitationes, qua ratione, aut
mo-

1697.

modo tot malis opportunę mederetur, statuit aliorum consilia, ut securius in hoc perplexo negotio procederet, singillatim exquirere. Atque in hunc finem P. Pręsidentem Illaviensis Collegii secum Viennam adduxit, ad quem, velut immediatum Superiorem, de jure pertinebat quęstionem proponere, ac statum rei edocere. Coactō Patrum, ad hanc causam decidendam peculiariter electorum, conciliō istud pręcipuę in deliberationem venit, an Illaviensis Fundatio propter multas loci & sitūs difficultates, ac deinceps complura emerfura incommoda Posonium Hungarię civitatem esset transferenda? Id suadebat imprimis locorum propinquitas, cū Vienna Posoniō vix unius diei itinere dispescatur. Accedebat ad statumen hujus opinionis Posonii nobilitas, tanquam Urbis Libere Regięque, populō refertę, Tribunalibūs, Magistratibūs, aliisque plurimīs titulīs inclytę, ut proinde omnes ferę in hanc sententiam manibūs, ut ajunt, pedibūsque concesserint. Unus duntaxat repertus est, qui contrarię opinionis patrocinium susciperet. Hic itaque multis rationibūs persuadere conatus est, Conventum Illavię non esse dimovendum, cū Posonii fundatio novi cęnobii haud difficulter impetrari queat. Hujus licet clara esset auctoritas, unus solūm ei adhęsit, sub hac tamen conditione, si alterius Conventūs Posonii certior spes affulgeret. Reliqui, quod crederent, difficilius esse foundationem in hac urbe impetrare, quā ejus spe se lactare, in priore sensu suo perstiterunt. Veruntamen cū decretoria hujuscemodi negotiorum resolutio secundū Ordinis constitutiones ad nostrum Generale Definitorium de jure pertineat, eō scripserunt, longaque epistolā rationes in utramque partem accuratę exposuerunt, ut Patres Definitores Generales plenam & perfectam hujus causę haberent cognitionem. Nemo dubitabat Definitorium Generale Conventūs translationi facilę assensurum.

II. Sed, O! mira Superūm Providentia. Dum ferę omnes eō contendunt, & validissimīs rationibūs evincere conantur, ut fundatio Illaviensis Posonium transferatur, DEO, ut pię creditur, conatus intercipiente (ille namque corda hominum pro libitu regit, eorūque consilia, ubi, & quādoque sibi placet, novit avertere) omnia alia protinūs evenerunt; eadem siquidem die, quā Patres opinionum varietate maximę inter se depugnabant, ope cęlesti affulgente rei status mirabiliter immutatus fuit; cū enim mensibūs duobūs, & quod excedit, a Definitorio Generali expectandum esset responsum, idem P. Pręsidentem Illaviensis, suo satisfacturus muneri, cogitavit ad hoc tempus interim Illaviam reverti: prius tamen, ut par erat, invisere voluit, & officiosę venerari Excellentissimum Comitem Breünerum Compatronum nostrum, eidęque sua obsequia deferre, ut si fortę quid suis Illaviam imperandum occurreret, sibi eō properanti posset insinuarere. Pater ad Comitum alloquium admissus singularis benevolentię signis excipitur: peractis salutationum officiis Comes sciscitatur, num brevi Illaviensis monasterii fabricam esset inchoaturus? Cui Pater respondit, se quidem impendiō ejus rei desiderio tangi, sed

Repente mutantur consilia.

1697.

cùm aliorum Patrum, ex quibus ille se minimum profitebatur, sententia huic proposito adversaretur, sibi integrum non esse ab eorum voluntate desciscere. Quid igitur, replicat Comes, intendunt Patres? Ad quod P. Præses, ut res erat, candidè reposuit, Foundationem, inquit, illam Posonium transferre volunt, atque ibidem in situ commodiore Monasterium stabilire. Inexpectata hæc prorsus fuit Comiti responsio, & peregrina novitas, utpotè, cui nihil magè in votis erat, quàm ut Patres nostri Illaviæ firmum domicilium figerent, cœnobiùmque construerent. Ergo dum Comes perplexus hæsitat, & meditabundo similis aliquamdiu conticescit, P. Præsidi Numinis, ut creditur, inspirantis Clementiã egregium consilium in mentem venit, de quo ille prius nunquam cogitaverat, sed neque tunc se consecuturum speraverat: ne tamen bellam adè occasionem muginando negligeret, Comiti in hunc modum, utut res etiam cederet, suam mentem aperuit: Excellentissime Domine Comes, nonnè magnæ prærogativæ, felicitatis, atque privilegii habendum esset locò, si quis Princeps aut Dynasta in ipso suo domestico palatio possideret Religiosorum cœnobiùm, in quo Divinæ persolverentur laudes, & continuo pro ejus salute, ipsiusque Familiæ prosperitate DEO preces funderentur? Cui Comes: Exemplum hujusmodi est ignotum mihi, opinor autem, id difficilè posse contingere. Ad quæ Pater insignem illam Cordubensis Philosophi sententiam argutè retorsit, atque ex ea sermonem suum ità pertexuit: *Multa, non quia difficilia sunt, non audemus, sed quia non audemus, difficilia sunt. Si veterem arcem Illavia situ & squalore indies magis in ruinas vergentem Vestra Excellentia nobis cedere auderet, mihi baudquaquam esset difficile illam in elegans monasterium transformare, ubi Religiosi pro salute Excellentie Vestrae, totiusque Nobilissimæ Stirpis temporali ac æterna felicitate Divinam exorarent TRINITATEM.* Et alia, quæ ad hanc rem facere videbantur. Hæc propositio Comiti magnopere placuit; jussit itaque confestim Excellentissimam conjugem suam accersi, quæ, cùm in ejus conspectum venisset, & rem intellexisset, ut & ipsa quoque nos Illaviæ retineret, in eandem protinùs abivit sententiam. Nec post multa verba parili consensu Excellentissimi Comites in singularis favoris argumentum P. Præsidi, plusquàm ipse petierat, aut sperare ausus fuerat, illam veterem arcem cum contiguis fossis, & vicino Dominorum horto liberaliter donaverunt. Iste verò lætus in Conventum reversus, Patribus hilarè animò exposuit, quæ nunc primùm a Comitibus audiverat. Mirabantur omnes, & inopinatò nunciò attoniti, vix, & ne vix quidem præ gaudio se capere, aut credere poterant, sibi tam insigne beneficium obtigisse. Evanuit tunc subitò discrepantium sententiarum conflictus, & omisiss ad Definitorium Generale litteris, in eandem Donationem prona univerforum suffragia concesserunt. Sequenti luce P. Commissarius Generalis duos Religiosos, videlicet P. Josephum a Sanctissimo Sacramento, qui annò elapsò, ut superius retuli, Illaviæ Præsidis munus resignaverat, & apud laudatos Comites ob vitæ sanctimoniam,

Seneca Epist.
104.

con-

conceptamque de ipsius præclaris virtutibus existimationem plurimum gratiã valebat, & P. Isidorum a Visitatione, primum ex Alemanis professum, nec non sub idem tempus in nostra Ecclesia Viennensi Concionatorem ad prædictos Comites ablegavit, qui totius Ordinis nomine debitas pro tanto munere persolverent gratiarum actiones. Hos Religiosos nostros Excellentissimi Comites benevolè exceperunt, & promissæ arcis donationem plurimís verbis confirmârunt.

III. Porrò ne feliciter, & benè cœptis mora in perficiendis periculum crearet, aut cunctatio, ut fieri assolet, nova produceret impedimenta & obstacula; donatio enim huic innitebatur conditioni, si super arcis ruinas cœnobium construi possit, Pater Præses præcipitato itinere Illaviam contendit, ut arcis illius statum sedulò exploraret, & quid illa rudera congeries utilitatis polliceretur, præsens cognosceret. Posonium pertransiens hominem investigavit artis Architectonicæ peritum, eumque secum Illaviam abduxit, cujus operã in hoc negotio uteretur. Inspectis igitur muris, consideratis ruinis, lustratisque fundamentis, quid valeant? quid ferre recusent? aut quem usum novo ædificio exhibere possent? quid removendum? quid superstruendum? ad libellam & artis regulas sollicitè discutitur. Diebús omninò non ampliùs quinque veteris fabricæ, & novi superstruendi cœnobii, diversis, ut mos est, signis & coloribús ab Architecto celeriter confecta fuit Ichnographia. His peractis Pater, ratus ferrum esse cendum, dum calet, & omnem moram bonis successibus perniciem afflare, cum eodem Architecto, alteroque Religioso in societatem viæ assumpto rursus Viennam properavit; maluit enim vir impiger ipse, quod inceperat, negotium perficere, quàm alterius periculo rem maximi momenti committere. Ichnographicam ædificii descriptionem secum adfert, & alterum Comitum alloquium non gravatè impetrat, elucubratam Illaviensis cœnobii fabricam in ichnographicis tabulis exhibet, ac minutim exponit, quæ diruenda, quæ superstruenda, & quæ funditus sint excitanda. Omnia ista Comitibus probabantur, & quia hæc delineatio non magnos sumptus exigebat, Patris laudabant industriam, qui tantò compendiò utriusque partis œconomix consuluerat; hóc namque pacto Comites ab alio, ut convenerat, situ assignando eximebantur, & arx indies magis ruitura ædificabatur in cœnobii formam, aliàs *ad Kalendas Græcas*, ut cum Octavio Cæsare loquar, restauranda. Sic demum faciliùs Comites voto suo, nostroque factum iri satis arbitrabantur.

IV. Per Quatriduum tota res sæpiùs in examen vocabatur, & cum prudentibus ac rerum peritissimis de eadem consultabatur, donec omnes, quæ suboriri poterant, difficultates complanatæ fuissent. Ad perpetuam igitur stabilemque Donationis memoriam conceptis verbis, & insertis ultro citroque pactis Litteræ Donationis confectæ, signatæ & expeditæ fuerunt die XXX, mensis Maji, felici auspiciò in festo S. Felicis Papæ & Martyris, quarum formam nunc subjicio:

Ex veteri arce conventus idea formatur.

Sueton. in Octav.

Litteræ donationis compesciuntur.

1697.

Quandoquidem ad tenorem istius cum Admodum Reverendis Patribus Sanctissimae TRINITATIS de Redemptione captivorum initi & celebrati contractus Eisdem locus pro adificanda Ecclesia, exstruendo Conventu & horto excolendo commodus & congruus dandus & assignandus esset, commodior autem, securiorque alius Arce interiori antiqua Illavia vix reperibilis; hinc ad majorem DEI gloriam eandem in sua circumferentia in Conventum efformandam, Ecclesiamque illi annectendam una cum horto Arci praedicta contiguo damus & assignamus, reservatis tamen pro usu, necessitateque nostra, Posterorum nostrorum fossatò cellariò, granariò, & fonte seu puteò, qui juxta conceptum Architecti Arci interiori minùs deservire nequiret, hinc mentionati Reverendi Patres aliis suis sumptibus pro usu Dominorum in arce exteriori fodiendum & exstruendum promiserant, seseque obligant, horum vigore & testimonio, manentè caterùm primævo cum Patribus Reverendis factò contractu in omnibus suis punctis & clausulis inviolabiliter servandis illaso & illibato. Vienna 30. Maji Anno 1697.

(L.S.) Sigefridus Christophorus Breüner.

(L.S.) Maria Barbara Breünerin.

Eine Geböhrne Breünerin.

Ad Illavien-
sis cœnobii fa-
briam omnia
disponuntur.

V. Hæc uno mense feliciter peracta, imò paucis diebus præter omnium expectationem obtenta fuerunt, quæ multis annis aliàs haud sperare potuissemus. Et ô rem miram! Eo tempore, quo nostri de Illaviensis cœnobii structura aut translatione disceptabant, Divinâ factum est Providentiâ, ut ibidem paulò post dimidium cœnobium, & quod superest, jam constructum viderent. Nemo erat, qui tam subitam rerum mutationem non aspiceret tanquam opus Dexteræ Excelsi, ut proinde hæc Donatio in omnibus Religiosis, primò Viennæ, Illaviæ deinde inenarrabile gaudium excitaverit, eosdemque ad ferventiùs persolvendas Sanctissimæ TRINITATI laudes & gratiarum actiones excitaverit. Nihil aliud jam restabat, nisi manum operi admovere, nec erat, quod ad auspiciandam Illaviensis cœnobii structuram primum inclinatumque Patris Præsidis animum remorari posset. Viennæ igitur sarculis, ligonibus, bipaliis, & arietibus ad demoliendos inutiles parietes, ac omni reliquo muralium instrumentorum apparatu coëmpto Pater ad opus incipiendum confestim Illaviam properavit, eoque V. Junii pervenit, quem paulò post subsequutus est Architectus magnam operariorum manum secum adducens. His Illaviam delatis, Donatio veteris Arcis promulgatur, & quia novi cœnobii ædificium propedièm inchoandum erat, jubetur, ut celerius removeantur impedimenta; Arx enim tota repleta fuit oppidanorum utensilibus, quæ majoris securitatis ergo huc

com-

comportaverant. Cunctis itaque indictum fuit, ut rebus suis intra breve tempus prospicerent; nam si ultra præfixum temporis terminum cunctarentur, culpæ suæ imputarent, si quid aliorum abstrahi contigerit. Ergo die X. Junii volventis anni septimi & nonagesimi multorum manibus operi datur initium, & imprimis quidem, quæ obstabant, removentur, labantia tecta solvuntur, & dejiciuntur, ut incolæ, qui magnâ socordiâ sarcinarum suarum asportationem hæcenus distulerant, cum rem jam non fictè agi viderent, serio de illis transferendis cogitare cœperint, ne eorum utensilia direptioni paterent. Concurrit proinde ingens agrestium turba ex omni vicinia, oppidani, paganique, arcas suas & sarcinas tollunt, totamque arcem impedimentis evacuant. Spectatu dignum erat & jucundum; visa namque refero, quo ardore omnes fatigabantur. Impellebatur unus ab altero, alii per conductos bajulos accelerato gressu sua efferebant, alii quidpiam trahebant, aliiolvebant aliud; grandis inter confertam multitudinem erat vociferatio, strepitusque res suas repetentium; hinc & inde operantium concursatio, stridor, fragorque, dum suo quique munere perfunguntur. His igitur impedimentis sublati colonetæ acrius labori incubuerunt, dejectisque veteribus parietibus, aliisque a sitis squalore repurgatis nihil in se desiderari passi sunt, quò minus structura celeri progressu consummaretur, & arx illa intra breve tempus diversam a priore formam indueret.

VI. Verùm dum cæmentarii in opere maximè fervent, novosque parietes veteribus substituunt, subortus repente tumultus ædificationem sufflaminavit. Sub idem namque tempus in superiori Hungaria, quibusdam res novas molientibus, data & quaesita occasione, ex parva scintilla non parva seditionis flamma prorupit, cui nî maturè prospectum fuisset, multo cruore incendium extingui non potuisset, ideoque Illaviæ, & ubicunque hujus seditionis fama increbuerat, omnes magna consternatione percussi trepidarunt. Plerique operariorum nostrorum indignæ mortis metu sunt dilapsi, cessatum ab ædificatione, & quæ moveri poterant, in loca munitiora deportata fuerunt. Quintâ Julii Fratrum nostrorum pars Trenchinium dimittitur, alii trans Vagum fluvium jussi sunt migrare ad arcem Leoninam, sive Leonis Lapidem, vulgò *Oroslankam* dicunt, quæ in altissima rupe de ipsis rupibus olim excavata & fabricata fuit, P. Præsidi cum uno alterove Religioso Illaviæ subsistente, donec quid ulterius sit agendum, res ipsa doceret. Non tamen diu duravit hic turbo, ut usavenit in repentinis motibus, aut tempestate; nam Cæsareæ cohortes ad discrimen propulsandum celerius, quàm factiosi credidissent, congregatæ ulteriori plebis defectioni aggerem opposuerunt. Sic malum in herba succisum est, & regione pacata nostri Illaviam reversi fuerunt, ibidemque intermissam tantisper cœnobii structuram novo fervore urgere cœperunt.

Exorta seditione opus turbatur.

Ædificatio regione pacata assumitur.

1697.

CAPUT XIX.

Illaviensis Arcis & Oppidi succincta Topographia.

Arx Illavien-
sis olim mo-
nasterium
Templari-
um.

Exiit munimentis.

Fisco cedit,
et inde Breü-
nerianis Co-
mitibus.

Veteres arcis
inscriptiones.

S. Augustinus
Lib. de civ. D.

Inscriptiones
rectius Ordinem N. designant.

I. Vetus Illaviense Castrum, quod hodiè a nostris inhabitatur, antiquitùs, ut fertur multorum traditione, monasterium sive statio fuit Equitum Templi. Idipsum rudera testabantur, quæ in loco, ubi nunc coenaculum constructum est, cujusdam non ignobilis templi vestigia exhibebant. Postquam verò in Viennensi Galliae Concilio instante Philippo Pulchro Francorum Rege a Clemente V. Pontifice Ordo eorundem proscriptus fuisset, varios successivis temporibus Illavia Dominos habuit. Subinde quòd receptaculum hostibus præberet, Arx Cæsaris jussu a Strasoldo Comite subjecto pyrio pulvere quibusdam in partibus, quæ obsidentibus moram injicere potuissent, diruta, convulsisque munimentis ad defensionem inutilis effecta est. Retinet tamen etiamnum talem statum, ut subitaneas hostium incursiones & tumultuarios assultus fossarum sepimentò eludere queat. Ad extremum tota ditio Illaviensis Regio ærario sive Fisco cessit, unde eam sibi cum reliquis latifundiis Comites Breüneriani compararunt, qui illam nunc hæreditario jure possident.

II. Supra majorem Arcis portam versus meridiem, quâ ponte sublicio trans fossam aditus pandebatur, legebantur nonnullæ inscriptiones uncialibus litteris in pariete exaratae, quæ, ut apparet, ex Libro Meditationum S. Augustini Episcopi Ecclesiæ Doctoris, mutatis tamen nonnihil verbis depromptæ fuerunt, videlicet: *Magna est mea injustitia, satis verò major Redemptoris Justitia.* Item ibidem in alio loco: *Quantò superior est DEUS homine, tantò inferior est malitia mea ejus bonitate.* Ac iterum: *Quid enim deliquit homo, quod non redemerit Filius DEI factus homo.* Et demum:

M. D. XCII.

DAVID PSAL. L.

*Nunc tibi nulla magis cordi sunt sacra, nec ullum
Gratiùs est animâ se cruciante sacrum.*

Quis inscriptiones istas conceperit, obscurum etiamnum manet, ac ambiguum; si tamen ariolari licet, arbitror, ea ex calamo cujusdam Sectarii profluxisse, qui, ut tantò majorem peccandi licentiam sibi aperiret, hæc verba in reprobum sensum detorsit, ut sauciam, latrantemque conscientiam suam horum verborum intuitu, velut objectâ quâdam offâ placaret, cum sæpè hujusmodi verba inter pocula ructare soleant illi, qui majorem vitæ licentiam affectantur. Non tamen difficilè admodum, aut operosum erit, ex his ipsis verbis in meliori sensu acceptis omen eruere, quò licèt scriptor eorum nihil minùs cogitaverit, portendebatur, arcem hanc aliquando in Domicilium Ordinis Sanctissimæ TRINITATIS de Redemptione captivorum conversum iri; in prioribus namque sententiis crebriùs *Redemptionis* mentio occurrit. Dyctichon autem illis verbis subjectum *rigidioris vitæ* vaticinium censerip

potest, quorum utrumque nunc in illa domo vel maximè floret. Non libet tamen variis conjecturis, quas aliquis non immeritò ingeniorum equuleos nominare posset, cerebrum torquere, cum inscriptiones illæ nova succedente structura pridem sint abolitæ. Satis est earum memoriam aliquammodo conservasse.

III. Cæterum Illavia & arcem exteriorem habet, quæ versùs Meridiem procurrens eadem ex parte nostrum cœnobium ambit. Colliculo adhæret in situ commodo & peramœno; sectis lapidibus innititur, ne exundantis fluvii Vagi vehementiâ subruatur. Domicilium hîc est Comitum Breünerianorum & eorundem successorum, dum Illaviæ subsistunt. Frequenter ibidem ob loci commoditatem celebrabantur Nobilium Virorum congressus, sive de publicis negotiis agendum, sive de partitione communium onerum tractandam esset. Oppidum autem ipsum nec spatiosum admodum, nec angustum est, centum circiter domos suò gremiò complectens. Unicum duntaxat Templum Parochiale obtinet. Incolæ hujus loci moderno quidem tempore Catholicam fidem profitentur, quamvis non desint, qui eandem cum Luthero insaniam insaniant. Episcopatus Nitriensi subest, si jurisdictio Ecclesiastica spectetur. In politicis verò Comitatus Trenchiniensi paret. Paucis: Oppidum est non incelebre, civibus frequens, & jure municipii gaudens, distatque Viennâ Septentrionem versùs quinque circiter & viginti milliariis germanicis. Residet autem in amœna planitie, non multum tamen montibus remotis, quos nemora, dum per saxa licet, coronant, ideoque aère saluberrimo perfunditur. Castrum, eique vicinum Monasterium Ordinis nostri a longè viatorum oculis se objiciunt, camporum latè patentium, & interfecantis fluminis cursus, subinde agris infertæ villæ, Nobilium prædia magnificum ad oblectationem intuentibus præbent spectaculum. Ab Oriente & Meridie Vagò, *Cusi* antiquitus, fluvio alluitur, qui ex asperrimis Liptoviæ & Arvæ montibus, in quibus hyems diutiùs regnat, non magno fonte natus scaturit, niviumque liquefactarum & crebriore rivulorum accessione auctus latum alveum implet, copiosâ tamen in fundo arenâ saburratus, versicolores etiam lapillos gratò naturæ ludibriò effictos ostendit. Unda ejus est admodum limpida, trutisque gratissima, quæ insolita magnitudine ejus undas percurrentes piscatoribus haud parvum quæstum præstant. Non stagnat in uliginosas paludes, unde aër vaporibus aut tetrîs exhalationibus posset contaminari; sed rapaciori cursu & tortuoso flexu vagatur, unde & a vago cursu suo nomen accepit, *Vagus* dictus. Tandem post varias ambages haud procul Comaromiò e regione Gutte oppidi obvium Danubii brachium amplectitur, ubi mutato nomine *Vago-Danubius* dicitur, donec eundem cum Istro alveum efficiens ad Pontum Euxinum procurrat. Vinum regio non progerminat, ex vicinia tamen plaustris advehitur non magno sumptu, nec fatigiò; illius defectum apud egentiores abundè supplet cerevisia, zythum latinè dixeris, quo potus genere omnes ferè Nationes Septentrionales uti consueverunt. Linò frequens terra

1697.

Exterior arx.

Templum
Parochiale.

Vagus fluvius.

Potus Cere-
visiæ.

1697.

Kortensia.

feritur, foeminarum potissimum in frangendo frutice cura & labor, unde in domesticos usus & confluendum lucrum sat amplius est proventus. Pomariis per viciniam ornatur, quorum fructus exquisiti saporis de salubritate magnoperè commendantur. Cætera demum ad sustentandam humanam vitam copiosè suppetunt, non quidem ea, quæ Sybaritanas delicias ministrant, verum quæ ad agendam tranquillam a morbis ætatem sufficiant hominibus non nimum delicatis.

CAPUT XX.

Pozonium Hungariæ civitatem Ordo inducitur.

Desiderium
Ordinem Po-
sonium indu-
cendi,

I. **S**Tabilia in hunc modum, ut præmisimus, solidis basibus Illaviensi Fundatione cura successit Patribus, qua ratione Ordinem nostrum Pozonio implantarent. Id pridem in votis erat, quòd hæc urbs Regia, Liberâque, nec non Austriæ contermina, & post Budam a Turcis expugnatam Regni Hungariæ Metropolis habeatur. Acuebat cupiditatem, quòd hæc Regia civitas Ordini per eximios fautores non pauca sponderet emolumenta. Patres igitur facti supplices Eminentissimo Cardinali Kolloniczio Archi-Episcopo Strigoniensi & Regni Hungariæ Primati, singulari affectu nobis addicto, petierunt, ut facultatem novi in hac urbe cœnobii condendi nobis benignè impertiretur, illudque suò subsidiò foveret, ac proveheret. Equidem Sua Eminentia jam dudum structuram novi alicujus cœnobii Ordinis nostri intra limites Regni Hungarici parturierat, & adultâ benevolentia diu in hoc proposito animum obfirmaverat, nolebat tamen, ut id Pozonii confurgeret, sed Scalicii ad Moraviæ confinia in quo loco Ecclesia ministris vacabat; quam proinde nobis adjuncto monasteriò tradere constituerat. Ast cum prægnantibus aliis negotiis identidem distineretur, executionem illius rei in tempus magis opportunum differebat; satis esse ratus, si nobis interim domicilium præberet, reliqua seriùs aut citiùs fierent, parùm interesse putabat.

Domus ad
tempus Pozo-
nii nobis con-
ceditur.

II. Verumenimverò cum Patres assiduè precibus Pozonii fundationem urgere non desisterent, Eminentissimus Cardinalis, ut eos de sua voluntate securiores redderet, illisque simul quacunque ratione posset, gratificaretur, hanc telam orditus est; Domus erat Pozonii, eadèmq; Diversorium publicum sub signo *Coronæ*, quam ante semestre pro quatuor millibus florenorum in censum commodatis ad instar hypothecæ receperat. Domus ista occasionem dedit supplicantium votis obsequendi: hanc itaque nobis per quadriennium (ad totidem namque annos domus in hypothecam fuerat suscepta) inhabitandam tradiderat, pollicitus, interim se provisorum, ut rectè omnia constituentur, & pro nostro commodo aptè transigantur. Hæc ore duntaxat prolata nullo dicebat egere securitatis instrumentò. Solùm proinde ad œconomum suum sive Bonorum Archi-Episcopaliū Præfectum, &

ad

ad Consulem, nec non Judicem Posoniensis civitatis litteras dedit, quibus mandavit, ut domus illa Patribus ad temporarium incolatus usum traderetur. His litteris impetratis P. Commissarius Generalis P. Michaëlem ab Assumptione, qui Philosophiam & Theologiam fratribus Viennæ prælegerat cum aliquot sociis designat, qui hoc opus felicibus avibus auspicarentur. Posonium Profecti Eminentissimi Domini Cardinalis Archi-Episcopi litteras expromunt, easque Personis, ad quas destinatæ fuerant, porrigunt. Rata habentur omnia: cuncti voluntati Cardinalis Archi-Episcopi e vestigio se obtemperaturos pollicentur. Consul & Judex mandata usitato in Posoniensi Curia more expediunt, quorum virtute intra paucos dies præfata domus nobis in possessionem tradita, & hæc ipsa traditio in acta publica civitatis relata fuit. Indicta est hospiti, ac cæteris domus incolis migratio ad sequens Dedicacionis S. Michaëlis Archangeli festum; nostri autem interea diversorium obtinuerunt in ædibus Magnifici Domini Gabrielis Paludiai Equitis Aurati & Excelsæ Camerae Regni Hungariæ a consiliis, Viri Ordini nostro singulariter addicti. Enascebantur quidem subinde in harum rerum prosecutione remoræ & oppositiones, omnes tamen facili negotio devictæ fuerunt, ubi manifestis indiciis patuit Reverendissimos Dominos Ecclesiæ Collegiatæ Posonii ad S. Martinum Canonicos cum insigni commendatione nostro Ordini favere, quorum affectum non sine grati animi testificatione recolimus.

III. Inter hæc Illaviæ indies magno ardore, pluriùmque mercenariorum accessione cœptum opus majoribus incrementis quotidie provehebatur; P. Præses enim illius Collegii totâ industriâ in id incubuit, ut quantum fieri posset celerius, cœnobium perficeretur, vel ita saltem adaptaretur, ut quantocyus a Religiosis inhabitari valeret. Cum verò quotidianâ Ecclesiæ, fratrum videlicet sibi commissorum, solitudine nonnihil distineretur; hujus namque ædificii occasione variæ emergebant distractiones, quas verebatur, ne in animos recentiorum etiamnum plantularum irrepererent, earumque profectui tam in spiritualibus, quam litterariis exercitationibus impedimentum crearent, præcipue autem, quia sacri Ordinis nostri Constitutionibus providè cautum esse noverat, ne novi cœnobii structuræ plures quam tres aut quatuor Religiosi assistant, donec Ecclesia & habitatio cum sufficienti clausura constructa fuerit, ideo P. Præses impendit desideravit, ut Philosophiæ Collegium Illaviâ Posonium ad novam Ordinis nostri domum transferretur, & hæc sufficiente fratrum numero impleta protinus ad justum cœnobii formam reduceretur. Sed quoniam domus illa Posoniensis nondum ad eas opes ascenderat, ut tot Religiosos absque insigni dispendio alere valeret, promisit, se in congruam eorum sustentationem mille quotannis florenos supeditaturum, si tamen hoc consilium Ordinis Majoribus probaretur. Ut autem ritè in hoc negotio procederet, rem imprimis Illaviensi Communitati proposuit, ac deinde aliorum quoque sententias exquisivit. Nemo fuit, qui huic intentioni adversaretur,

Ad fundationem Posoniensem mittuntur Collegiales & subsidia ex Collegio Illaviensi.

Constitutiones cap. 3. §. 5. n. 4.

1697. aut eam nigrò calculò notaret, adeoque omnes in eandem opinionem conspiraverunt, ut proinde res confestim perscripta fuerit ad nostrum Definitorium Generale, citra cuius veniam nefas inter nos habetur, res majoris momenti decernere. Definitorium porrò intellecta Patris voluntate totum ejus Decretum laudavit, approbavit, & confirmavit, ut in sequentibus litteris videre est:

BENEDICTA SIT SANCTA TRINITAS.

Subsidia Pofonium mitteda approbantur a Definitorio Generali.

Conditio.

Extensio.

Alie Conditiones.

Confirmatio Decreti.

Fr. Joannes a Sancto Antonio Minister Major ac Generalis Ordinis Excalceatorum Sanctissimæ TRINITATIS Redemptionis Captivorum Primitivam Regulam profitentium &c. Cùm P. Praeses nostri Illavienfis Collegii, caterique Patres Conventuales ejusdem Collegii ad tinnitum campanæ vocati & conjuncti in Aula Capitulari, ubi ad determinanda negotia ad totum Capitulum spectantia solent congregari, decreverint nomine suo & futurorum dare singulis annis mille florenos Rhenenses nostræ Fundationi Pofoniensi sequenti formâ: nempe quòd singulis annis pro toto tempore, in quo dictæ Fundationis Communitas dictam summam possideat, teneatur cistulam unam parvam piscium transmittere Communitati Illavienfi in Festo S. Georgii in signum memoriæ & gratitudinis. At dato casu quòd decursu temporis Communitas Pofoniensis, seu congruam habeat sustentationem, ita ut sustentari valeat, Commissarius Generalis, vel in hujus defectu Provincialis cum P. Superiore Collegii informationem subscriptam, & sigillatam ab utroque transmittant ad nostrum Definitorium Generale, cui in tali eventu prædicta Illavienfis Communitas zelò majoris gloriæ DEI ducta, & ulteriorem nostræ sacre Religionis extensionem desiderans cedit jus suum ad dictos mille florenos, ut applicet alteri fundationi faciendæ, & hac facta si habeat a Patrono, vel aliunde congruam substantiam, iisdem circumstantiis iterum Definitorium alteri applicet, & sic de reliquis. Hac tamen conditione, quòd prædictæ novæ Fundationes semper erigantur intra viscera Regni Hungariæ juxta mentem Celsissimi Principis Archi - Episcopi Strigoniensis Domini Georgii Szecheny totius Apostolici Regni Hungariæ Primatis, Piæ Memoriæ, defuncti, nostri Illavienfis Collegii Fundatoris & Dignissimi Patroni. Et Communitas, quæ emolumentò mille florenorum potietur, teneatur mittere Illavienfi Communitati dictam cistulam piscium, & orare pro præfato Celsissimo Principe Fundatore. Hactenus contentum in Decreto, quod prædicti Patres Praeses & cateri Sacerdotes nostri Illavienfis Collegii Conventuales propriis manibus & nominibus subscriptum, & in ipso insertum e iam, quàm ad illud faciendum liberè & spontè sua petierunt.

runt, & obtinuerunt a P. F. Josepho a Matre DEI Ministro Viennensi
& nostro per Germaniam & Hungariam Commissario Generali ad nos remiserunt. Cumque nostrum Definitorium Generale, cui per suum Secretarium notum tale Decretum laudabile, & fraterna charitate dignum judicaverit, & sua acceptatione & assensu roboraverit; idcirco Definitorio nostro annuentes, Nos etiam dictum Decretum denuò acceptamus, & confirmamus, & ad litteram, prout jacet, stabile, firmum, & invariatum deinceps perseverare & permanere volumus. In quorum fidem presentes manu nostra, ac nostri Secretarii chyrographò subscriptas, & Sigilli nostri Definitorii impressione munitas, fieri jussimus, in hoc nostro Madritensi Conventu die 10. Septembris annò 1697.

Fr. JOANNES a S. ANTONIO
MINISTER GENERALIS.

(L.S.)

Mandatò N. P. Ministri Generalis
Fr. JOSEPHUS a RESURRECTIONE
Definitor Generalis & Secretarius.

IV. Non defuere tamen, qui ad hoc Decretum velut ad Medusæ caput obstupescerent, rati augendas potius, quam diminuidas esse Foundationum facultates, aliæque his similia obstrepentes, quæ ex armamentario mundanæ sapientiæ deprompserant. Velim tamen, ut isti perpenderent, rem tanti momenti non temerè transactam, nec fortuitò procusam fuisse, sed ex matura deliberatione processisse, ut ipsa Decreti verba apertissimè demonstrant. Sed neque clausula in Foundationis Illaviensis Diplomate superius Capite III. relata, huic conventioni adversatur, ubi dicitur: *Redditum illius non in alios usus, quam presentis Foundationis nostræ conformes modalitate supra specificata impendere obligentur.* Admodum enim conformes hi usus erant Illaviensi Foundationi, tum quia Domus Pozoniensis ex parte neutiquam diversum ab illa corpus constituebat; quinimò hujus, aliarumque successione majus robur acquirebat, magisque Defuncti Archi-Episcopi Fundatoris augebat merita, accumulabat gloriam, qui, si eo tempore vixisset, tam piæ intentioni profectò nunquam se opposuisset, utpotè, cui nihil perinde in desideriis erat, ac Regnum Hungariæ plurimè passim cœnobiis extructis condecorare, cujus veritatis locupletissimi testes sunt tot ab ipso excitata Sacerdotum Collegia. Tum etiam, quia Fundatio Illaviensis hac ratione se aliarum constituebat Matrem fœcundam & gloriosam, qualem nunc eam reapse agnoscit Domus Pozoniensis, quæ ingenuo candore se ejus filiam profitetur. Nec quidquam idcirco captivorum peculio detractum fuit; tertia namque pars Illaviensium reddituum pro Redemptione captivorum separanda etiam hęc pactò intacta, & illibata perseveravit, quæ præsertim *Modalitas* ab Archi-Episcopo

Decretum defenditur.

Conventus Illaviensis mater Pozoniensis.

1697.

Non est novum exemplum.

Fundatore *specificata* fuit in Foundationis diplomate, & ex ipsis Regularum nostrarum Sanctionibus facta hucusque semper testaque permansit. Cæterum res sanè minimè nova est, aut insolita in Religiosorum hominum Familiis, pluraque hujus classis exempla passim in gestis Sanctorum legimus, qui, cum eis necessaria ad vitam frugaliter sustentandam subsidia suppeterent, non admiserunt Bona temporalia, vel admissa abdicarunt, & in alios pios usus converterunt: scilicet religiosa moderatio respuit, quidquid abundantiam redolet, ac superflua vetusto more in aliorum emolumenta convertit. Adde; quòd hac ratione consulebatur Sanctissimæ TRINITATIS Gloriæ propagandæ, atque Redemptioni fructuosius, plurium videlicet adminiculò, excolendæ, ac denique animarum saluti cumulatiùs promovendæ. Quæ omnia Piissimi Fundatoris menti erant valde conformia. Hæc autem recensita pacta inter utrumque Conventum mutuâ benevolentia per sequens sexennium observata fuerunt, quamdiu res Illaviensis Cœnobii floruerant; iis verò postea temporum injuriis & præcipuè civilium bellorum furore vehementer accisis, hi etiam tractatus antiquati fuerunt, quòd vastatio & desolatio Illaviensis Cœnobii non paucis annis duraret. Successere demum varia fata, magni sumptus requirebantur pro resarciendis damnis, reparanda re familiari nimium attrita & extenuata, enata sunt quoque alia incommoda, lites præsertim forenses, quæ simul omnia observationem illius Decreti impossibilem prorsus effecerunt, ut nunc per desuetudinem & non usum penitus exspirasse videatur. Ne tamen ejus memoria apud posteros temporum diuturnitate pariter intercideret, id paucis verbis ab oblivione vindicare libuit, si fortè meliori affulgente fortuna alicui illud resuscitare, & ad pristinum redintegrare vigorem aliquando placeret; quod tamen vix futurum reor.

Domus ordinatur in monasterium.

V. Porrò tam commendabilis pietas, fraternaque charitas, eximio Religionis propagandæ zelo, studioque conjuncta, ut a Majoribus Ordinis approbationem, vim, roburque obtinuit, ita vires quoque præbuit, quibus Fundatio Posoniensis firmiores ageret radices. Igitur in principio mensis Octobris, ut constitutum erat, nostri præfatam domum Posonii cœperunt incolere. Hanc ingressi, confestim eam in aliquale monasterii schema redegerunt, & Sacellum in loco aptiore constituerunt, ubi exteris (quin domus interiora penetrarent) ad Divina obeunda Mysteria facilius patebat accessus. Vicinæ duæ camerae, Odei una, altera Sacarii vices explebat, reliqua verò hypocausta pro Religiosorum habitationibus, Museo & Triclinio serviebant, pensilibus ambulariis juxta muros ad aream trans cellarum januas sub dio pro transitu remanentibus. Secundum Sacelli fores commeantibus regularis janua fuit constituta. Forinsecus, supra majorem ad publicam viam domus portam, ne agyrtarum more res nostras clanculum agere videremur, sublato veteri *Coronæ* signò in patienti tabula rubri, cæruleique coloris crux Ordinis depicta, eique adscriptum fuit Oraculum INNOCENTII III. Pontificis Maximi

in

in approbatione sacri nostri Ordinis pronunciatum, videlicet: HIC EST ORDO APPROBATUS, NON A SANCTIS FABRICATUS, SED A SOLO SUMMO DEO. Ut hæc mutatio omnium oculos incurreret, quotquot has ædes deinceps ingredi vellent, scirentque viatores universi, in hac domo nullum amplius profanum diversorium reperiri.

VI. Rebûs omnibûs meliore, quantum fieri potuit, modò ad cœnobii symetriad adaptatis, P. Michaël ab Assumptione ad Eminentissimum Cardinalem Kolloniczium Fundatorem nostrum & Patronum epistolam exaravit, ubi, postquam singillatim exposuisset, quæ hæctenus gesta fuerant, suppliciter deinde rogavit, ut ex Archi-Episcopali gratia Venerabile Eucharistiæ Sacramentum Sacello, ad possibilem decentiam ornato, inferre liceret, unicum in rebus humanis & præcipuum Religiosorum solatium, *CHRISTI Passionis*, ut inquit D. Thomas, *Memoriale perpetuum*. Eminentissimus Cardinalis prospero rerum nostrarum successui gratulatus, die vigesima tertia mensis Octobris benignè rescripsit, petitaque facultatem prolixè concessit, asservandi videlicet in Sacello nostro cum debita reverentia Sacratissimam Eucharistiã; hac tamen adjecta conditione, ut sacrum Pignus in altari collocaretur, vitato, quantum fieri posset, festivo apparatu & populari concursu. Arbitrabatur nimirum Prudentissimus Princeps, id potissimum in hisce rerum circumstantiis expedire ad evitandam omnem æmulum invidiam. Pater igitur Cardinali Archi-Episcopo morem gesturus, prætermittã plurium invitatione quintam diem mensis Novembris, Festo S. Emerici Principis, patriæ Indigetis, consecratam ad primum Missæ sacrificium celebrandum elegit. Ea die postquam manè hic locus universus sacro Benedictionis ritu expiatus fuisset, Reverendissimus Dominus Gregorius Gersnericz Abbas Jakensis, & Pofonii Collegiatæ Ecclesiæ ad S. Martinum Canonicus, eximius Ordinis Fautor & Benefactor ad hunc actum peculiariter invitatus, primum apud nos Missæ Sacrificium peregit; alterum P. Michaëli ab Assumptione novæ hujus Foundationis Præses, Collocatione Sacratissimæ Eucharistiæ in alium diem comperendinata.

VII. Prima Sacrarum vestium paramenta pro Pofoniensi nostro Sacello, Augustissima ELEONORA Romanorum Imperatrix, ut erat ornandæ pietatis studiosissima suppeditavit; noverat enim acu doctissimè pingere, solebãtque sacros labores inter nobiles aulici sui Gynæcei virgines partiri, ut salutari occupatione distentæ otium vitarent, & tempus ad Divini cultûs obsequium sanctè, ac fructuosè impenderent. Multas Ipsa egentiores Ecclesias hac sacra Supellectile, Regiis ejus manibûs confecta, liberaliter dotavit memorandò ad posteritatem exemplò, quo Principes Fœminæ discere possunt, qualiter succisivas horas in lucrum animarum suarum convertant. Insuper P. Præses, ut erat industrius, Viennæ inter Nobiles Aulæ Dominas ad levandam domûs egestatem non modicam pecuniam corrogavit, quâ pro Ecclesiæ suæ ministerio

1697.

Petit licentia SS. Eucharistiã collocandi.

S. Thom. Opera scilicet 57.

Facultas conceditur cum cautela.

5. Novembris primum Sacrum.

Imperatrix prima præbet sacra paramenta.

1697.

argenteum inauratumque calicem & alia necessaria comparavit. Sic probè consultum fuit angustiis initiis: spem ad augustiora incrementa fecit fidelium pietas & benevolentia.

Frates illavienfes Pofonium mittunt.

VIII. Dum ea geruntur Pofonii, Illaviæ junioribus Religiosis, qui eo tempore Philosophiæ studiis vacabant, & ab uno jam mense secundum cursum in octo Libros Aristotelis Physicorum inchoaverant, repente a Superiore migratio indicta fuit. Illi autem collectis tumultuariè codicibus, & arrepto Breviario itineri se commiserunt, ac manipulatim divisi, mox bini, terni, aut quaterni Pofonium in ipso Novembri contenderunt, quò etiam ferè omnes decima nona die ejusdem mensis salvi & incolumes venerunt. Sequentè sacra luce, quâ Festum S. P. N. FELICIS VALESII solemnè apparatu in Ordine nostro celebratur, idem Reverendissimus Dominus Gregorius Gersnericz, cujus superius mentionem fecimus, in novo nostræ domus Sacello rem Divinam peregit, Sacram Eucharistiam adorandam exhibuit, præsentem populum, quem fortuito casus adduxerat, benedixit, & Divinam Hostiam hierothecæ impositam sacrario inclusit, ut ibidem deinceps stabili sede asservaretur. Quò factò religiosa Communitas nostra in gratiarum actionem pro hoc beneficio, a DEO nobis collato, Hymnum Augustino-Ambrosianum *Te DEUM laudamus* cum solitis precibus concinuit. Reverendissimus porrò Gregorius Abbas & Canonicus suis sumptibus in eadem domo opiparum adornavit prandium, cui nobiscum, nullo altero hospite præsentè, ad vitandum nimirum concursum, accubuit, universis interea Religiosis nostris de tam prosperis hujus cœnobii initiis sibi gratulantibus. Illud præcipua admiratione omnes dignum putarunt, quòd novò, & fortassis nunquam adhuc visò exemplò vinararia taberna unò quasi momentò in cœnobium septendecim Religiosorum transiverit; aderant enim quinque Sacerdotes, novem Clerici Sacris nondum initiati, & tres fratres activam vitam professi, qui, ut numerò erant septendecim, ita omnes uno eodemque tempore regularis vitæ observationem in publicum pandochœum introduxerunt, & monasticam disciplinam in loco, qui non ita pridem profanum diversorium erat, stabiliverunt.

20. Novembris SS. Sacramentum collocatur.

27. Religiosi domum incolunt.

CAPUT XXI.

P. Maurus cum Comite Harrachio in Hispanias proficiscitur. Romæ obit Eminentissimus Cardinalis Denhoffius. Augustissimus LEOPOLDUS Imperator Ordinem nostrum Archi-Episcopo Mediolanensi commendat.

Comes Harrachius petit & obtinet P. Maurum, ut secum pergat in Hispaniam.

I. **A**lia hujus anni septimi & nonagesimi memorabilia ordine licèt nonnihil præpostero, ne superioris narrationis series hujuscemodi intergeriis rumperetur, huc corollarii locò reservata, vel nunc tandem subtexere operæ pretium esse duxi. Primum sibi locum vendicat discessus P. Mauri in Hispaniam; etenim cum

cum in ipso propè Veris limine Excellentissimus Dominus Ferdinandus Bonaventura Comes Harrachius a Cæsare in Hispaniam ablegatus fuisset, ut sua dexteritate, ac industriâ gravissimi momenti negotia componeret, ille in tam longinqui itineris societatem P. Maurum a Conceptione, virum peritum & in rebus agendis mirè versatum, a Majoribus Ordinis instanter postulavit; etsi verò is tenellæ adhuc Ordinis plantationi esset summè necessarius, non tamen id negare potuere, aut voluere Superiores tam insigni Ordinis nostri Patrono & Fautori, cujus nutus & desideria mandatorum locò habebant, ad omnia ejus obsequia prompti, inclinatique. Die igitur XVI. mensis Martii cum modico comitatu in viam se dederunt, & post diuturnam peregrinationem incolumes Madritum pervenerunt, in qua etiam regia villa aliquot annis substiterunt ad curanda Cæsaris negotia.

II. Sed illud hòc eòdem annò accidit luctuosius, cum ad duodecimum Kalendas Julias Eminentissimus Dominus Cardinalis Joannes Casimirus Denhoffius præmature obitu suo universum Ordinem nostrum gravissimo mœrore involvit: Equidem antecessores Ordinis nostri Chronographi multum sibi negotii fecerunt, ut tanti Viri meritis par aliquid rependerent, sed cum ejus in Ordinem nostrum Beneficia modum superent, magnam posteris de hujus Præsulis laudibus scribendi materiam reliquerunt, utpotè, quæ non solum antecessorum nostrorum calamos fatigaverunt, verum etiam modernis scriptoribus amplum, magnificentumque sermonis theatrum aperiunt, in quo licet Orator aliquis personam suam facundissimè agat, plurima tamen semper prætermittet, quæ in Clarissimi hujus Antistitis encomia dici possent. Huic enim purpurato Principi post DEUM, qui ei hanc mentem inspiravit, sacer Ordo noster in acceptis refert, quòd palmites suos in Boreales Provincias extenderit, utpotè, qui immensò alienæ salutis zelò impulsus, propitio Numine primum apud Apostolicam Romæ Petram movit lapidem ad Redemptricem Familiam nostram pro majori gloria Sanctissimæ TRINITATIS, Christianorum captivorum incredibili bono, ac denique propria sua, & nunquam intermoritura gloria in Septentrionales orbis plagas introducendam. Sed quis satis deplorare queat inexorabilem Parcarum sævitiam! Romæ hòc annò in ipso vernantis ævi flore, in tanto honoris fastigio emarcuit, mortique in prædam cessit longiore vita dignissimus. Aptè nunc mihi in mentem venit, quod apud non vulgaris notæ scriptorem me legisse memini, videlicet: *Eum vitam amittere, cujus privatione Respublica damnum sentiat, utique funestum est, ac lacrymosum. Sicut enim naturâ, vel senio confectos æquiore animo extinguere toleramus, cum magnum adferat solitium ipsa mortalis termini necessitas; ita, quos præcipuè ad gloriam natos videmus, non annorum curriculo, non naturâ, sed inexpectata morte nobis eripi, durius sentimus, qui, si diutius vixissent, vel præclare gestis immortalium operum adjunxissent appendicem, vel, quæ antea perficere non poterant, longioris vitæ progressu cum publica utilitate, æternæque memoriâ perfecissent.*

1697.

Obitus Cardinalis Denhoffii lugetur.

Anastasio Germonius Archi-Episcopus Tarentensis in Lib. de Legatis Principum.

1697.
Sepultura
ejus cum Epi-
taphio.

III. At surdis occinuntur ista; mors nescia flecti. Cardinalis Denhoffius, quod vivens in votis habuit, post felicem ex hac valle lacrymarum transitum in nostro Romano S. Caroli ad quatuor fontes de urbe cœnobio honorificè tumulatus fuit, ubi etiamnum ante aram principem monumentum ejus pario, porphyriôque marmore constructum visitur, cui nostri in perpetuæ gratitudinis mnemosynon sequens epitaphium inscribi fecerunt.

D. O. M.

JOANNES CASIMIRUS DENHOFF.
POLONICÆ NOBILITATIS DECUS,
JOANNIS III. REGIS AD INNOC. XI.
PRO FOEDERE IN TURCAS ABLEGATUS,
OB VIRTUTUM SPLENDOREM
S. SPIRITUS PRÆCEPTOR,
MOX S. R. E. CARD. CÆSENÆ ANTISTES
A PONTIFICE IPSO RENUNCIATUS,
INTER DISCALCEATOS SSS. TRINITATIS,
EJUS OPE AC TUTELA IN POLONIAM INDUCTOS,
SE TUMULARI MANDAVIT.
OBIIT DIE XX. JUNII.
ANNO M. DC. XCVII. ÆTATIS SUÆ XXXXIV.
IN PERPETUUM GRATITUDINIS SIGNUM.
PP. MONUMENTUM POSUERE.

Hanc itaque Eminentissimo Cardinali Denhoffio & nos æviterternæ memoriæ gratitudinem litamus, quoniam & ipse conatu suo nostræ propagationi commodavit, & primigeniam Provinciæ nostræ occasionem dedit; quæ impræsentiarum superficiariô calamô cursim tetigisse sufficiat, quamvis nihil satis pro tanti Viri dignitate, ac meritis dici queat; dum interim a Chronographis Provinciæ Poloniæ, S. Joachimo dedicatæ, prolixiora commentaria præstolamur, quibus ex muneris ratione incumbit Denhoffiana gesta cultiore itylo ad Posteritatis memoriam transmittere: ut proinde, ne in alienam messem falcem meam immittere videar, eis hanc Spartam elegantius ornandam integrè reservem.

Imperator
N. Ordinem
commendat
Archi-Episco-
po Mediolan-
ensî.

IV. Demum eodem annô novus & nequaquam postremis accensendus in Ordinem nostrum Augustissimi LEOPOLDI I. Romanorum Imperatoris favor emicuit; is enim minimè contentus Ordinem nostrum intra Regnorum suorum viscera fovisse, juvuisse, animasse, protexisse, ac denique in quibusvis occasionibus suppetias tulisse, exteros etiam viros principes ad idem præstandum officium allicere, incitare, & accendere nunquam desistit. Locupletissimum huic veritati testimonium perhibet epistola illa, quam in nostra causa ad Archi-Episcopum Mediolanensem

de-

dederat, ubi Cæsaream suam erga nos benevolentiam tenerrimis verbis expressit & absolvit; fragmentum hic damus, integram epistolam aliis temporibus & locis aliis fors aliquando daturi: *Cum dicti Patres inquit, sint viri omni virtutum genere, magnâ doctrinâ & exemplari vitâ conspicui, qui hic in Austria & Hungaria non vulgarem sibi existimationem comparârunt, modico etiam tempore, quo in his partibus degunt, plurimos captivos ex Turcia redemerunt, gratiam Cæsaream & protectionem benemeritò his commendatitiis dignari oportuit. Itaque Reverendissimam Paternitatem Vestram hinc perbenevolè requirimus, velit Paternam horum Religiosorum curam admittere, ut speratum nostræ interventionis effectum re ipsâ experiantur. Gratum hoc Nobis erit officium, quò Benevolentiam Nostram Reverendissimæ Paternitati Vestræ uberrimè confirmamus. Viennæ 6. Novembris 1697.*

C A P U T XXII.

Redemptionis Captivorum utilitas atque necessitas.

I. **U**Tilitatem dispecimus in duplicem hypothesim, quarum altera bonum corporis spectat, altera animarum emolumento intendit: experienciâ autem magistrâ constat Redemptionem utrique parti, corpori nimirum, & animæ, ex quibus homo in statu viæ componitur, singularia commoda attulisse: quin ea nunc bona in calculum veniant, quæ corpori & animæ divisim redemptionis operâ obtingunt, utputâ justa funebria, extremus sepulturæ honor, ac denique frequentiora pro defunctis orationum suffragia. Temporales itaque ac spirituales utilitates ex captivorum Redemptione promanantes juxta ordinem breviter recensere animum induxi; ad majorem enim sacri nostri Instituti elucidationem hujusmodi fas est indulgere parergis.

Duplex utilitas corporis & animæ.

II. Quid intersit, si temporalis utilitatis ratio habeatur, inter servilia corpora & libera, nemo non intelligit: quod sit discrimen in bonis fortunæ inter auream libertatem & ferream captivitatem, inter mancipatum & emancipatum lippis etiam ac tonsoribus notum puto. Nihil namque homini deterius accidere potest captivitate, nihil delectabilius libertate; nihil meliùs, quàm suum esse, suoque arbitrato vivere; nihil pejùs, quàm pro alterius arbitrio omnia agere, ac vitæ necisque molestum semper dominum pati, quæ inter Turcas & Tartaros Christianorum mancipiorum fors est sanè miserrima. Diogenes Philosophus Cynicus e dolio interrogatus: *Quid optimum inter homines esset?* scitè ac quasi ex Tripode respondit: *Libertas.* Et quid superest ei, cui deest libertas? Natura certè omnes vult nasci liberos: ideo naturalis est homini libertas, si quod ex hujus defectu vitium intercedat, gravis infertur naturæ injuria.

Utilitates corporis a libertate.

III. Dulce solum patria, ut vulgatò adagiò dicitur, & sua dulcedine omnia superat: Redemptionis autem beneficiò ab exilio revocantur fideles, & patriæ restituuntur. Magna profectò

A patriæ & fortunæ bonis felicitas.

1697.

hæc est felicitas ; ex qua plurimæ utilitates sequuntur ; sibi namque restitutus , laboribus & industriis fruitur suis , res domi familiares auget , sua pro arbitrio dispensat , amicos sibi conciliat , jucundis , honestisque conversationibus operam impendit ; si proles ipsi nascantur , non vernæ , sed liberi vocantur nati , utiliter ad Reipublicæ commodum educantur , bonis moribus instituuntur , hæredes patriæ libertatis , & bonorum multiplicantur , artes excoluntur , agriculturæ atque militiæ studia foventur , vires hostium enervantur ; Turcæ namque plurimum in re agraria , navali , mercimoniis , belli & pacis expeditionibus Christianorum mancipiorum operâ utuntur : his autem commodis sicut hostes Redemptionis operâ sensim destituuntur , ita ex adverso iisdem Christiana Respublica exornatur. Hæc de corporis sive temporalibus utilitatibus , quas Redemptio captivorum Orbi Christiano adfert , & fecundò gremiò parturit , dicta sufficiant.

Utilitates animæ.

A peccandi occasionibus eruantur.

IV. Quod verò animæ sive spirituales utilitates attinet, eæ tantò sunt commodis corporum potiores , quantò anima corpori præstat , & cœlum terræ antistat. Redimuntur videlicet corpora , & salvantur animæ ; captivi namque Christiani Redemptionis adminiculò ab innumeris eruuntur peccandi occasionibus , & apostasiæ periculis , ut quotidiana experientia docet. Nòrunt hoc illi , qui narrant , quàm enormibus flagitiis , & præcipuè libidine ac impudiciâ scateat uterque sexus illius gentis , quæ a nomine sui pseudo-prophetæ Mahometana dicitur. Certè humana fragilitas proditâ semel innocentiam in pejus facillè labitur , fides in CHRISTUM infirmatur , spes æternorum propter enormia inter infideles patrata flagitia in desperationem vertitur ; hinc ad deteriora prioribus ruunt , CHRISTUM Redemptorem DEUM negant , Mahometis fœdis erroribus & abominationibus se tradunt , atque omni timore DEI proculcato effreni prorsus licentiâ in omnia se peccata effundunt. Accidit tunc , quod vulgò dicitur : vinum generosius in acidissimum degenerat acetum ; nam est facilis descensus averni. Exemplorum ejusmodi testes sunt Cæsaris Legati , qui degunt Constantinopoli , testes sunt Sacerdotes ab Apostolica Sede per barbaras illas regiones dispersi , testes sunt & Patres Redemptores captivorum , atque alii ex Christianis innumeri , qui illas mercimoniorum causâ frequentant , aut incolunt terras. Illis autem omnibus per Redemptionem occurritur , dum captivi Christiani ab hujusmodi periculis sæpè prius eruuntur , quàm in eas piceas occasiones incidant. Ex quo quisque facillè conjicere poterit , quanta utilitas ex Redemptionis Instituto in animas captivorum Christianorum redundet.

Sacerdotibus & Sacramentis destituti miseri moriuntur.

V. Non ibo quidem inficiâs , multos eorum inter has sordes fidei constanter adhærere , ut illis inest , & operatur fidei habitus per Baptismi gratiam infusus ; miseræ tamen animæ pretiosissimo Domini nostri JESU CHRISTI sanguine redemptæ innumeris peccatorum tendiculis undique sunt expositæ , ac præterea communibus Ecclesiæ subsidiis inter barbaras gentes destituuntur ; non enim pascuntur Verbò DEI , quod cibus est animæ ; desunt etiam

etiam sæpenumerò, qui administrant Sacramenta, quæ sunt ultimæ naufragii tabulæ: vitam obeunt profectò miseri; abest omnis consolatio, præter illam ferè unicam, quòd sciant, se morte hujus vitæ mala effugere. Sæpè procul abest Sacerdos, sæpiùs non accersitur, nec cura ei accersendo impenditur; dum interim moribundus in terribili illo vitæ mortisque conflictu derelictus jacet in exilio peregrè moriturus; an canibus, an corvis cedat in escam, nihil pensi ducitur. Proclivè hìc erit cuivis æstimare, quantæ præstantiæ sit Institutum Redemptionis captivorum, quò miseri Christiani a tantis periculis feliciter liberantur, & ad regna CHRISTI fidelium deducuntur, ubi Divinìs muniti Sacramentis cœlo reconciliati beatam possunt obire mortem sinè invidia sepulchri.

VI. Uxor illis est sæpè non legitima, aut violenter alligata, proles sunt Christianorum morum & doctrinæ ignaræ, vernæ omnes, nìlque nisi Mahometem noverunt, atque adeò diuturna consuetudine emolliti pronis animis ad Mahometanam sectam propendent. His accedit, quòd miseræ illæ proles a suis Dominis ex odio diversæ fidei ad Christianorum opprobrium in pravitate morum educuntur, donec miseriarum intolerantiâ pressæ aperte ad Mahometem deficiant, & militiæ adscribantur, magnam aliquando rebus Christianis perniciem allaturæ; tragici namque eventus crebriùs jam ostenderunt, eos, qui Christianis plurimum damni dederunt, filios fuisse Christianorum, qui parentum postea fide prodita, deterrimi evaserunt apostatæ, nefandi athei, & juratissimi hostes Christianorum. Tot malis medetur Redemptio, adfert opem, aut præservat, ne accidant, quæ sæpè solent accidere pejora pessimis.

VII. Redemptio demum est ad animæ salutem instituta, quæ imbecilles in fide corroborat, spe lætat, & fideles captivos in charitate consolidat. Magnò videlicet solatiò pauperes captivi Christiani perfunduntur, dum affuturos præstolantur Redemptores. Quantum verò eorum sit desiderium, quis satis explicare queat? quantum gaudium, quando a gravissimo infidelium jugo liberantur? Ferreâ sanè patientiâ sustinent calamitates suas, in CHRISTI fide constantes perseverant, quatenus Redemptionis participes fieri mereantur; quasi ab inferis resuscitati charam patriam, dilectos amicos, Christianorum Tempa, fidelium cœtus revisuri. Horum desiderio in DEI charitate conjuncti, lubenter se mortem appetituros fatentur, dummodò optatam nanciscantur redemptionem. Illi porrò, qui animi fragilitate, minis, pollicitationibus, aut commodioris vitæ spe supplantati a CHRISTI fide desciverant, dum Patres Redemptores adesse vident, sæpè compuncti suprema tentant, ut DEO per Ecclesiæ Sacramenta reconciliati, a remorsu conscientiæ, ab animæ angustiis, a metu gehennæ possint eluctari, atque aliquâ solertiâ, vel industriâ terras crudeles evadere, quamvis id nunquam absque summo vitæ periculo tentari valeat. Sæpenumerò felicem nacti successum operâ Patrum Redemptorum ad avita Christianorum Sacra sunt

A multis aliis animæ periculis eximuntur.

Christianorum filii maximi CHRISTI hostes.

Spe Redemptionis in fide constantes perseverant.

Apostatæ compuncti redeunt ad CHRISTI fidem.

1697.

reversi. Innumera hujusmodi exempla in medium proferre valem, nisi prolixitatis tædium ejusmodi vetaret catalogos. Tot ac innumera alia corporis & animæ commoda secum adfert Redemptio captivorum, unde non immeritò inter præcipua misericordiæ opera computatur, in quo per compendium omnia alia exercentur, ut alibi comprobavimus.

Necessitas Redemptionis,

VIII. Quàm verò necessaria in omnibus benè ordinatis Rebus publicis sit Redemptio, inde facilè potest cognosci, quòd rarò, vel nunquam terrà marique Christiani nominis hostes desint: Sunt Turcæ, sunt Tartari, sunt Asiatici & Africani populi, qui prædas agunt, & Christicolas in captivitatem quotidie trahunt, quibûs nî succurrat Redemptio, causa eorum est desperata; tot enim subito corporis animæque pericula miseros captivos undique circumdant, ut ea viribûs humanis vix superare queant. Gravissimæ huic necessitati, ut Jura remedium aliquod pararent, sacra templorum vasa & ornamenta in Redemptionem captivorum venundari concesserunt. Sic Justinianus Augustus Demostheni Præfecto scribit: *Sancimus nemini licere sacratissima atque arcana vasa, vel vestes, cateraque donaria, quæ ad divinam religionem necessaria sunt - - - vel ad venditionem, vel hypothecam, vel pignus trahere, sed ab his, qui hæc suscipere ausi fuerint, modis omnibus vindicari, tam per religiosissimos Episcopos, quàm per æconomos, nec non & sacrorum vasorum custodes: nulla eis actione relinquenda, vel super recipiendo pretio, vel fienore exigendo - - - exceptâ causâ captivitatis - - - nam si necessitas fuerit in Redemptione captivorum, tunc & venditionem præfatarum rerum divinarum, & hypothecam, & pignorationes fieri concedimus: quoniam non absurdum est animas hominum quibuscunque vasis vel vestimentis præferri.* Hæc Augustus Legislator Justinianus Imperator. Eandem Redemptionis necessitatem præter Jus civile agnoscunt & commendant sacri Canones plurium Conciliorum, nempe Lugdunensis III. Aurelianensis & Cabilonensis. Item sancti Patres Gregorius Magnus, Ambrosius, Augustinus, Cyprianus Redemptionis necessitatem frequentius extollunt & inculcant. His subjungo Thomasinum de veteri & nova Ecclesiæ disciplina, qui de S. Gregorio Magno Pontifice scribit, eum, cum Fanensis Episcopus grandem pecuniam ad captivos redimendos mutuatus fuisset, illi juxta Leges & SS. Canones potestatem fecisse tantum ex sacra templorum supellectile vendendi, quantum opus erat ad contracta nomina dissolvenda. Permittunt Leges & Canones sacra vasa pro Redemptione captivorum conflari, & in pecuniam redigi: at S. Gregorius contendebat, non minus esse flagitium ea abscondere & retinere gravi aliqua necessitate urgente, quàm illa vendere sinè necessitate, inquit enim: *Nam sicut omnino grave est frustra ministeria Ecclesiastica venundare: sic iterum culpa est imminente ejusmodi necessitate res maxime desolata Ecclesiæ captivis suis præponere, & in eorundem redemptione cessare.* His S. Gregorii verbis, dum ad alia citatiore gressu properamus, anni sæculi hujus septimi & nonagesimi, atque Historiæ nostræ Libri tertii sit finis.

Cod. lib. 1. tit. 9. num. 21.

Thomasinus de vet. & nova Eccl. Discip. p. 3. lib. 3 c. 29. num. 18.

S. Greg. lib. 6. Epist. 13 & 35.